

Notes i
dietaris
de la
família
Fina

(1561-1878)

Estudi,
edició
i notes
a cura
d'Enric Prat
i Pep Vila

Enric Prat i Pep Vila,
llicenciats en filologia
catalana, són estudiosos de
la literatura catalana i han
editat diversos manuscrits
dels segles XVI-XIX,
sobretot rossellonesos, i el
teatre i la prosa de Josep
Sebastià Pons.

Notes i dietaris de la família Fina (1561-1878)

Estudi, edició i notes a cura
d'Enric Prat i Pep Vila

Sumari

– Presentació	5
– Pròleg	6 - 8
– Introducció	9 - 18
I - Anotacions dels segles XVI i XVII	19 - 29
II - Règim alimentari d'un malalt	30
III - Recepta per al mal de queixal	30 - 31
IV - Dietari de Joaquim Fina	31 - 90
V - Nota del produït del suro (1861-1867)	91 - 93
VI - Notes sobre el curs d'una malaltia (abril del 1866)	93 - 100
– Notes	101 - 112
– Índex	112 - 125

© 1998: Per l'estudi, l'edició i les notes: Enric Prat i Pep Vila

Edita: Arxiu Municipal de Palafrugell

Amb la col.laboració de la Diputació de Girona

Coberta: Coberta de pergamí del dietari de la família Fina (Arxiu Municipal de Palafrugell, fotografia d'Enric Bruguera). Talla de Joaquim Fina (Museu del Suro de Palafrugell, fotografia de Jordi Mestre), disseny de Pep Caballé.

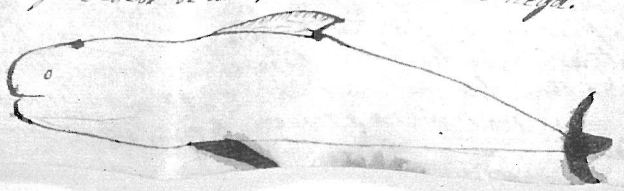
Muntatge, filmació i impressió: Impremta Palé, SL - Palafrugell

ISBN: 84-923432-0-6

Dip. Legal: GI-1308-97

El dia 14 Abril 1547 ha fet una plorada de un peix el ja hi havia
tantant, i quedat y com lo an per un se feu una arada molt petita
per tot lo molt de la molt de quida; en ninguna part hi ha hagut
tantant viseria com en la ~~de~~ Irlanda q' es una part del regne de Lan-
glaterra q' han mort ja per un de tres mil persones de fam, han arribat
a pagar las tributas a 27 uarteros la lliura venant en Palafrugell esten
davant una cosa d'avis de avres fidels y fachs molt bona la q' se cobra
tres parels y val 18 pesteros d'avis. Han tres parels de sepa per cada rec-
ta de los dars y ha un bon par de casó de xocolata q' son los plats mes
unicals

El dia Jun trobans una barca de Malpuit fondejada en la playa de
Tamarit, per causa del garçal ha reparat q' colinda un gran peix q'
persegua un dol de llisc y ha anat en la part de paró y ha urbitat
aquella cosa q' se troba al tall de aqua en la playa, al moment y han
anat ab la llancha los mariners de dita barca y ha davat la b'rdada del
costat de llebrist anemada el xuceló y varent los mariners q' las
suas forces no havent bastans han demanal ajuda a tres navetes tipars
de Palafrugell q' habian anat a dir a dita playa y an Juan an q'
es mariner y ab fitones, descifras, lo han arribat li han davat un cap
de gancho y lo ha rompüt entrens, feya vist y sis pans de llisc, q' era
com una pipa lo peix ningu lo ha conegüt habien davat un autor de dita
Navet que es de historia natural y no a ha encantat al sol un q' fe
semblant no penso q' may lo peix de Tamarit tingua tantes visi-
tas com ha tingüt en aquesta. Des d'ara y hinchans acudit varis homes
a vender aguardent, vellanas, etcetera, allí hi ha acudit gent de totas
las poblacions veinas y fins de palamos, la Corbal, etcetera, y feyan
paga des cuarteros a cada un per comprarlo y lo tenian din de un toldo de ve-
las y lo han tingüt dos dias de espectació en dita playa y despuys ha fet
fet oli ha bagu en la playa de la tuna y ha davat dos botas de oli y com
ne ha davat tan poc costan q' era molt tendra y era un semblant
en aquesta forma y del color de una cosa de badallat nega.

Presentació

Amb el llibre que teniu a les mans iniciem l'edició de documents conservats a l'Arxiu Municipal de Palafrugell que considerem d'especial interès per a la investigació. Aprofito aquesta primera edició per fer algunes consideracions.

En primer lloc, hem d'agrair a M. Lluïsa Fina la cessió del fons de la seva família; el seu gest ens permet avui donar la paraula a palafrugellencs que, des del 1561 al 1878, ens expliquen la seva vida quotidiana i els esdeveniments que la trasbalsaven. Els documents d'aquest tipus són extraordinaris, i a més aporten la frescor dels testimonis de primera mà i realitzen noves i molt interessants contribucions a diferents disciplines científiques.

Cal dir també que la inversió de l'Ajuntament de Palafrugell en el servei d'arxiu ha donat un bon resultat ja a curt termini; uns equipaments adequats i la dotació de personal especialitzat han obtingut una important resposta, tant pel que fa a les cessions de fons com a l'increment constant de l'ús del servei. Actualment estem realitzant un pas més, amb el condicionament de can Rosés com a seu de l'Arxiu Municipal.

Esperem que la nova proposta que avui us presentem sigui ben rebuda.

Frederic Suñer i Casadevall
Alcalde de Palafrugell

Pròleg

En l'univers de la història i dels arxius s'observa darrerament un fet extraordinàriament positiu. Com si es tractés d'una felicitat astral, tres astres —o si voleu tres voluntats— s'han arreglerat i coincideixen a dibuixar una línia de llum intensa, un nou traç en el firmament molt destacat i clarament apreciable. Els tres protagonistes d'aquesta coincidència són els arxius, els ciutadans particulars i els investigadors.

Els arxius públics, tant els municipals com els de les altres administracions, ingressen cada cop més documentació d'origen privat. Les prestatgeries dels seus dipòsits, llocs generalment dominats per sèries d'expedients administratius o per llibres oficials de les administracions públiques, viuen una creixent i positiva invasió de documents d'origen privat. Els papers de les associacions, els llibres de les empreses, els documents sortits de les golfes dels masos o les carpetes de correspondència de persones privades, ingressen cada cop en major nombre als arxius. I és que, sortosament, els particulars van entenent que els arxius públics són lloc idoni per tenir ben conservada, classificada i ordenada la seva documentació, i això es tradueix en donacions o bé en acords de dipòsit.

Els arxius estan aconseguint guanyar-se la confiança dels particulars. Estan recollint l'esforç realitzat durant aquests darrers anys per acostar-se i obrir-se el màxim possible a la societat. La confiança dels particulars neix també del fet que els arxius disposin avui d'instal·lacions modernes i de personal preparat. Aquestes garanties i la seva proximitat a la societat, han fet augmentar aquest corrent de confiança que està possibilitant salvar molta documentació privada.

Paral·lelament a tot això s'observa un interès creixent pels àmbits de la història que la documentació privada permet estudiar, per exemple per la història local, per la cultura popular o per la història de la vida quotidiana. Entre els historiadors augmenta l'interès per fer una història més "arran de terra", per explicar i entendre no només les principals conjuntures, fets o personatges històrics que van marcar les vides dels nostres predecessors, sinó també les seves formes de vida i treball, les seves creences, gustos i fins i tot, quan és possible, els seus sentiments. D'aquí també que cada cop més s'interessin pels documents generats directament per l'activitat privada, a la recerca de notícies que complementin les dades que es troben en els documents oficials.

Així doncs, els particulars, els arxius i els investigadors, sumen tres voluntats que coincideixen i que es beneficien recíprocament: el particular perquè salva els seus documents i aconsegueix conèixer-ne amb detall el contingut, l'investigador perquè veu ampliat les seves possibilitats de recerca i, entremig i fent de pont, l'arxiu perquè s'enriqueix amb nous fons i compleix el seu objectiu de servir a la societat.

L'obra que teniu a les mans il·lustra perfectament aquesta suma de voluntats, aquest punt de trobada entre els diferents interessos que acabem d'explicar. Si és veritat que els astres defineixen o determinen l'evolució de les coses, podríem dir que aquest llibre és un efecte de la felicitat astral a la qual ens referíem al començament. L'Arxiu Municipal de Palafrugell es compta entre els que han treballat per obrir-se, per fer-se conèixer i per actuar molt més enllà de les quatre parets de l'Ajuntament que el va crear. D'aquí que entre els fons consultables avui en les seves instal·lacions, se'n trobin molts de naturalesa privada. L'acció de salvaguarda del patrimoni documental de l'arxiu palafrugellenc s'ha fet sentir arran i arreu del terme, des del Far de Sant Sebastià a les masies de ponent. I un dels fons així reunits és el de la família Fina, ingressat a l'Arxiu gràcies al bon criteri de la senyora Maria Lluïsa Fina Rocas.

Al fons documental Fina pertanyen aquestes notes i dietaris que han estudiat i preparat Enric Prat i Pep Vila. És oportuna la seva participació en l'edició d'aquestes notes perquè són dos investigadors amb interès i experiència en el tractament de documents sortits de la tradició popular i de les vivències més personals dels nostres avantpassats. Saben que aquesta classe de text, tot i presentar sovint una aparença formal generalment ben humil, té l'extraordinari valor de fer parlar els contemporanis d'altres èpoques en primera persona, directament, sense intermediaris o interpretacions filtradores. Però preparar per a la difusió textos d'aquestes característiques no és feina fàcil de realitzar. Precisament per aconseguir que no perdin gens de valor, que quedin oberts el màxim possible a la recerca en tots els camps (la història en general, la història de la llengua i la toponímia, l'ethnohistòria...) convé tractar-los amb gran rigor, amb fidelitat estricta a l'original i fent-ne una transcripció acurada que en permeti conèixer tots els detalls. Al mateix temps és convenient facilitar el màxim possible la seva comprensió, amb la incorporació de notes explicatives, aclaridores de termes o contextualitzadores de la informació. Els editors han fet ambdues coses i ens presenten, en conseqüència, un treball que combina el rigor i l'exigència necessaris en tot projecte científic, amb un text obert a una fàcil i àmplia difusió.

Presentades d'aquesta manera, les *Notes i dietaris de la família Fina* constitueixen una excel·lent incorporació a la llista, encara massa curta, de dietaris i llibres de memòria transcrits i publicats. Són pocs els publicats, però en canvi són nombrosos els textos d'aquestes característiques localitzats dins els fons patrimonials que aquests darrers anys s'han classificat i ordenat en els arxius gironins. Per veïnatge i per interès és bo recordar el dietari de la família Anglada de Fonteta¹ publicat a iniciativa de l'Arxiu Comarcal de la Bisbal l'any 1994. En tots els casos els dietaris són

¹ Santi SOLER i SIMON (ed.) *Memòries d'una família pagesa: els Anglada de Fonteta, segles XVII-XVIII*. La Bisbal: Ajuntament, 1994. 113 pàg.

llibretes, escrites per més d'una mà, amb tres tipus d'informació: notes de dietari (explicació del que s'ha fet durant la jornada, observacions meteorològiques, comentaris a fets inusuals, esdeveniments familiars...), apunts sobre l'administració del patrimoni (tractes econòmics, notícia d'adquisicions, de préstecs, de pagaments...) i informació que es considerava interessant tenir a l'abast (remeis, receptes de cuina, referència a documents notariais d'interès per a l'administració del patrimoni...). Es pot dir que en tots els casos la decisió d'elaborar un text d'aquestes característiques respon a la voluntat de l'autor, o dels successius autors, de transmetre informacions útils o d'interès per als seus successors. Escrits sense pretensions, en contacte directe amb la realitat i amb els fets que s'expliquen, originàriament podien tenir exclusivament un valor per als membres de la família. Molts anys després han adquirit, en canvi, un gran valor informatiu, justament per la seva condició de textos directes, de ser fruit de l'observació del pas del temps i de les coses.

El tipus d'informació que aporten els dietaris o llibres de memòria és francament difícil de localitzar en altres documents. Únicament la correspondència que es troba en els fons patrimonials i familiars incorpora algunes vegades informacions semblants sobre les formes de vida, els hàbits o els esdeveniments familiars. També en els processos instruïts davant les cùries, es poden trobar declaracions de testimonis que permeten "sentir parlar" directament a persones de tota condició. D'aquesta manera els dietaris, la correspondència i les declaracions de testimonis en els processos constitueixen les 3 fonts més adequades per a poder documentar la "història viscuda" dia a dia. D'aquí ve que l'aparició d'uns dietaris com els que ara presentem constitueixi sempre una bona notícia. Quan, a més, es poden publicar amb rigor i acompanyats de comentaris, la notícia deixa de ser bona per passar a ser excel·lent.

Parlàvem al començament de conjuncions astrals. Als de can Fina els devia agradar també mirar el cel. En Joaquim Fina, per exemple, es fixava en les fases de la lluna, les dibuixava i les anotava en les pàgines del dietari. Ja se sap que des de ben antic l'home s'ha fixat en els astres cercant-hi senyals que fossin bons auguris, anuncis de bones notícies i de prosperitat. Cal desitjar que la publicació dels dietaris de can Fina per l'Ajuntament de Palafrugell sigui també auguri de publicació de textos similars. Tant de bo es converteixi aviat en un exemple seguit per altres institucions.

Josep Matas i Balaguer
Director de l'Arxiu Històric de Girona

Introducció

La donació a l'Ajuntament de Palafrugell de l'arxiu familiar de la família Fina, família amb antecedents documentats a Palafrugell des del segle XII, feta per la senyora Maria Lluïsa Fina Rocas, ens va permetre de conèixer els materials a partir dels quals hem preparat aquesta edició. Només n'hem tingut en compte una petita part, prescindint de documentació que pot ser de gran interès per a la història de Palafrugell i dels patrimonis familiars.

En la nostra selecció el nucli és el dietari de Joaquim Fina, escrit entre 1842 i 1878, amb regularitat decreixent i algunes llacunes. Hi hem afegit anotacions d'avantpassats seus que contenen informació pintoresca o curiosa sobre aspectes de la vida de Palafrugell i els pobles veïns (la pesca i la venda del peix, cria de bestiar, incursions de pirates, anotacions sobre el temps i el seu efecte sobre les collites, disputes de veïnatge...) i uns quants textos aproximadament contemporanis.

La família Fina

A través dels llibres de comptes de l'Ajuntament de Palafrugell conservats a l'Arxiu Municipal de la vila sabem que l'any 1512 un Ramon Fina tenia responsabilitats a l'ajuntament, segons es desprèn de l'anotació següent: *Llibra de Clavari aportat per mi, Antoni Miquel, y Nicolau Fuster lo any 1511 y part 1512, esent jurats lo senyor Ramon Fina y Plana, jurat en cap, y lo senyor Salvador Vergonyós, en orde segon.*

La trajectòria econòmica de la família des del segle XVIII està reflectida en el *Llibre de chanelars dels actes y altres coses en lo qual se continuaran fets y fetas per a mi, Remon Fina y Plana, pagès, senyor útil y propietari del mas Fina y Plana de Palafrugell. Comensant des del dia 20 de juliol 1705, que comensí administrar com a hereu lo dit beretat y hereus, succehint a dits béns per mort de Pere Pau Fina y Plana. Gose de glòria mon pare, lo qual morí dit die y any*, manuscrit que no hem tingut en compte, pel seu caràcter detalladament econòmic.

Del 1817 és aquesta anotació del segon matrimoni de Josep Fina: «Als 14 del mes de juliol del any mil vuyt-cens desasct, obtinguda la llicència del molt reverent visitador general Matute, despatxada als vuyt de sobre

dit mes y any per assistir al matrimoni celebrador entre Joseph Fina, hizendat, natural de la vila de Palafrugell, viudo dexat de Francisca Aldrich, sa muller, y Maria Rosa Moner, donzella, filla llegítima y natural del sor. Pau Moner y de Maria Estanyol ... naturals de Vila-sacra y al present habitants del veýnat de Pins, parròquia de Sta. Maria de Gahusàs». Aquest mateix any està documentada la propietat del mas Fina d'Ermadàs en una relació de les terres de què consta.

Del matrimoni anterior nasqué l'any 1818 Joaquim Fina, l'autor del dietari que ocupa la major part de la nostra transcripció. L'acta de baptisme diu: «Als onse juñ mil vuyt-cens y divuyt, Salvador Trias, pbre. en ordre segon de la parroquial iglésia de S. Martí de la vila de Palafrugell, bisbat de Girona, he batejat a Joaquim, Pau, Bernabé, ahir nat, fill legítim y nat del sor. Joseph Fina y Plana, pagès hasendat d'esta vila, y la sra. Maria Rosa Moner, muller sua. Avis paternos: lo sor. Francisco Martí Fina y Pau Moner, pagès hasendat del lloch de Vila-sacra, y Maria Estañol». També en nasqué una filla, Maria, de la qual hem trobat el certificat de confirmació (1 de novembre del 1824), i un germà anomenat Jaume.

En el dietari de Joaquim Fina s'hi esmenta una mina d'alcofol o antimoni (sulfur de plom). S'ha conservat una còpia de la sol.licitud de permís d'explotació, feta pel seu pare (9-X-1828), que diu:

«José Fina y Plana, hacendado, vezino de la villa de Palafrugell, corregimiento de Gerona, con el debido respeto a V.S., expone que en el término del pueblo de St. Climent de Peralta, de dicho corregimiento, se halla un pozo abierto clandestinamente en tiempos pasados en que se hallaba alcool o plomo y hoy cubierto por el dueño de la pieza [...] con arreglo al ilustrísimo decreto de 4 de julio de 1825, para el gobierno de la Minería e instrucción provisional de ocho diciembre del documento relativa al mismo objeto.

A V.S. suplica le dé el debido permiso para operar en el referido pozo baxo las formalidades que el mismo decreto expresan.

4 de julio de mil ochocientos veinte y cinco.»

Sabem que l'any 1843 posseïa una acció (la 79) de les 130 que que va emetre la Sociedad Minera la Claridad.

L'any 1835 (21 de maig) Josep Fina va ser nomenat alcalde de Palafrugell.

Del 19 de març del 1840 es conserva un passaport que ens informa

d'un trasllat de la família de Palamós a Palafrugell: «Don Mateo Forn y Fina, doctor de leyes y alcalde constitucional de esta villa: Concedo libre y seguro pasaporte a Don José Fina, natural de Palafrugell, residente en ésta, casado, hacendado, para que vía recta pase a Palafrugell a fijar su domicilio con Doña Rosa, su consorte, su hijo don Joaquín y Doña Ana, esposa de éste, y dos criadas, donde deberá presentar éste para su refrendación, como también a los jefes políticos, alcaldes constitucionales o agentes de seguridad pública de los pueblos donde pernocte». Del dia 24 del mateix mes és la dimissió de Joaquim del càrrec de subintendant de la 2a companyia de fusellers de Palamós, al.legant que vol fixar la seva residència a Palafrugell i que el fet d'estar casat el dispensa de ser mobilitzat.

Respecte a les aficions que tant absorbiren el temps de Joaquim Fina segons el seu dietari, la caça i la pesca, conservem dos documents significatius. Un, del dia 21 de gener del 1843, firmat a Palamós pel comandant militar de marina de la província, diu: «Concedo licencia a D. Joaquín Fina, hacendado de la villa de Palafrugell, para que pueda dedicarse por diversión a la pesca con su bote y arreos propios en la comprensión del Distrito». En el segon, datat el 26 d'agost del 1854 a Girona s'hi fa constar que: «El Gobernador de esta provincia, protector de la vigilancia pública, concede licencia a Joaquín Fina, vecino de Palafrugell, para que pueda usar una escopeta de menor calibre, por ser de las armas no prohibidas». Al marge hi ha les dades següents: «Señas del portador: Edad 35 años. Estatura: regular. Pelo: castaño. Ojos: pardos. Nariz: regular. Barba: poblada. Cara: oval. Color: sano».

Pel que fa a l'actuació pública, hem trobat els nomenaments següents: pèrit repartidor de la contribució territorial del districte (1867-1870), president de l'audiència territorial de Barcelona, jutge municipal de Palafrugell (1874-1876), soci corresponsal a Palafrugell de la Sociedad Económica de Amigos del País de Girona (1877), alcalde accidental de Palafrugell (1 de novembre del 1855).

Josep Pla en els seus llibres fa diverses referències a la família. Reproduïm el retrat que deixà de Manel Fina perquè ens sembla que no desdium de la imatge que del seu pare Joaquim es desprèn de la lectura del dietari:

«El senyor Manel —tothom li deia el senyor Manel— era polític, rourista, adherit al senyor Roure de Llagostera. Això ja demostra que el seu vol era gallinaci i passava just la Gavarra, exactament. Don Manuel era polític per tenir una mica d'influència, poder ésser jutge, fer favors des del

jutjat que eren recompensats amb els vots que els interessats havien de donar al senyor Roura. Era un toca i tocaré senzill i familiar.

Li agradava de menjar bé, i en el judicar la frescor dels aliments no es fiava de ningú. Anava a la plaça personalment. Solia esmorzar de forquilla a cal Rei, una taverna del carrer del Sol, tocant a l'estació. El veia passar a primera hora amb la puntorra a la mà, dins de la qual hi havia, embolicat en una fulla de col, un corball o un llobarro. Generalment menjava amb algun amic i ell mateix es cuinava. A cal Rei, hi tenia pràcticament el despatx i solia rebre les visites fent l'allioli o el sofregit. Com que era una mica sord, feia la impressió que s'informava vagament de les coses. Escoltava la gent fent-ne un cas relatiu.

El dilluns a la tarda anava, amb una colla, formada per persones que no havien volgut treballar mai a base d'un horari fix ni a so de corn, becs fins, a berenar a can Pere Moro, al Clos. A l'hivern, es passava setmanes senceres a Llafranc a la casa que tenia al racó de llevant, amb un ajudant o altre, fent picades, elaborant àpats i tastant vins.

Era un home que tenia una repugnància absoluta, profunda, a dictar sentències, per insignificant que fos la qüestió discutida. Quan havia d'anar al jutjat perquè alguna cosa reclamava la seva presència, ho feia de mala gana, amb displicència. Creia que tot, en aquest món, es pot arreglar, era un partidari de la composició i de l'avinença.» (Josep Pla, «Alguns memorables jutges», dins *El meu país*, ps. 619-620)

La nostra selecció

A més del llibre de canelars esmentat i de molts altres papers i documents, hi ha un quadern amb cobertes en pergami d'on hem extret la major part del material que ara editem. També hem fet una petita tria d'anotacions contingudes en fulls o plecets solts:

I. Les primeres notes que publiquem, la majoria copiades sense ordre cronològic amb lletra del segle XIX, corresponen, tret d'una, del 1542, al període 1561-1622. Les primeres són de Pere Plana, àlies Fina, i de la seva muller Caterina Fina. Hi són esmentats: Toni Montserrat (que neix el 21 de setembre del 1567) i Montserrat Fina (documentada el 15 d'abril del 1597). Del 1579 hi ha una nota de Rafel Codina Fina. D'entre el 1680 i el

1694 publiquem les notes de Martí Fina i Planes (Martí Fina y Planas). Es tracta principalment d'anotacions sobre els efectes del clima en les collites (aiguats, secades) o estats de comptes de la venda de peix o de bestiar. Volem destacar les dues anotacions que testimonien incursions de pirates a Calella, el 23 d'agost del 1597 i el 24 de setembre del 1605; en totes dues se'n van endur homes presos (disset i tres, respectivament).

II. Una «Recepta per al mal de queixal» (de finals del XVII o començaments del XVIII). Extreta de les guardes d'un manuscrit literari del segle XVII.

III. Un «Règim alimentari per a un malalt» (de finals del segle XVII). Prescripció dels aliments i medicaments que ha de prendre el malalt al llarg del dia durant un determinat període.

IV. El dietari de Joaquim Fina, del qual parlarem més avall.

V. Una «Nota sobre el produït del suro» (1861-1867). Anotacions anuals sobre la producció de suro del bosc d'Ermadàs, que solen contenir els dies que ha durat, els noms dels treballadors que hi han intervingut, la quantitat obtinguda, el nom del comprador i el preu que n'ha pagat.

VI. Unes notes sobre el curs d'una malaltia (d'abril del 1866). Es tracta d'un text anònim, però per la *Nota del produït del suro* podem suposar que l'autor és Joaquim Fina i el malalt, del qual segueix tan sol·lícitament l'evolució dia per dia i àpat per àpat, un fill seu anomenat Ramon. La lletra, però, sembla diferent de la de Joaquim Fina. Com que queda interromput el 8 de juny, no sabem quin va ser el desenllaç de la malaltia. Només que a primers de juliol continuava malalt. Hi destaquen la freqüència del consum de xocolata i la prescripció d'aigua de la font de la Teula.

El dietari de Joaquim Fina

El dietari de Joaquim Fina presenta un contrast marcat entre dues etapes. La primera, amb llargues temporades d'anotacions diàries que es redueixen gairebé a deixar constància de l'evolució del temps i de les incidències, i sobretot del resultat, de jornades dedicades a la caça i a la pesca i al profit gastronòmic consegüent, comprèn del 28 de febrer del 1842 fins al primer de novembre del 1843. A la segona part les anotacions es van fent més irregulars (no n'hi ha cap, per exemple, entre l'abril del

1854 i el febrer del 1864) però s'hi va deixant constància d'activitats econòmiques familiars i, en alguns moments, de les repercussions a Palafrugell de la situació política, com a conseqüència de la progressiva assumpció de responsabilitats familiars i ciutadanes per part de Joaquim Fina.

Des del punt de vista actual crida l'atenció la constància obsessiva amb què anota el temps (vents, pluges, estat de la mar, fases de la lluna, ruixats, inundacions), tot i ser un hisendat i no pas un pagès. I també l'envejable vida del seu autor, que aparentment esmerçà els anys de la seva joventut en activitats que avui considerariem com a pròpies del temps d'oci, bàsicament la pesca i la caça (en un context de gran riquesa cinegètica, anterior a la urbanització generalitzada), i que solien acabar en bons àpats a l'aire lliure. També cal fer constar que el dietari no inclou descripcions detallades ni manifesta preocupacions que en un sentit molt ampli puguem anomenar intel·lectuals. Encara més sorprenents són les escasses referències a la vida familiar: la seva dona o els fills hi ocupen un discret segon terme darrere la caça i la pesca; fins i tot en un determinat moment no esmenta que ell mateix fa llit a causa d'un tumor fins al cap d'uns quants dies (en canvi, no ha oblidat d'anotar diàriament el temps). Les sortides al bosc o al mar són les coses que li semblen més dignes de ser apuntades. Com hem dit, amb el temps les anotacions reflecteixen la seva implicació en l'activitat econòmica familiar: els treballs en el bosc, sobretot relacionats amb l'aprofitament del suro, l'explotació de la mina d'antimoni en la qual tenen participació, el cultiu de les vinyes, les reparacions de les destrosses fetes per ventades i aiguats... En les seves responsabilitats polítiques (com a jutge municipal, per exemple) sembla actuar amb seny i distanciament. El dietari conté també aspectes anecdòtics, com l'arribada a Tamariu d'un gran peix que és capturat i exhibit amb gran expectació però que no aconsegueixen identificar, constància de parts, morts i naufragis, problemes en l'al·letament dels infants, un refredat de la seva dona atribuït a una imprudència («pensem que és de haber-se rentat los peus la nit antes»), l'anada de nit, empesos per la curiositat del fill, a veure uns lladres morts pel sometent i que resulten ser coneguts, veïns de Palafrugell, els lladres de can Frigolet (vegeu *Quientos que són històries*, de M. Torroella i Plaia).

Estil i llengua

Cap dels textos no té voluntat literària i la llengua acusa la despreocupació ortogràfica, morfosintàctica i lèxica que és d'esperar, però

que a vegades no deixa de ser sorprenent (*he tirat ab tres perdius y he [sic] morta una*). No entrarem a fer-ne un estudi, que demanaria a més tractar cada part per separat, però volem remarcar que tenen interès denominacions de peixos i d'ormeigs de pesca, els noms de vents (*gargal* 'gregal', *aire foranell*, *vent de Sant Sebastià*), la presència de mots i pronunciacions locals (*cratra* 'quatre', *muscla* 'musclo', *núgul* 'núvol' i *nugulada* 'nuvolada', *ploïa* 'plovía', *ploïnejar* 'plovinejar', *trubia* 'treia', *veïmar* 'veremar', *pilsàs* i *pilsans* 'pinsans', *alibera* 'olivera', *polbra* 'pólvora', els pretèrits perfets simples acabats en *-eu* — *vingueu* 'vingué', *digueu* 'digué' —, etc.). Són significatives grafies com *bariatble*, *popble*, *arrecglat*, *arretglant*, *plaja* 'platja', *mijan* 'mitjan', *monàrquits* 'monàrquics', *marc* 'mar', *perderia* 'perdría', *poguer* i *volguer*. La forma *ab* (pronunciada *am*) equival a les preposicions *amb*, *en* i *a*. També caldria comentar els nombrosos castellanismes (*remediaren*, *sòcios*, *no se veyá res de boyra*, *marinos* 'soldats de l'armada', *levantar-se* 'alçar-se en armes', *isla*, *terreno*, *regressar*, *apellido*, *tono*, *apaciguat*, *acercar*, *despido*, etc.). L'onomàstica i la toponímia també permetrien estudis particulars (*Terruella* i *Palafrugell* apareixen ocasionalment al costat de *Torroella* i *Palafrugell*, l'adjectiu *culongins* 'calongins', *Francisco* predomina sobre *Francesc* — probablement es tracta de sants patrons diferents).

Volem destacar la presència de diversos exemples dels usos dels mots *tempir* i *atempirar* (i particularment la forma *tempira*, ja que Joan Coromines nega que el mot hagi estat utilitzat com a adjectiu), l'aparició de *regana* 'clivella més aviat fonda en un penya-segat o en una costa rocosa', *gol.lias* 'dones dissolutes?' (potser relacionat amb *galiar* 'entabonar, seduir' i *galiador*), de *dinar* 'desdejuni' i *berenar* 'dinar', de *a redorso* 'a redós' i de *macarronis* (en comptes de *macarrons*, que és l'única forma documentada com a catalana des de l'edat mitjana) i de *gavità* (possiblement 'garbitana'), en les formes *gabitangs* i *gabitans* — aquesta darrera forma documentada Griera a Sant Feliu de Guíxols i que Coromines desautoritza, considerant-la un simple error de transcripció.

Edicions d'altres dietaris

L'obra que publiquem és un exemple dels molts materials que encara es troben en arxius i biblioteques públiques i particulars, obres que dins la seva modèstia literària i històrica ens donen una visió des de dintre de la vida quotidiana i de la llengua durant el temps que testimonien. En català constitueixen una tradició ininterrompuda des del segle XVI. Per sort, darrerament ha augmentat molt l'interès per aquesta mena de documents i per la visió de la història que presenten i molts han estat donats a conèixer.

L'inventari més extens de materials publicats es pot trobar, comentat, en el pròleg de l'aplec de dietaris del segle XVI preparat per Antoni Simon: *Cavallers i ciutadans a la Catalunya del Cinc-cents* (Curial, Barcelona, 1991).

D'entre els textos pertanyents als segles XVIII i XIX que han estat rescatats en els últims anys volem esmentar els següents:

CASANOVAS i CANUT, Sebastià: *El manuscrit de Palau-Saverdera. Memòries d'un pagès empordanès del segle XVIII*, a cura de Jordi Geli i M. Àngels Anglada, Curial, 1978 [2a ed.: El Corral del Vent, Figueres, 1986].

CODINA, Jaume: *Llibre de polítiques i curiositats. Memòries de Pau Porcet (1788-1856), pagès de Sant Boi de Llobregat*, Abadia de Montserrat, Barcelona, 1995.

AMAT i de CORTADA, Rafael de, Baró de Maldà: *Calaix de sastre*, a cura de Ramon Buixareu, Curial (en curs d'edició).

ANÒNIM: *Successos de Barcelona (1822-1835)*, edició a cura de Josep M. Oller i Romeu, Curial, Barcelona, 1891.

ARNABAT, Ramon; BOFARULL, Manuel; VENTURA, Joan-Anton: *La llibreta d'en Xaconín. Dietari d'un soldat reialista del Penedès (1820-1823)*, Sant Sadurní d'Anoia, 1993.

CLAVAGUERA i CANET, Josep: «La vida de Llançà durant una cinquantena d'anys del segle XIX segons el manuscrit: "Libreta de memòries de Juan Batista Sarniàna escrita lo añ 1851 y cupiada lo añ 1879"», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, 25 (1992), ps. 149-173.

JUNGBLUTH, Konstanze: *Die Tradition der Familienbücher. Das Katalanische während der Decadència*. Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1996 (conté, a més de l'estudi del títol, l'edició del text de Joan Baptista Sarniàna).

Memòries d'una família pagesa: els Anglada de Fonteta, segles XVII-XVIII. Estudi i comentaris a cura de Santi Soler i Simon. La Bisbal: Ajuntament, 1994. 113 p.

D'entre els inèdits, volem esmentar *Notes i apunts d'Antoni Borràs, pagès d'Ultramar, començant lo any 1802* (manuscrit fotocopiats a l'Arxiu Històric Comarcal de la Bisbal).

Els manuscrits i la nostra edició

Els originals dels textos que editem es troben actualment al Fons Fina de l'Arxiu Municipal de Palafrugell, el qual fou donat per Lluïsa Fina Rocas l'any 1995. La majoria provenen d'un manuscrit encobertat amb pergami, bastant mal conservat, sense guardes, de mides 210 mm per 300 mm, que conté 42 folis repartits en tres quaderns de 18, 14 i 10, respectivament. En el segon quadern hi ha restes d'una numeració antiga i els darrers folis del tercer són pautats amb llapis. A contrallum s'observa en el primer quadern una filigrana de dos martells i una corona. Al segon i al tercer hi ha una mà que aguanta una creu. El manuscrit està sense foliar. Conté inscripcions que abasten des del segle XVI fins al XIX, la majoria amb lletra del XIX. La part més extensa és el dietari de Joaquim Fina, el qual també va aprofitar per fer anotacions els espais en blanc de les pàgines que havien utilitzat els seus avantpassats.

La intenció original era editar només el diari de Joaquim Fina, però en accedir a l'inventari i comprovar-ne la riquesa vam decidir publicar també alguns dels testimonis de segles anteriors, els que ens van semblar més interessants des d'un punt de vista memorialístic i històric.

Hem mirat de reduir les notes a les informacions imprescindibles perquè el text fos entenedor per a tota mena de públic, pensant sobretot en els lectors no habituats a llegir textos antics. Quant a la transcripció, cal tenir en compte que la major part dels fragments dels segles XVI i XVII s'han conservat en una còpia feta al segle XIX per un dels membres de la família i s'hi troben llacunes i errors en la interpretació de la llengua dels originals desapareguts. Hem suprimit del dietari de Joaquim Fina alguns passatges que el feien molt repetitiu (part de les anotacions sobre el temps, simples enumeracions del producte de la caça i la pesca), l'absència dels quals sempre indiquem. Els títols dels apartats, que volen donar una idea del contingut principal, són nostres, menys quan van entre cometes.

Hem respectat la grafia dels originals, tot i que ocasionalment hem afegit, sempre en cursiva, alguna lletra o alguna paraula quan creïem que mancaven per error o inadvertència o simplement perquè ajudaven a la comprensió del text i ens estalviaven notes d'aclariment. Cal tenir en compte que la conjunció *que* és elíptica en molts textos d'aquesta època i tan sols la hi hem afegit, en cursiva, quan ens ha semblat clarament que la seva absència dificultava la comprensió del sentit. Amb la mateixa finalitat, hem afegit algunes consonants mudes en posició final de mots monosil·làbics: *fer, ser, clar, bent, molt, llamp*. També hem afegit a

vegades la segona erra del dígraf *rr* (Montserrat) i la segona ela del dígraf que representa la ela palatal (Palafrugell, meravelles). Inversament, hem interpretat com a ela geminada els casos en què *ll* representava el so de ela alveolar (*Cal.leya* 'Calella', *Pal.lamós*, *cal.lamar*). Altres grafies que hem completat són: *y* per a la ena palatal —transformada en *ny*: *ayada* passa a «*anyada*»— i *b* final —transformada en *cb*: *tinb* esdevé «*tinch*»—. En canvi, hem renunciat del tot a intervenir en les representacions de la essa sorda i la essa sonora, transcrites gairebé sempre indiferentment (per exemple, *casa* és tant 'caça' com 'casa'; *cassi* i *misericòrdia* transcriuen 'quasi' i 'misericòrdia').

La puntuació és nostra i té la intenció de fer el text més comprensible, tot i que no correspon al caràcter de la redacció dels originals (constituïts per un seguit d'oracions coordinades o juxtaposades, amb puntuació només ocasional). També accentuem d'acord amb les regles actuals, usem el punt volat per desfer aglutinacions dels manuscrits, desenvolupem les abreviacions i substituïm *u* per *v* en els textos medievals.

Volem donar les gràcies a la cap de l'Arxiu Municipal de Palafrugell, Maria Concepció Saurí, tant per haver-nos fet conèixer el material i haver-lo posat a la nostra disposició, com per la seva diligència a l'hora de respondre a les nostres consultes i pel seu interès a fer possible que aquest llibre arribés a ser publicat. També a l'Ajuntament de Palafrugell i a la Diputació de Girona.

Enric Prat
Pep Vila

I. Anotacions dels segles XVI i XVII

1542

Aiguats i grans pluges

Memòria sia com l'ayn¹ mil sinch-sents quoranta-dos, en lo mes de noembre, foren tant grans ayguasas² que devuyt dias may sesà de ploura. Y comança lo dia abans de Sant Martí, que tots los blats se neguaren, o la magor³ part d'ells, así⁴ qu'éran tant clars que era piatat,⁵ que de tres parts no n'y restà una. Aprés que en lo mes de ganer⁶ tornaren sembrà molta gent, así que fóran més grans los derrerenchs⁷ que no los primerenchs. Fóran tants granats que fou cosa asparentosa, an fi, que portàvan ja n'i avia mix⁸ sach y duas migeres,⁹ tres y cortera¹⁰ y ga¹¹ n'i aughé quy-n portàran tres migeres, así que era cosa miraculosa.

1562

Memòria de la collita de blat de 1561-1562

En nom de Déu sia. Memòria com l'any MDLXI [1561] sembràrem los blats ab gran secada, que no podien . . .¹² per les cruadas,¹³ en tant que may plogué fins la setmana de Sant Tomàs, que plogué un mix tempir.¹⁴ Aprés, en lo mes de gener, se féu un gran sembrat y los blats no nasqueren fins que foren cassi fora del fabrè, que encara no eren acabats de néxer sinó molt pocas clapas, que tot lo mes de mars los blats derregàvan¹⁵ que no vèieu¹⁶ sinó glevas, que la gent stava spantada, que los blats eren molt petís¹⁷ y clars però stàvan molts verts y sans perquè féu gran frets tot l'ivern, que de Tots Sants fins per tot lo mes de mars féu grans tremuntanas y molts poderosas, que may sesàvan sinó pochos dias. Aprés, com vingué la derrera setmana de mars o la primera de abril, tornà ploura. L'abril anà molt fresch y feya fret tot l'abril, que Déu per sa . . . y missaricòrdia mostrà la sua gran potència, que abans de migan max¹⁸ fóran grans blats, que ja n'i avia que se geyen, que era cossa miraculosa. En tan poch temps foren fets los splets y fóran tans grans blats e tant granats que fou tant gran *anyada* com may fos a Palafrugell/ ni an Anpurdà.

1563

Memòria de la collita de blat de 1562-1563

Més, l'any sexanta-dos sembràrem ab bona saó, que com vingué en lo mes de gener fóran tants grans blats que totom gordava al bestiar per los blats. Y aprés, com vingué en lo mes de abril, tornàran molt dolents cassi tots sinó molt pocas clapas y possà-c'i¹⁹ molta [sic] de erbas, so és rebanisas y

crèspols y tota altra manera de erbas, que era cossa espantossa. Y après, com vingué en la primera setmana de max,²⁰ plogué molt, que erba s'o prengué tot. Y fou tant flaca anyada que no agué ningú que no desmenuís de²¹ la meytat de la cullita. Homes, per so no us agradeu de messes de gener.

1564-1565

Compra-venda de forment

Memòria sia a nosaltris, jurats y consellés, com l'any mil cinc-sents sexanta-y-quatre ressebèrem dels séndichs²² vuit-sentes setanta-duas migeras de forment qui aportarà de Terragona, y possat a la botiga y pagats tots los pessatges stigué a quatorsa sous y set dinés la migera. És veritat que posàrem a la torra cinch-sentes migeras qui desminuiren setsa migeras y vullt²³ cops mes l'any sexanta-cinch. En lo mes de març ne compraré sent migeras an an Juan²⁴ Carreras: sent migeras a raó de quatorsa sous migera. Dóna una per estrenes.

Influència del clima sobre la collita de blat

Memòria sia *que* l'any MD sexanta-quatre [1564] en lo mes *de* desembre y en lo mes de gener de l'any sexanta-cinch plogué molt y fou molt gran ayguada y féu gran mal per les terres baixas y les terres altas, que tot se n'o portà. Y après féu grans frets y grans gebradas qui durà molt y los blats stavan molt petís sinó los primaverenchs, però estàvan molt verts y sans i foren molts pochquas²⁵ pasturas per lo gran fret que feia, i no plogué may fins a la derrera setmana de mars i la primera de abril, que plogué un bel tempir,²⁶ que tots los splets feren maravel'es en poch temps, que era glòria de mirar.

1566

Memòria del blat

Lo sementer de l'any MDLXV [1565]. Memòria de l'any MDLXVI [1566], que sembraren ab molt bona seó y lo sementer anà molt trempat, que no-s perdé un gra de blat en aquest Enpurdà, sinó que nesqueren molts clars a causa que lo blat s'evia molt mullat y grillat per les guarbas,²⁷ en tant que les guarbas eren tornadas negures²⁸ per los camps y per so era lo dupta que eren nats clars, però staven molt verts y sans. Y no plogué de tot l'hivern fins als onsa de mars, que plogué un mix tempir y que los esplets feren cossa maravellosa. Prò era gran crestia²⁹ de blat, que no se'n trobava per dinés sinó ab gran dificultat, que lo rey agué a possar orda a la terra y . . . lo blat ab grans penas, y encara la pobra gent no-n trobava

perquè en lo mes de abril los blats se morían de sequada per tota Catalunya³⁰ y Aragó y València y part de Castella, que era grandíssima pietat de mirà. Y après, a set de max,³¹ plogué un bon escaldot, que los splets se remediaren un poch en aquet Enpourdà. Y après, lo derrer dia de max y lo primer dia de juny y segon plogué molt, que fou un stuns [?] de aygua molt gran. En una nit sobraexíran totas las rieras y l'Aubí, que a cassa d'en Pla y del farrer de Santa Marguarida³² les bótas plenas de vi anàvan pel seller, que totas les cassas anàvan aygua abraguas [?], que era cossa espantossa per los qui s'i trobàvan.

Lo segon dia de max era sincogema,³³ y com vingué al juny los blats foren molt petís y flachs, que a Barselona, València y Aragó avien arrenchat³⁴ los blats e fou gran crestia de palla, y lo blat anava a vint-dos sous y a ducat la migera, llevant de eyra³⁵ la migera, massura de Palafrugell. Foren grans ayguadas en les quatre témporas de sant . . . y fou gran delubi³⁶ en lo mes *de* desembre, que feuren [*sic*] gran mal, que se'n portà molta terra. Asenyel.ladament,³⁷ en Perpinyà s'enportà molta cassos,³⁸ que volían dir que féu més mal l'aygua que no lo camp de Fransa com y possà siti.³⁹ Més, foren altres delubis fins a Nadal, que per maravella estava vullt⁴⁰ dias que no plogués poch ho molt, que la gent no pugué sembrà sinó ab gran molt treball's. Tots los blats de Enpurdà se negaren de tres parts dues⁴¹ après passadas las festes de Nadal.

1567

Memòria del blat. Gran sequera

En lo mes de gener de l'any sexanta-y-set tornaren sembrà per tot Enpordà molt y no nesqueren guayre⁴² bé y los housells⁴³ ne tresgueren de tres parts dues dels blats.⁴⁴

Memòria de l'any MDLXVII [1567], que los esplets de la terra eren tan petís que en lo mes de febrer eren tan petís y clars que la primera semana de marts⁴⁵ encara no eren acabats de néxer. Ja n'i havia que, sinó molt poch⁴⁶ clapas, no vèyeu sinó terrejar, com si fossen guorets,⁴⁷ però estaven molt verts y molts sans. Y en lo mes de gener ni febrer no plogué, fins a vint-y-sinch de febrer que plogué un escaldot, que resclaren los blats. Y après no plogué fins a dasset de abril, molt poca cossa, que no aguera trevesat un l'ensol. Y après se possaren grans tremontanas qui secavan los esplets, que *feia* pietat de mirar-los. Tota la terra estava posada en fer profassons demamant misericòrdia a Déu. La profasó de Gerona anà a Sant Feliu de Guixols. Y un any, a vint de abril de l'any MDLXVII [1567], any demunt dit, en lo mes de max, lo dia de Santa Creu vingué la professó

de la Bisbal a Pal.lamós, molt piadossament. Portaven tota la paciò: dos crucifixos, al bon ladra⁴⁸ y mal ladra, los dossa⁴⁹ apòstolls,⁵⁰ dexeplinas, vint donselles o més, totas blancas y en cabells,⁵¹ totas descalsas. Més, y avia àngells⁵²...

Bateig d'un fill de Pere Plana, àlies Fina

A 21 de setembra de l'any 1567 fonch bategat⁵³ per mi, Niquolau⁵⁴ Sarvià, prevera, deservint la tersera doma de la església de Sant Martí de Palafrugell, un fill de Pera Plana, àlias Fina, y de Catarina Fina, sa muller. Fonch padrí Antoni Marquès, magor⁵⁵ de dias, y na Sureda, de Armadàs. Fonch-li posat nom Toni Monserrat.

1579

Plantada d'oliveres

Memòria sia a mi, Refel Codina Fina, com l'any mil sinch-sents setanta-y-nou plantí quinsa holiveras als havallans de l'ort, y enpeltar aquí mateix. Ha deseset de max, any demunt dit. Plàcia Déu que tot sia al servey de Déu y de la sua Mara.

1590

Memòria del peix venut

Vint de abril de l'any mil sinch-cents noranta. Memorial del pex venut.

Primo, per lo satè de Tamariu avem venuts cratra⁵⁶ coves de sardina y catorse-sents⁵⁷ verats avem.

... coves an en Miquel Farrer, an Joan Pi se n'à aturat⁵⁸ un cove ... sastel⁵⁹ per sinch sous. Més, se àn venuts onse-sents verats. Més, n'é jo venut per sinch sous an an Miquel Farrer.

Venut dosse tonels an un barcer,⁶⁰ a ducat lo tonel.

... cinquè foch de Tamariu, n'evem venut dos coves an en Miquel ... preu de sesse reals lo cove, més dos-sents setanta verats ... deu sous lo sent.

Memorial del pex de la Fosca, de mayx, per lo segon de Tamariu:

N'à comprat Miquel Farrer sesse coves de sardina. Preu: trenta-nou sous lo cove. És la meytat de la església.⁶¹

Més, per lo primer de Tamariu, n'à comprat Miquel Farrer per tres sous y deu dinés a Cal.leya,⁶² dos lops⁶³ y un cal.lamar.

Més, se à venut a Miquel, per lo sagon de l'Afra, dos-sents sinquanta verats a raó de deu sous lo sent y un cove de surells per dotse sous.

Més, n'à comprat un ... per dos sous y vuyt dinés.

Més, n'à comprat un barcer a Cal.leya per dos sous y vuyt dinés.

Més, n'à comprat un traginer un cove per vuynt⁶⁴ sous més. N'à comprat altra traginer dos coves de surells a catorse rals.

Més, an Martí, sis verats per un sou.

Més, n'avem venut uns poch de surells a Cal.leya, per un sou.

Més, sinquanta verats a raó de set sous y mix.

Més, per lo cart⁶⁵ de l'Afra n'à comprat un cove de surells un teraté [?] per desaset⁶⁶ sous.

Més, an Francesch Vergonyós n'à comprat per sinch sous.

Primo, tinch pagat coranta-un sou da sella⁶⁷ de una part y vuit sous de dos sastells de sardina que à comprat Francesch Vergonyós a l'Afra.

Tinch resabut⁶⁸ de Damià Castells trenta sous que m'à donats y pagats per un sensal que fa tots anys de pensió da tressa sous y tantbé una cordera de blat que li é venuda per sis reals. Y à treballat⁶⁹ cuatra gornals,⁷⁰ tres da podar y un de cavar y me à atxorcada [?].

Primo, Juan Forner⁷¹ à pagat onsa reals, nou de adobar la xàvaga⁷² de tres jornals y dos de ... aportadas vint-i-cis canas de corona.

Més, n'avem preses trenta-sis canas an an Tauler y dues liures de fil de armar manco⁷³ una onsa.

1596

Apuntaments per obres fetes

Mestre Juan Longí a canada⁷⁴ dita torra, ço és, la paret que à feta dit Matalí. À trobat dit mestra Juan sexanta-set canas y miga⁷⁵ de paret.

Deu mestra Matalí quatra corteras de blat *que* li é venut a raó de trenta-sinch sous la cortera. Més, me deu setsa sous de una cortera *que* li'n vení⁷⁶ l'ayn pesat⁷⁷ a raó de coranta sous, y à pagat dit Matalí vint-y-quatra sous en descàrrech dels quoranta.

Dech-li jo a dit Matalí quatorsa jornals de peredar.⁷⁸

Comptes

Comta d'en Matalí:

Primo, deu tres corteras de blat, tant mastal/, tant forment.⁷⁹ Lo preu és a quoranta sous la cortera.

Més, li é feta la despesa un dia a dos a fadrins qui picaven pedra per dit Matalí.

Dech-li jo quatra jornals de paradar.

Més, li dech dos jornals de posar dues bigas.

Més, li dech dosse jornals de trencar pedra.

Més, tres jornals de trencar pedra.

Primo, deu Jauma Serre una cortere y miga⁸⁰ de forment.

Més, cratra⁸¹ jornals de trencar pedra.

Més, li dech a dit Matalí dos jornals de paradar al mas Plana.

Més, deu dit Matalí sinch corteres de blat, tres de forment a trenta-sis sous la cortera, dues de mestal/ a trenta-dos sous.

Més, deu Jaume Sera un cortà de forment.

Comta demont dit de mestra Matalí:

Primo, deu tres corteres de blat, tant forment, tant mestal/. Lo preu és quoranta sous la cortera.

. . . feta la despesa un dia a dos fadrins qui . . . pedra per dit Matalí.

Més, deu dit Metalí sinch corteres de blat, tres de forment a trenta-sis sous la cortera, dues de mestal/ a trenta-dos sous la cortera.

. . . li é donades a dit Matalí cratra lliures sesse sous (4 & 16 s) de trenta-dos jornals *que* li devia de picar y *posar* lo portal de l'ort y de fer la paret de dit ort. Tota la fayena⁸² de dit ort li é pagada a dos del mes de abril 1596.

Dech-li jo a dit Matalí quatra jornals de paradar.

Més, li dech dos jornals de posar dues bigas.

Més, li dech dos jornals de paradar al mas Plana.

Més, quatra jornals de trencar pedra.

Més, li dech sinch jornals de trencar pedra d'equest ayn⁸³ noranta.

“Memorial del pex”

Primo, tinch resabut sinch sous de pex per lo cart⁸⁴ foch de Tamariu.

Més, per lo ters foch de Tamariu tinch resabut⁸⁵ dues lliures, vuyt sous y mix. Antich Riera té las dues lliures.

Més, se à venut un cove de surells a raó de tressa sous an un de Torrén.

Més, se à venut un cove de sardina a Miquel Farrer, a raó de vint-y-set sous. Són la maytat dels dinés de la església.

Més, na⁸⁶ té comprat Miquel Farrer per tres lliures de la companyia sardina [sic].

Primo, per lo sagon foch de Tamariu à comprada sardina Miquel Farrer de comú per nou sous. Tantbé avem venut un cove de surells a raó de dossa sous.

Per lo primer foch de Tamariu à comprats cratra coves de sardina Miquel Farrer a raó de trenta-sinch sous lo cova. És la maytat de la obra nova de la asglésia.

Primo, é venuts dos-sents vint-i-cratra bisos⁸⁷ de Juan Forner a raó de sis sous lo sent. An an⁸⁸ Frigola del Brugar y li é venuts sinquanta visos per mon comta en lo mateix preu.

Més, n'é venuts sent a Juan Pi per lo primer foch de Tamariu. Avem venuts . . . coves de sardina y dos-sents sexanta bisos. La sardina s'és venuda a quoranta-tres sous lo cove *sinó* lo darrer, qui s'és masurat y s'á venut a raó de trenta-un sou perquè no era ple. Són-sa⁸⁹ venuts los bisos a raó de deu sous y vuyt dinés.

“Memorial del que jo, Montserrat Fina, tinch resebut de la companyia”

Primo, tinch resabut sinch sous de Barnat Bofi, de sinchquanta bisos.

Més, tinch resabut tressa sous de un cova de surells y vuyt sous y myx de altra part.

Tresa⁹⁰ lliures sis sous, so de la obra de la aglésia, y vint-i-dues lliures onsa sous de la companyia.

Per lo ters foch de l'Afra avem vanuts dos-sents sinquanta bisos, a raó de deu sous lo sent, a Barnat Vidal da Mon-ràs.

Més, avem venut sarchs⁹¹ y obladas an en Plalagri⁹² per dos sous y vuyt dinés. Tantbé à comprat dit Plalagri cap y peüyxs⁹³ de un cabrit per nou dinés. La pell, a un real, à-la comprada Miquel Farrer. Una chuyxa⁹⁴ del cabrit, dos sous onsa.

Més, avem venut per lo ters de l'Afra quatra-sents bisos a raó de vuyt sous lo sent. Són la meytat de la asglésia.

Més, avem venut da sardina quatra o sinch sistellas da sardina per sessa reals a Miquel Farrer. És de la companyia.

“Cobla”

Cristians, qui-s vol salvar
deu saber la lley davina.⁹⁵
Per ço vinga sens tardar
a unsenyà la dochtrina.
No sareu bons cristians
no vol.lent saber la lley.
A l'infern anireu ab los pagans.

Dita

Bonament és de costum
que l/enya verda fa gran fum.
Qui sensa fum vol astar,
l/enya seca deu comprar.

Fragment d'una narració

“Ay, mestra molt reverent”, dix una d'ellas, de las més gollias.⁹⁶ “Lo vostro atreviment nos à donada alagria. Cosa molt cruel saria que no fòssam vessitats,⁹⁷ pus así⁹⁸ sou arribat.”

Refrany

Bonament és de costum
que l/enya verda fa gran fum.
Qui sens fum vol astar,
l/enya seca deu comprar,
y qui açò no farà
en sa casa a perpètua fum astarà.

1597

Sobre l'arranjament d'un camí

Vuy, a quinsa del mes de abril de l'any 1597, jo, Toni Vargonyós, y Miquel Rey, Montserrat Madir y Juan Sagrera, àlias Rex,⁹⁹ y Demià Castelló y Montserrat Fina avem fets venir als promes¹⁰⁰ al camí del pas d'en Grasot perquè era tot ayga y fanch, que no y avia qui podés pasar per dit camí. Y abent dit moltes voltes a dit Grasot que adobàs dit camí y no volent-se'n acurà, per ço avem determinat de fer venir dits promes per fer adobar dit camí. Y vist als promes al camí qui astava dolentament [*sic*] adobat, àn declarat ab centència que dit Grasot aga¹⁰¹ adobar dit camí y condemnat a pagar les despeses. És veritat que an Sureda afronta a dit camí y per lo que i afronta an Grasot se demanà als promes per què no vían comdanat an Sureda a pagar les despeses. Y als promes àn fet mirar al capbreu y àn trobat que al camí era tot d'en Grasot. Més, àn declarat dits promes qui ayga en dit camí qui solia anar pel mix de la closa de dit Grasot per una rasa que i avia, que dit Grasot à roblerta dita rasa y à girada l'ayga per al capdemont de la sua closa. Y als promes àn declarat que dit Grasot aga a tornar fer la rasa per al mix de la closa, axí com solia anar per temps, o que aga de anfundir al rech de ont l'à girada fins que dita ayga puga parar sens daynyar¹⁰² dit camí per a riera de plasa. Y Garau Carbonell de Mon-ràs y Sebestià Barull de Santa Margarida y lo sènyer en Jofra de Llofriu, pròmens.

Incursió pirata a Calella

Vuy, a vint-i-tres del mes de agost de l'ayn 1597, són vinguts dos fragatas de moros a Caleyá. Són-sa¹⁰⁵ desembarcats al port Palagrí, a la riera d'en Grasot, y són-se'n anats¹⁰⁴ per darrera de les botigas de dit port. Són anats fins a la font. Àn presos deseset¹⁰⁵ omes cristians y morts dos, nefrat molts. Àn-i mort un moro.

1605

Presència de fragates pirates a Calella

Vuy, a quatra del mes de setembra de l'ayn 1605, són vinguts quatra fregatas de moros, y la magor¹⁰⁶ de las ditas fregatas era de sessa banchs. Y són-se desembarcats al migdia del cap Royx¹⁰⁷ y són montats al puyx¹⁰⁸ Robí per pendra los qui feyan la garda.¹⁰⁹ Y axí àn presos dits moros tres homàs de Mon-ras, los quals són Esteva Barul, joer¹¹⁰ de miser Brugarol, y un fill de Monserrat Rosich y un mosso d'en Vidal Tixador, lo qual mosso és francès, y l'altra era en Says, qui estava esvellat. Y dit Says és escapat.

1622

Lloguer de la torre de Calella

Vuy, a vint-y-sinch de agost de l'ayn 1622, Garau Gorgoll de Canyellas ha comensat de estar a la torra de Caleyá. Ganya¹¹¹ vint-i-sinch reals cada mes. Y jo, Montserat Fina, li he pesada la pólvora,¹¹² una roba y miga¹¹³ y tres lliuras. Y li he trobat que n'i à vint-y-nou. Més, li he pesadas les pilotas¹¹⁴ y he trobat vuyt lliuras y miga de pilotas, les quals pilotas són per tirar ab arcabús en dita torra. Tenim quatra arcabusos y tres alabardas y una cayxa.

1680

Compra i venda de bestiar

Vuy, als 7 de 9bre [*novembre*] de l'any 1680, he posadas quoranta-sis bèstias de llana en casa lo senyor Bas de Palau, vuy¹¹⁵ batlle de dit Palau. So és, trenta-y-set ovellas de venda, so és, tretsas ovellas blancas y vint-y-quatra de negras y tres borrechs y sis bogarras,¹¹⁶ las trenta-y-set de venda. Los anyells y anyellas y llana prosayran¹¹⁷ de ellas. Nos partirem per yqual part en lo tems *que* se acostuma. Y los tres borrechs los ha volguts estimar lo senyor Bas, perquè la un és blanch y serà bo per marró, los restants dos me guarda. Dit bestiar tenia-se en casa lo senyor Pou de dit lloch de Palau, tot per memòria de mi, Martí Fina...

1681

Lo present any 1681 tinch dexada una cabra mutja¹¹⁸ a lo compara Marquès del mas Oliver. Lo que cabridarà nos partirem.

1682

Vuy, als 6 de juny de l'any 1682, avem partit ab Joseph Peya y Tauler del bestiar, so és, llana, anyells y cabrits. A mi me à tocat per ma part dos mascles y dos anyellas ab la que avem stimada ha nou reals ardots y me à quedada. A mi me ha tocat de la cabra un cabrit banyut, ab què tot lo bestiar *que* tinch vuy dia y any en dita casa de dit Peya y Tauler, junt ab tres moltons y un crestat de lo any pasat, fan suma de dinou caps. Dits tres moltons y lo crestat son stimats a quinsa reals per caph, ab què de famellas n'i ha de mias nou ovellas, una cabra, dos anyellas sobraditas,¹¹⁹ y de mascles tres moltons, dos anyells, un crestat y un cabrit del present any. Tot ho é dexat a dit Peya y Tauler junt. Són 19 caps.

1691

Compres i vendes de queviures

Deu Pera Sudila, de Fontclara, dos bótas de vi que se n'à portadas per preu de onsa reals y mitx *de* plata per bóta, a pagar ab blat o dinés. Per so fas la nota vuy als 14 juny de 1691. Són 2 botas. Val 3 lliures 9 sous.

Un cunyat seu, no sé com se diu, me deu mitja bóta a lo mateyx preu. Crech sa diu Navarro. 18 sous.

II. Règim alimentari per a un malalt

(Anònim, finals del segle XVII)

Lo horde¹²⁰ *que* té de tenir ab lo menjar:

De matí, una hora alt lo sol, li donaran a dinar¹²¹ d'esta manera. Posaran un quarter de la polla a coure y faran sols una preseta,¹²² que en sia plena una escudella d'estes de festa. Y après procurarà en menjar de la carn lo que puga. Y cas que no puga menjar de la carn, se veurà un rovell de ou. Y après beurà. Y après menjarà alguns grans de dregea o carabatat y tomarà beure, si voldrà, altra vegada.

A mixdia li donaran berenar¹²³ de una poma cuita ab sucre adobada y alguns grans de drigea.¹²⁴ Y après li donaran una bona tasada de beure.

Lo sopar l'i faran de un quarter de polla y li faran una preseta de caldo molt xiqueta y li bulliran unes quantes lletugues o caps de carabases o alguna manada de borraijes, la una cosa d'estes tres o altre. Y couran y adobaran per ensiam,¹²⁵ adobant-los-i ab vinagre y sucre. Après menjarà algun poquet de la carn y beurà dos vegadas, si vol.

A mija nit menjarà un bosí de poma, no molta. O, si vol, bega un rovell de ou; y bega un poquet y bastarà.

De matí, a punta de dia, pendrà los eixarops fets d'esta manera, so és que del brocal pendran una escudelletta, y après pendrà, de la ampolleta que portaran, tres o quatre cullarades. Y mesclar-o-an tot¹²⁶ y faran tibiari sobre una capeta; y tibiet la y daran. Y si après pot dormir, serà bé. Després li donaran al cap de tres hores lo dinà, com tinch dit. Y així per cada matí, ab est ordre, fins estigan acabats los eixarops; y lo dia que acabarà avisaran.

Esta nit se li tenen de donar una dotsena de ventoses seques per les anques y espalles y per la esquena.

III. Recepta per al mal de queixal

“Medicina per mal de caxals y dents”

-Primo, una rel de carlina.

-Item,¹²⁷ escorsa de figuera borda.

-Item, trenta fullas de curatendras.

-Item, quatre espigas de craspinell.¹²⁸

-Item, una capsia de consolvas.

-Item, set brots de morera roquera.

-Item, una rael de julivert.

-Item, una rael de malvas.

-Item, set brots de gramònica.¹²⁹

Assò se ha de posar ab una olla nova y la mitat de mig corté¹³⁰ de vi y fer-ho bullir fins que tòrnia a un got. Allò pendran tant calent que púgan sufrir.¹³¹ Y no vindrà més lo dolor de dents ni caxals, ab lo favor de Déu.

IV. Dietari de Joaquim Fina

1842

28-II-1842 **Compra d'un piano**

Memòria del piano que me ha enviat Jaume Fina, germà meu que està estudiant per aputecari, lo qual piano fou comprat lo dia 28 febré de l'any 1842 junt ab un respall y fuet per la euga, lo qual piano costà lo preu de cuarenta-sis duros.

9-IV-42 «**Memòria de l'any 1842 sobre la pluja del mes de abril**»

El lo dia 9 de abril nosaltres anàrem a las illas anomenadas las Furnigas a pescà bulantí, que éram Jusep Sagrera, butigué de robas, Anton Plaja, hisendat, y Juan¹³² Feliu, americano, y jo, Joaquim Fina, tots quatre fills de Palafrugell. Y tinguérem un dia bastant bo y no agafàrem més que sinc carniseras¹³³ de peix, entre serrans y alguna mustela. Tot lo dia estigué serè y a las 11 del matí entrà lo vent a garbí y nos posàrem a la vela y anàrem a dinà a Llafranc a la caseta que anomenem la butiga,¹³⁴ que hi à¹³⁵ un añ y mitg que la habem feta, que la compràrem a Ramon Girbau per lo preu de sinc duros, que estava sens taulat ni porta, hi havia molts furats y era sinc pams més baixa. Y ja lo dia següent se posà a ploure y ploqué quatre dias seguits, que foren lo dia 10, 11, 12 y 13, y cada dia ba donant molts señals de aygua. En los dos mesos pasats y hagué molts trons y caygué moltes vegadas calamarsa.

18-IV-1842 **Dia de pluja**

Lo die 18 se pusà a ploure a las 6 de la tarde y ploqué hasta mijan tarde del

dia següent, quedant ab mols señals de pluja, però no plugué. Menos lo dia 20, que plugué un petit ruxat a mitjan tarde.

22-IV-1842 **Anada a pescar**

Lo dia 22 anàrem a las Furnigas a pescà bulantí. Y tinguéram un dia de molta calma, però las ayguas éran molt tèrbulas y entre jo y Juan Feliu, americano, no agafàrem més que 29 serrans y una mustela; y teníam lo habi¹³⁶ Sulé de plasa del mercat que bugaba.¹³⁷

24-IV-1842 **Recollida de pellarides o pagellides**

Lo dia 24 anàrem per palleridas als escuis¹³⁸ de font Murisca y ne haguérem com a cosa de dos cóps,¹³⁹ que hi havia Francisco Bufill, tapé, Miquel Furnet, tapé, Anton Juanola, tapé, y jo, Joaquim Fina.

25/28-IV-1842 **Estat del temps**

Lo dia 25, 26 y 27 a las 9 o més tart entrà lo vent a garbí, que *ba* sigut molt fort tots tres dias, qual vent paraba cada dia a la nit o bé a entrada de fosc; y lo die 28 féu bent a garbí, después gargal,¹⁴⁰ después tremontana, después bent de cap de Sant Sebastià. Después turnà a tremontana y plugué algun ruxat petit, de modo que ab prou feyna auría mullat un llensol.

29-IV-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 29 anàrem a Llefran, que teníam intenció de anar a pescar a las Formigas a bulantí, ab Jusep Sagra, butigué de robas, Salvi Bassó, fabricant de taps, y Juan Feliu, americano. Y a la riera del mulí d'en Silvestra trobàrem a Juan Poc, pescador de art en Llefran, y nos digué que hi havia en mar vent a garbí y que no podríam anar a las Formigas, y nos posàrem per los escuis del custat de garbí. Jo habé¹⁴¹ cuqueta y pescà caña, Sagra y Feliu a debant la torra, a pescà bulantí, y Salvi a cullí palleridas. Y entra tots féram com a cosa de dos tersas de peix y mitg cóp de palleridas. Lo vent a garbí durà fins a posta de sol del dia 30.

1-V-1842 **Mort d'un cosí**

Lo dia primer maig entrà lo aire a gargal y ha hanat pluent ratos a ratos hasta el mitj dia del dia dos. Esta nit ha mort nostre cusí Juan Pla, marit de Sisa Pla y Garriga.

4-V-1842 **Dinar a l'ermita de Sant Sebastià. Joc de pilota**

Lo dia 4 de maig havem anat a la ermita de Sant Sebastià, a hont havem fet

un bon dinà de resultas de un desafío de pilota *que* tinguéran lo 28 abril, qual desafío fou de resultas de habè guañat Salvadó Estrebau a musíu¹⁴² Ralf, francès, una empolla de rom y haber-li después de molt ratos demanat revenja; li guañà a Estrabau dos empollas. Luego feren un desafío de pilota Salvi Girbal, Francisco Jubert y Salvador Estrabau contra Leandro Pilot, musíu Ralf y de Francisco Prats y de Mathias Serra . . . a travésaban contra del partit de Leandro y Tomàs Jofra, àlias Gallet, y musíu Lluís, contra del partit de Salvi Girbal, cual partit lo hi guañaren sis duros, dels quals se féu lo dinà, que se féu sopa de sèmola del caldo de dos gallinas y una cua de xai, un estufat de dos carniseras de xai, dos pollas y un pullastre ab suc de perdiu. Y jo, Joaquim Fina, Anton Plaja y Sebastià Girbal per dinar junt ab ells tractàrem *que* pagaríam tres carniseras de peix, que part se ha pusat ab un sufragit de seba y part de fragit, y las postas¹⁴³ las pagaren dels sis duros, y menjàrem dos platos de crema. Y después de haver dinat se prengué café y se begué dos empollas de resolis.

5/10-V-1842 **Obertura d'una mina. Treballs que s'hi feien**

Lo dia 5 al matí comparegué mon cusí Juan Segrera y an Vilanova, los dos de Esclañà, per interesar en una mina que havian uvert al mas Rustey que y habían uvert eb una pesa¹⁴⁴ de dit Vilanova, y los sòsios de dita mina són en número de vint. De la qual lo dia 6 a las sinc de la tarda bas surti¹⁴⁵ de casa per anar a dita mina, y no puguí arribar més que a casa d'en Segrera a causa de la pluja. Y plugué quasi fins a la posta del sol.

Lo dia 7 hi bas anà a la tarda y teníam un cabàs de material que n'i abia com a cosa de sinc arrobas.

Lo dia 9 baren treballà un rato al dematí, però per causa de la pluja se hageren de dexà de treballà y tornar-se'n a casa. Y después en tota la tarda no ba ploure més.

Lo dia 10 treballaren a la mina y se perdu la vena grosa, però se trobaren dos de petites. Y se trubà com a cosa de una arroba y mitja de cufoll.¹⁴⁶

11-V-1842 **Dia de pesca. Treballs a la mina**

Lo dia 11 havem anat a mar, a pescà bulantí a las Furnigas, ab intenció de anà a fer lo rancho a cala Estreta, però, com la corrent de garví era tant forta, des de las 7 a las nou no agafàrem més que una carnisera de peix. Y com a las 9 o cuars de 10 se anà posant més fort lo bent a garbí, alashoras comensà a picà los serrans. Y entre jo y Juan Feliu, americano, ne agafàrem com a cosa de quatre carniseras. Y teníam per aguantar-se als remes a Jusep Reix y Feliu. Y quant no se pugué aguantà per causa de ser lo bent tant fort, férem bela y nos anàrem a dinà a Llafran.

En dit dia traguérem de la mina com a cosa de nou quintars de cofoll. Y después sa ha continuat lo treball, *encara* que algun dia plugué.

14-V-1842 **Treballs a la mina. Fenomen astronòmic**

Lo dia 14 ha anat molta gent a veure la mina, que ja sabia que habían de tréurer bastant cufoll, y se'n trubà com a cosa de 18 quintars. Y estant en dita mina, reparàrem que lo sol anaba perdén lo resplandó. Y se anà punent y turnant bermell, y turnà com la lluna. Axò succehí lo dia 13 y 14 y 15, y la gent deia que era señal de alguna guerra que se estava preparant, però lo que he experimentat ha sigut molta calma de bents, y la mar bonansa y las ayguas baixas.

16-V-1842 **Dia de mar. Dinar**

Lo dia 16 habem anat a mar a menjar una aposta de una peseta, que se ha esmersada ab carn de brau, però com habem estat tanta colla havem comprat dos pesetas més. Juan Sol, jo y Francesc Boix habem anat a pescà bulantí y habem agut dos carniseras y mitja de serrans.

18/21-V-1842 **Treballs al bosc i a la mina**

Lo dia 18 habem anat a tellar una alsina. A bosca de pors¹⁴⁷ nos posàrem a arrancar-la al matí. Y las set se posà a plòrer¹⁴⁸ y nos anàrem a dins la tina¹⁴⁹ de casa al Paísà,¹⁵⁰ que la tenen defora, al custat la porta, que està cuberta ab cayrats y teulas. Y nos posàrem a esmorsà, y plugué hasta las nou. No pensàbam poder treballar més en tot lo dia, de tant aplujat que estava. Lo mateix dia lo masové de Armadàs ne treginà dos carretadas de arrels.

Lo dia 19 turnàrem los mateixos al bosc, a capular la alsina. Y lo masové de Ermadàs ne treginà tres carretadas y el masové de Cañellas cuatra. En aquest dia tot lo dia ba trunà y se ba anà furmant grupada, y a las tres de la tarda se pusà a plore y aguantaren un rato treballant, però últimament agueren de plegar y nos posàrem a sota la carreta un rato, y a las quatre estigueu ja tot capulat y nos anàrem a casa. Los jornalés éran Visens Pelegrí y Jusep Pelegrí, carretés, pare y fill, y Juan Avellí, treballador de la terra y trullayre nostre. En aquest dia se tragué uns nou quintars de material de la mina de mas Rustell.

Lo dia 20 se ne tragué només que unas sis lliuras. Aquest dia ha fet molt bent de garbí.

Lo dia 21 bas anà a veure la mina y se ne tragué com cosa de setsa quintars. També feu molt bent a garbí tot lo dia.

22-V-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 22 durà lo bent de garbí hasta las 6 de la tarda, però no ne féu tant com los dos dias antes, y ba anà parant de poc en poc, y se ba anà furmant grupada cap a tremontana. Y a dos cuars de set se ba pusà a plòrer un ruxat y plugué hasta las set.

23-V-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 23 ba pasà tot lo dia ab bent del cap de Sant Sebastià y unas boiras molt plenas. Y un poc antes de la posta de sol ba parà lo bent.

24-V-1842 **Dinar de familia a la platja**

Lo dia 24 anàrem a marc¹⁵¹ el pare, la mare, lo germà Banet, Sebastià y Martí y la Annetta, y después hi havia musèn Jaume Ramon de Mon-ras, que ja hi havia¹⁵² molt temps que bolia que anésem a dinà a Mont-ras. Y después determinàrem que la gallina que bolia matar lo dia que hiríam a Mont-ras la menjaríem a marc,¹⁵³ a la butiga de Llafranc, y que jo y Juan Feliu y Juseb Sagrera iríam a pescà bulantí. Però a causa del bent a gargal y de la current de llebant no puguérem pescà y perdérem dos ploms. Aquest fou lo dia primé que probàrem la catcha¹⁵⁴ marina que habem fet fer per lo gussi, jo, Sagrera y Feliu. [*Dibuix d'un sol*] A las 9 y 52 minuts del dematí.

25-V-1842 **Nota sobre el clima. Activitat a la mina**

Lo dia 25 tot lo dematí féu gargal y a la tarda entrà lo bent a garbí, encare que no ne féu molt. Entre abuy y ayí se ha tret uns set quintars de cofoll, tres abuy y quatre ayí. La vena és parduda, no del tot sinó que ba seguín la mateixa capa de argila, y axí com antes anaba seguint la bena de un pam de ampla y onsa de llarc, ara sols se'n troba algun tros com al puñ y com la ambosta.¹⁵⁵

26-V-1842 **Processó**

Lo dia 26 féu un dia bo y molt ermós. Se féu profesó molt solemne. Jo, Jusep Sagrera, Martí Silvestra, Josep Deulofeu, oficial retirat, Francesc Riera i Anton Plaja portàrem lo tàlam. Y se feren moltes salvas.

27-V-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 27 al dematí el ayre era a gargal. Y anà rudant y a mitjan tarde ja era garví.

28/29-V-1842 **Calafatament del gussi**

Lo dia 28 pasà bon dia, com lo dia antes, y Matias Escudé, mestra de aixà y calafat, ha calefatat lo gussi y ha fet lo arbra del gussi.

Lo dia 29 ha fet bon dia, igual a l'anterior, y à treballat a acabà de calafatà lo gussi.

30-V-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 30 féu un dia superior, ab molta calma y molt calorós.

31-V-1842 **Dia de pesca a les illes Formigues. Arrossada**

Lo dia 31 anàrem a las Formigues ab rem y vela, jo, Pera Jubert, Josep Sagrera, Juan Feliu y Matias Serra. A l'arribar a las Formigues nos posàrem a cullí musclas y palleridas. Y después nos posàrem a pescà bulantí y agafàrem com a cosa de tres carniseras y mitja de sarrans y alguna mustela. Y anàrem a dinà a cala Estreta. Férem una arrosada ab peix y pabrots, una plata de ensiam y una payellada de serrans y per postas¹⁵⁶ una ullada¹⁵⁷ de musclas, que són los primers que havem aguts aquest añ perquè des de lo temporal que pasà dos anys ha, que fou dos dias antes de Nadal, quasi no-n quedà ni un, de manera que sempra me pensaba que se'n perderia la mena. Dit temporal en tanta manera fou gros que a dalt el camí de Llafranc, com a cosa de sexanta pasos endins del camp, se negà lo masové d'en Silvestra del mas Bermell, detràs la botiga de Jusep Simon, àlias el Tort Llanas, en el pou de cerca las butigas. Era fet de nou, treballat ab fanc y pedra, ben rebutat de cals, y lo tirà tot a terra ab tres trosos. A las butigas las tirà dos portas en terra; a la nostra, com era feta del mateix añ, no hi féu cab mal.

1-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 1 de juny ha fet molt bon dia, sens vent quasi tot lo dia.

2-VI-1842 **Anada al bosc**

Lo dia 2 havem anat a dar una vista al vosc ab mon germà Martí y al pare y nos hem emportat un parell de cañas. Havem pescat y hem agafat dos tersas de peix. [*Hi ha dibuixada una lluna en quart minvant*] Cuarto menguante a las 7 y 32 de la mañana.

3-VI-1842 **Dia de pesca a les illes Formigues. Naixement d'un fill**

Lo dia 3 havem anat a las Formigues a pescar bulantí, Juan Feliu, Pere Jubert y Jusep Sulé de plasa del mercat. Del peix que havem agut el dematí no-n han quedat mes que dotse serrans, tot lo altre lo havem pusat ab arròs, ab

tres cabrots, y entre el del dematí y el de la tarda no n'havem agut més que tres carniseras o tres y mitja. Abuy havem menjat lo enciam¹⁵⁸ sol a causa de haver-nos descuydat de portà la payella y después havem menjat una ullada de musclas. Y a la vinguda de Llafranc, quan he estat a l'endret del pou de la font, he trubat la meba dida y me ha dit que la Anneta, esposa meba, habia parit un noy.

4-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 4 ha estat bon dia. Al dematí el bent a tremontana, y à hanat rudant y antes del vespra ha arribat a ser garbí.

5-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 5 lo vent al dematí era a tremontana. À anat rudant y la major part del dia ha estat vent del cap de Sant Sebastià, y tot lo dia y ha agut unas grans nuguladas¹⁵⁹ de boyras.

Abuy hem batejat lo noy y li han pusat Francisco.

6-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 6 ha estat lo vent a tramontana y a gargal, però no ne ha fet molt.

7-VI-1842 **Nota sobre el clima. Treball al camp**

Lo dia 7 ha fet lo ayre a tramontana y à anat rudant però no ha pasat del cap de Sant Sebastià; y hasta el vespra ha durat el vent. Abuy he anat a empeltà dos oliveras al camp de la Paret.

8-VI-1842 **Nota sobre el clima. Dia de pesca**

Lo dia 8 ha fet molt bon dia y molta calma. Lo dia anterior me he olvidat de pular que habíam anat a Llafranc a pescar gabitangs¹⁶⁰ ab Maspera y Matias Serra, però entràban molt poc y solament ne habem agafat seta gelubias¹⁶¹ y alguns purquets.¹⁶² [*Dibuix d'una lluna nova*] Luna nueva a la 1 y 14 minutos de la tarde.

9-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 9 ha fet bon dia. El dematí lo ayre ha estat a gargal y a la tarda quasi no-n feya.

10-VI-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 10 des de la surtida del sol ha fet gargal. Havem anat a mar Anton Plaja, Jusep Sagrera y Juan Feliu. Han anat ab lo gusi a cala de Gens a pescà

bulantí. Jo he hagut cuqueta per musèn Jaume Ramon, per el pare y per lo señor Jaume. Y después habem pescat xerambeco¹⁶⁵ y los gabitans, y no habem agafat més que cuatro tersas de peix. Los del gusi, altres cuatro tersas, y a més de estos hi habia Anton Juanola, naturals de Palafrugell, y lo nebot del señor Dumé.¹⁶⁴

11-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 11 feu gargal, multíssim frescada, y antes del mitx dia se furmà una gran grupada y anà marxar cab sobre Calella, la cual donaba mols trons y llams, que semblava que habia de caure pedregada. Y después se ba anà funent sense càurer aygua ni pedregada.

12-VI-1842 **Dia al mar**

Lo dia 12 ha fet molt bon dia. Lo ayre, ancara que molt poc, ha sigut tot lo dia a gargal. Martí y Sebastià, jermans meus, han anat a mar ab Fructuós Matas y los seus nois y Xerum, cuñat de Fructuós. De peix ne han agut molt poc. Han pescat gabitans.

13-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 13 ha fet calma tot lo dematí. Y después ha entrat un poc de garbí y hasta esser fosc no ha parat.

14-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 14 féu molt bon dia. Tot lo dematí ha sigut calma y después ha entrat un poc lo ayre a garbí.

15-VI-1842 **Dia de pesca a les illes Formigues. Dinar**

Lo dia 15 habem anat a pescà bulantí a las Formigas, jo, Miquel Maspera y Juan Feliu. Com a cosa de dos cuarts de set havem comensat a pescà y havem tingut calma fins a las 8, que ha entrat lo gargal molt fort. Cuan no habem pogut aguantar-nos més habem fet bela y habem anat a fer lo rancho a cala Estreta. Teníam com a cosa de quatre carniseras de serrans.

A cuars de tres se ha pusat a trunà y llampà y luego se ha pusat a plòurer y havem arrecglat tenda ab la bela; però *después* el gargal à parat y después se ha girat lo ayre a tremontana y se ha serenat. Cuan lo timó ha estat segú habem fet bela ab lo ayre a tremontana y, ab una sola bursada surtits de cala Estreta, habem arribat a l'ullastre del custat de punent, ahont havem ja trubat calma. Hem plegat la vela y havem entrat a Llefranc al rem. A cala Estreta se han quedat sinc lleguts de curalladós¹⁶⁵ de Bagú que se

han estat allí tot lo dia ab nosaltres. [*Dibuix d'una lluna en quart creixent*] 4° creciente a las 6 y 1 minutos de la tarde.

16-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 16, tot dematí, ha gargal se ha comensat a pusà grupada y al mitjdia ha plogut com a cosa de mitja hora y luego después ha fet sol.

17-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 17 ha sigut lo ayre a gargal un rato al dematí, y después tot lo dia ha estat bent a garbí.

18-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 18 lo dematí calma y después a la tarda ha estat lo ayre a garbí.

19-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 19, lo bent, a pesar que no-n feya molt, ha estat a garbí fins a mitjan tarda, que se ha furmat grupada a tremontana y comensat a tronà y llampà. Y entre sis y set ha comensat a plòurer y ha plogut uns ruxats molt forts hasta que quasi és estat fosc.

20-VI-1842 **Dia de pesca. Arrossada**

Lo dia 20, al surtí de casa per anà a cridà los companys, feya molta calma, però después, quant he sigut a la vila, hi habia un poc de ayre de gargal. Y jo, Juan Feliu y Jusep Sagrera habem anat a Llefranc. Y quant habem sigut allí ja hi habia molt de vent. Allí havem parlat si aniríam o no a las Formigas y habem determinat de emportar-nos tot lo que habíam de menesté per fer lo rancho a fora y anà a pescà a l'Ullastre. Quan habem sigut pusats a pescà se ha pusat una gargalada molt forta, que antes de refrescà a las Formigas hi habia una balandra¹⁶⁶ que venia ab lo bent a garbí. Y luego ba anà parant lo gargal; y veyient que los serrans no bulían picà y los altres pensàbam que habían anat a las Formigas, férem bela y nos hanàrem a pescà bulantí a las Formigas, ahont ja trobàrem los companys. Y las onsa nos anàram a cala Estreta a fer lo rancho. Y luego vingueu lo altre llegut, que hi habia lo patró Juanama Feliu, Feliu Faya, Francisco Prats, Martí Puix,¹⁶⁷ Jusep Deulofeu, Salvi Girbal, Anton Plaja; y después vingué el Xibillo y un altre mariné, que pescaren la muxunera.¹⁶⁸ Férem una arrossada ab palleridas, cabrot y peix, un sufragit de serrans y un altre de muxons, y después un plat de anciam, y muxons a la brasa. Tota la tarda fou calma fins a las cuatro, que ba entrà lo aire a garbí, y ba anà-umentan y se pusà una garbinada multísim forta.

21-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 21, al dematí comensà a entrà lo bent a garbí y a la tarde fou tan forta com lo dia antes.

22-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 22 també féu bent a garbí, però no tant fort.

23-VI-1842 **Fan venir una dida de Palamós**

Lo dia 23 me he llebat entre quatre y sinc per anar a Palamós a vuscà una dida, que abuy fa tres dias que la Annetta té febra de resultas de haber-se-li nuat los pits. Y tant a la anada com a la vinguda he tingut lo ayre de tremontana, y a la tarda ja era gargal. Se ha furmat una grupada y después ha parat lo gargal y ha entrat lo bent a garbí, y luego nos ha donat algunas ruimadas.¹⁶⁹ Abuy abem menjat la primera tumata que era de la nostra cullita.

24-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 24 ha fet molt bon dia. Sols ha fet un poc de aire de garbí que ja ha entrat a las nou del dematí y a mitjan tarde se ha furmat grupada. Ha trunat un rato y a l'últim lo grop se ha fos y ha parat lo bent a garbí.

25-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 25 féu bon dia y el ayre fou a garbí.

26-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 26 féu bon dia. Sols ha fet al dematí un poc de ayre a tremontana y a la tarde un poc de ayre a garbí.

27-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 27 ha fet bon dia. Tot lo dia ha sigut gargal.

28-VI-1842 **Malaltia de l'esposa**

Lo dia 28 teníam determinat anar a Llafranc ab Juan Sol, Juan Feliu y Anton Plaja. Jo no he pogut anà perquè la Annetta ha tingut febra, que li bingué ayí a l'últim de la tarde, de causa de haber-se-li nuat los pits. Y ha bingut aquesta nit pasada la dida meba per dunà mamà a Francisco. Y li ha vingut un duló molt fort y han tingut que anà a buscà el doctó, y per de axò no he pogut anar-i. Y han anat Juan Sol, Juan Feliu y Jusep Sulé. Después nosaltres hi habem anat, Francisco Prats, Joaquim Vergoños y lo seu criat.

A las dos èm marchat. Habem agut peix per supà, pescant bulantí. Y habén sopat habem anat a pescà los visos¹⁷⁰ ab la caña y n'èm agut sexanta. Abuy ha sigut la primera vegada de anar a pescar-ne.

29-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 29 ha fet molt bon dia y molt poc bent.

30-VI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 30 ja de bon dematí feya bent de garbí y pasàban unas grans boyras, y anà pusan-se més fort y durà fins a mitjan nit. Y la restant nit la pasà ab calma y molt serè.

1-VII-1842 **Pesca d'una llagosta**

Lo dia primer de juliol ha fet molt bon dia y sols feya un poch de aire de garbí. Esta nit abem anat a la encesa¹⁷¹ ab Francisco y jo tiràbam la fitora. Jusep Deulefeu se ho miraba, y Juan Feliu ciaba. Nos habem hagut de anar-nos de cap a cala de Gens per causa del vent, *bavem* anat a redorso¹⁷² del cap San Sebastià. Y habem agut una llagosta llúisa y una saupa.¹⁷³

2-VII-1842 **Pesca de musclos i cabrots**

Lo dia 2 ha fet molt bon dia y molta calma. Y abem anat per musclas y cabrots ab la llanxa d'en Prats. Y ab lo gusi han anat a bulantí y han agut dos carnisiras [*sic*] de peix. Y los de la llanxa, molts cabrots.

3-VII-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 3 ha fet molt bon dia y molta calma.

4-VII-1842 **Pelen suro**

Lo dia 4 féu una diada de molt bent a garbí. Des de mitjan matinada fins a ser fosc ha fet molt bent. Abuy abem comensat a pelà a Armadàs y Cañellas. És lo últim añ de tení part lo masové ab lo suro.

5-VII-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 5 ha fet molt bon dia y molta calma.

6-VII-1842 **Cauen quatre gotes**

Lo dia 6 ha fet molt gargal y a las 8 del matí han caygut quatre gotas.

7-VII-1842 **Aire foranell**

Lo dia 7 féu molt bon dia y sols féu un poc de ayre furanell.¹⁷⁴

8-VII-1842 **Dia de vent**

Lo dia 8 ha fet calma fins a las 9 del matí, y después ha entrat bent a garbí y ha fet una benta molt forta fins a la posta del sol.

9-VII-1842 **Vent de gregal i garbí**

Lo dia 9 la major part del matí lo ayre fou a gargal y después se girà a garbí, lo cual ne féu molt poc tot lo dia.

10-VII-1842 **Jutge de pau**

Lo dia 10 ne féu molt poc de bent y fou garbí. Abuy abem sigut convidats a la casa capitular a fi de tràurer sertas riñas que reinàban entre certs avitants¹⁷⁵ de la vila, majorment entre Maspera y Plaja, y retornar a las antigas amistats, com en afecte se ha verificat así mateix. Y se han donat abrasos los uns als altres y luego se ha furmat una junta ab drets de puguer castigar, multan-los fins a tres duros, qualsevol que búsquia discòrdias de los que habem assistit en dita reunió.

11-VII-1842 **Vent a garbí**

Lo dia 11 antes de fer-se clar plugué un petit ruxat. Y lo bent era a garbí, y ha continuat tot lo dia fent garbí. A la posta del sol no habia pas parat.

12-VII-1842 **Nit de tempesta**

Lo dia 12 a la nit entrà la tremontana. Y a las 8 del matí comensà a llampà y trunà, y a un quart de nou ja pluia.

16-VII-1842 **En mar**

Lo dia 16 habem anat a mar ab Juan Feliu. Quant havem tingut peix per menjà habem anat a Calella a buscà el abre, la vela y la muxunera.

17/19-VII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 17, 18 y 19 han pasat molt carregats de boyras, que las batudas no podían fer . . .¹⁷⁶ Abuy dia 19 abem anat a casa y habem anat a dinà a mas Cañet ab Francesc Riera, Martí Serra y Pi, Joaquim Vergoñós, Pomà y lo seu germà, Pons de Vilaseca, Joaquim Domena, Francisco Jubert. Y habem mort quinse cunís, buit perdius y una llebra, dos musols y un gaix.¹⁷⁷

[. . .]¹⁷⁸

27-VII-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 27 ha fet molt bon dia y a la tarda habem anat a Llafranc ab Francisco Prats y Joaquim Vergoñós. Habem estranat la muxunera y lo primer bol se nos ha agafat ab un suro de una nansa y s'i ha fet un furat de dos pams. Y de muxons ne habem agafat dos dotsenas.

28-VII-1842 **Adobament de la moixonera**

Lo dia 28 ha fet molt bon dia. Tot lo dematí ha fet gargal y a mitjan tarda ha anat parant; y ha comensat anà rudant y antes del vespra ha estat lo ayre a garbí. A la tarde habem anat a Llafranc. Ell ha adobat la muxunera y jo he pascat mabras.¹⁷⁹ N'é agafats una dotsena y los habem menjats fragits antes de marxà de Llafranc.

29-VII-1842 **Anada a Llafranc**

Lo dia 29 ha estat igual al 28. Abem anat a mar ab Juan Feliu y Joaquim Vergoñós, y també habían de vení Francisco Prats y lo seu pare. Y los habem aguardat a casa Juan Feliu una hora, y cansats de esperà nos habem comensat de anà. A Llefranc, també cansats de esperà, nos habem embarcat. Y a las 8 ha arribat Francisco sens lo seu pare. Habem pescat los gabitans y habem agafat una carnisera y mitja de peix.

30-VII-1842 **Dia de vent**

Lo dia 30 el ayre fou també a gargal. Y a la tarde dunà algunas ruimadas y encara no entrà un trebés de dit, y al darrera entrà la tremontana.

31-VII-1842 **Dia de tramuntana**

Lo dia 31 encara està durant la tremontana y lo dia és molt fresc.

1-VIII-1842 **Sortida a cacera**

Dia primer agost ha fet molt bon dia. Lo dematí lo ayre era a tremontana y a la tarde a garbí. He comensat a surtí a casera y he trubat una bulada de pardius al mayol del señó Cándido y n'é morta una.

2-VIII-1842 **Garbí**

Lo dia 2 féu garbí tot lo dia.

3-VIII-1842 **Garbinada**

Lo dia 3 ha fet una garbinada molt forta. Ha entrat a mitjan matinada y anat [sic], y per allà a las sis de la tarda ja cuasi habia parat y comensà a ruïmagar, però no fou res perquè se aserenà. Però a la nit comensà a trunà y llampà, y plugué que entrà com a cosa de tres trebesos de dit.

4-VIII-1842 **Vent de cap de Sant Sebastià**

Lo dia 4 tot lo dematí féu bon dia, però a la tarde entrà un bent molt petit del cap de Sant Sebastià. Y a mitjan tarde dunà dos ruïmadas.

5-VIII-1842 **Obres al pou. Dia de pesca i de cacera**

Lo dia 5 ja de bon dematí entrà lo gargal. Bas¹⁸⁰ anà a Llefranc ab Miquel Avellí per manobra, Frictós¹⁸¹ Matas y lo seu aprenent. Enrejolàrem y enllatàrem y escuràrem lo pou. Jo y Jaume, mon germà, enllatàrem y Frictós anaba escapsan las llatas y lo aprenén alsà lo brucal del pou. Banet, Juan Feliu y Francisco Prats anàrem a pescà bulantí y agafàrem una carnisera y mitja de peix. Joaquim Vergoñós y lo seu moso mataren quatre pardijs y las manjàrem ab pebras y tumatas junt ab una altre que habia morta Francisco Prats. Abuy abem reñit ab Juan Feliu.

6-VIII-1842 **Tempesta. Dia de cacera**

Lo dia 6 ha fet molt bon dia. Habem surtit a casà ab Francisco Prats y habem mort un cuní y una pardijs. A les 6 de la tarda se ha pusat una grupada. Cap a Figueras à trunat molt però no ha caygut ni una gota.

7-VIII-1842 **Anada a Llafranc**

Lo dia 7 ha fet molt bon dia. A la tarde habem llugat l'esca y habem anat a Llefranc ab la tartana nostra, jo y Plaja. Habem anat a caball, ab sella, Faya, Deulofeu, Ventura, Genís, Juan Sol, lo duané Francisco Prats, y lo meu jermà Martí ab la tartana. Abuy habem pescat la muxunera. Hem agafat dotse muxons y em fet alguns furats.

8-VIII-1842 **Anada als sardinals**

Lo dia 8 ha fet molt bon dia. No ha fet quasi gens de aire y la mar era molt baxa y quieta. He anat a beure los sardinals:¹⁸² éran acabats de fer. Y a las viñas de Calella he mort un cuní.

9-VIII-1842 **Diada de cacera**

Lo dia 9 ha fet molt bon dia. Igual al dia antes, he anat a casera a Farena. He mort una pardijs, y cuant he hagut carregat y he volgut pusà la escupeta al punt de dalt se me ha patat la molla real.

10-VIII-1842 **Reunió amb els socis de la mina**

Lo dia 10 féu molt ben de garbí y habia unas boyras molt plenas. Havem anat a la mina del mas Rustell, ahont habem tingut una reunió ab los sòcios de Bagú, y habem determinat fer bení un home intel·ligent per la mina, fer escurar la aygua de la mina y enviar un o dos comisionats a rèbrer lo inspectó de minas, que tenim notícia que arribarà lo dia 20 a Gerona, y nosaltres lo anirem a rebre a la Bisbal.

11-VIII-1842 **Possible presència de l'inspector de mines**

Lo dia 11 ha fet molt bon dia. Lo ayre ha estat a gargal. Abuy habem tingut una alarma, que dèian que lo inspectó habia dinat a casa Rocas y que habent dinat habian anat a Fitó. Y luego lo han anat a rebre el pare y Juan Sol. Y són estat dos interesats de la compaña d'en Salbat.

12-VIII-1842 **En mar**

Lo dia 12 habem anat a mar ab los capellans de Mont-ras, Francisco Prats, Anton Juanola, Juan Sagrera, Salbadó Frigola, Juseb Sulé y Jaume, mon germà. No habem pogut pascà quasi gens de tant gargal y current que hi habia. Lo que habem agut han sigut moltes palleridas.

13-VIII-1842 **Gregalada**

Lo dia 13 ha fet una gargalada molt forta.

14-VIII-1842 **Pagament de taxes per quinta**

Lo dia 14 ha fet molt bon dia y molta calma. Abuy abem estat avisats per pagà per lus suldots. Part habem pagat y part no han bolgut pagar per habè estat dèspotas los pèrits que han fet la taxa, los quals han estat Miquel Feliu y Galseran, àlias Faya, Anton Riera y Grasot, Francisco Monserrat, Pera Gallart, àlias Parlet. Juan Sol és estat pèrit i és estat tres dias fora per no haber de fer la taxa. Y luego de haber arribat li han embiat una bulleta ab multa per comparèxer y li han enseñat la taxa y que la firmés. Ell ha dit que no podia ser ben feta y que no diria que lo un agués de ser taxat de una manera ni de la altra, però que la firmaria Francisco Prats. Crec que no digueu¹⁸³ molt però també comparegué mediant una bulleta ab pena. A mi, que no concurría més que a la quinta de l'añ quaranta, me taxàran també per la del 41 y me taxàran 40 duros. A Banet, que no entraba més que ab una com auxiliar, lo taxàran a una unsa per totas dos y a Jaume, que debia ser només que auxiliar, de totas dos, 28 duros.

15/16-VIII-1842 **Dies de bon temps**

Lo dia 15 féu molt bon temps y molta calma. Sols féu un poc de ayre de garbí.

Lo dia 16 féu lo mateix temps del dia 15.

17-VIII-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 17 anàrem a Llafranc a pescà bulantí ab Miquel Maspera y Jusep Sagrera per fer divertir alguns furastés que tenia musèn Jaume, los quals éran lo rectó de San Climent, son germà lo señor Climent Serra y la sua filla y una altre dona. Y també hi havia lo meu pare y lo domé¹⁸⁴ de Monras, la sua majordona y la de musèn Jaume. Y a la tarda vingué la Anneta y an Jaume. La pesquera ba anà molt magra, però lo dinà molt bo.

18-VIII-1842 **Garbinada**

Lo dia 18, aquesta nit pasada havia parat la garbinada que havia entrat aí a las nou del matí, però tot abuy ha durat. Y a entrada de fosc ha parat.

19-VIII-1842 **Vent a garbí**

Lo dia 19, y ja de bon dematí, ha entrat lo vent a garbí tant fort com lo dia antes; y a entrada de fosc ha parat.

20-VIII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 20 ha fet bon dia. Sols ha fet garbí a la tarda. He anat a Salines y a las Bruguedas. Y he tirat ab una pardiú y l'é morta, y errat un cuní.

21-VIII-1842 **Bon dia**

Lo dia 21 ha fet molt bon dia.

22-VIII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 22 ha fet bon dia. A las 8 del matí entrà un poc de gargal, y anà rudant y a la tarda ja era garbí, encara que ne feya molt poc. Abuy habem anat a casera ab Francisco Prats, Salbi Jirbal y Anton Plaja. El manut Serralló me ha fet la molla poc forta y no me ha esclafat cap mixto. Lo dematí he tirat ab la de dos cops d'en Plaja però ab sinc tiros no he mort més que una pardiú. Y la tarde he tirat ab la d'en Prats y de sinc tiros he mort dos pardiús y una llebra. Habem casat lo dematí la serra de Tremontana, de casa d'en Marquè del Puix, y serra del Carnisé, y a la tarda a cala Perica, y después dins a Cap de Gall. Salbi ha mort dos pardiús y Prats una.

23-VIII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 23 ha fet molt bon dia. He surtit cap a Cap de Gall. He tirat ab un cuní y una pardiú, tot ho he mort.

24-VIII-1842 **Anada a Calella**

Lo dia 24 ha fet calma fins a las set del matí y después ha entrat lo xaloc y se ha pusat un temporal, però no molt gros, per causa de haber-se anat giran lo bent a garbí. Avuy habem anat a Calella ab Anton Plaja y han donat la primera capa de tint als sardinals.

25-VIII-1842 **Garbinada**

Lo dia 25 lo dematí ha fet calma, però a la tarda se ha pusat una garbinada bastant forta, y antes de ser fosc ha parada.

26-VIII-1842 **Pesca amb volantí a Llafranc**

Lo dia 26, ja de bon dematí ha entrat lo gargal y ha durat hasta la posta del sol. Abuy habem anat a Llefranc a pescà bulantí ab Maspera, Pera Jubert, Matias Serra, Francisco Prats y habem agafat una carnisera y mitja de peix. Después habem anat a casa ab Francisco Prats. Ell ha mort una pardiú y jo cuatra y una llebra.

27-VIII-1842 **Aigüat**

Lo dia 27 ha fet bon dia y molta calma. Sols la tarda ha fet un poc de aire del cap de Sant Sebastià. He anat a casera fins al puix de Bigrú¹⁸⁵ y no he pogut tirà cap tiro.

Abuy a Llefranc diuen que ha sortit un tusino y un cabrit negats del gran aigat que caygué lo dia 24 mogut de una gran bentada de xaloc. De cual aygat diuen que cerca de Besalú se han negat quatre matchos y quatre trajinés, y que en alguna altre part també se han negat dos matrimonis ab un fill de cada matrimoni, que anàban a caball de una tartana. El Fluvià ha arruinado muchos campos y asolats moltas casas. Una riera de cerca San Feliu de Pallarols se ha emportat la mitat de la ermita de Sant Sebastià, se ha emportat lo altà tot enter y una casa veïna. En san Llurens de la Muga se ha emportat la farga de ferro y treballadós. La altre mànega del riu Llubregat, el pont del diable de Marturell fou cubert per las aigüas. A Caldas de Montbuy un cocha¹⁸⁶ ha quedat cubert de sorra.

28-VIII-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 28, tot lo dia ha fet garbí. He sortit a casera cap a Murena a las set del dematí y he mort tot lo que he tirat, que és estat un cuní y tres pardiús.

29-VIII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 29 ha fet molt bon dia. He anat al dematí a casera a Murena. He tirat ab quatre pardius y n'è mortas dos y las altres dos las he esplumisadas. Y a la tarde he anat cap al mas Rustell y he tirat ab tres y n'è morta una.

30-VIII-1842 **Dia de cacera i de pesca**

Lo dia 30 ha fet tremontana tota la nit fins a las tres de la tarda, que ha entrat lo bent a garbí. Lo dematí he casat las viñas de Farena y del puix de Rais y no he pogut tirà més que ab una guatlla y no la he morta. Y la Menuda me ha agafat un cuní. Y después he pescat bulantí un rato y he agafat sis serrans y un porc.

31-VIII-1842 **Vent a garbí**

Lo dia 31 tot lo dia féu tremontana y bastan forta, però lo bent a garbí arribà fins a Llefranc.

1/2-IX-1842 **Tramuntanada**

Lo dia primer setembra tota aquesta nit pasada à fet molta tremontana y escaxat¹⁸⁷ moltas figueras y ha fet multíssim dañ a las hortas, parras, tiras¹⁸⁸ y viñas y oliveras, però la tarda ha fet un rato de de bent a garbí y después ha parat.

Lo dia 2 ha fet molta tremontana y a la tarda ha parat a les tres de la tarda y ha entrat lo bent a garbí. He surtit a casera y quant he sigut al mulí de bent ha turnat entrà la tremontana. He tirat ab un cuní, una llebra y una perdiu y no he mort més que la perdiu. A la posta de sol ha parat la tremontana.

3-IX-1842 **Diada de cacera**

Lo dia 3 aquesta nit pasada ha plogut y ha entrat com a cosa de una mà. A las 10 del matí habem surtit a casera ab Maspera. He tirat ab sinc pardius y una llebra y he mort només que la llebra; y ell també ha tirat ab sinc pardius y no n'è morta més que una.

4-IX-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 4 ha fet molt bon dia, quasi se pot dir que ha sigut calma perquè ha fet molt poc aire. Jo, Juan Sagrera y Salbadó Frigolet habem anat a casà. Jo he tirat ab set pardius y una guatlla y he mort una perdiu y una guatlla, y n'è esplumisadas dos, que no las habem trubadas. Juan Sagrera ha tirat ab tres y n'è morta una. Salbadó Frigolet ha ferit una llebra y ha errat dos pardius. Lo meu germà Martí y Sebastià, lo patró Guanama¹⁸⁹ y lo patró

Roix¹⁹⁰ han anat a pescà y nos habem menjat la casa y el peix a Llefranc.

5-IX-1842 **Aire de garbí**

Lo dia 5 ha fet molt bon dia. Sols ha fet un poc de aire de garbí.

6-IX-1842 **Vent de gregal. Noi negat a Llafranc**

Lo dia 6 ha fet molt bon dia, sols ha fet un poc de gregal. Abuy a Llefranc se ha negat lo noy d'en Esteva Sardà.

7-IX-1842 **Incendi**

Lo dia 7 ha fet molt bon dia, menos que ha fet tal qual de bent a garbí. Abuy a mitxdia se ha calat foc al suro de casa Gallart del Vilà, però luego¹⁹¹ lo habem tingut apagat. Sols se ha cremat per valor de tres o quatre duros.

8-IX-1842 **Temps canviant**

Lo dia 8 ha fet un poc de bent a garbí. Se ha anat furmant grupada y lo aire se ha anat girant a gregal y a las tres à dunat algun ruxat, però a las 6 se han pusat un ruxat molt fort. Y a entrada de fosc ha parat la aigua. Sols ha entrat mitx pam.

9-IX-1842 **Bon dia**

Lo dia 9 ha fet molt bon dia y molt poc de aire.

10-IX-1842 **Anada a Llafranc**

Lo dia 10 ha fet molt bon dia. Habem anat a Llefranc y per lo camí, a la anada, he mort un cuní. Habem anat a pescà ab Jusep Sagrera y Jusep Sulé y después ha vingut Jaume y també à dinat ab nosaltres; y habem partit, tres carniseras de peix, una a part.

11-IX-1842 **Aire de gregal**

Lo dia 11 ha fet molt bon dia, sols ha fet un poc de aire de gregal.

12/13-IX-1842 **Arriba un inspector de mines**

Lo dia 12 ha fet molt bon dia y molta calma. Abuy ha arribat lo inspectó general de minas. A la posta de sol à arribat a Munt-ras, que venia de veure la mina del mas Rustell y se ha quedat a supà y durmí al mas d'en Grassot de la Bisbal, junt ab Mariano Grassot Maranges de la Escala y alguns altres.

Lo dia 13 ha fet tremontana, que ba entrà aii al vespre, que també ha fet

molt dañ, no tan com dias pasats però poc falta. Abuy ha donat posesió lo inspectó a Camilo Lasarte de las minas de la viña d'en Palet. Y después, entre nou y deu del dematí, han dinat a casa d'en Rocas de Mont-ras y después ha marxat cap a Llagostera, junt ab Llubet, professor de minorologia [sic]. Después, a la tarda, he anat a dunà una vista cap al Llsans y he mort un cuní.

14-IX-1842 **Tramuntana**

Lo dia 14 també ha fet tremontana fins a les 6 de la tarde.

15/19-IX-1842 **Dies de calma**

Lo dia 15 ha fet molt bon dia y molta calma, menos que a la tarde ha fet un poc de aire de garbí.

Lo dia 16 ha fet bon dia. Tot lo dematí, calma; y a la tarde ha fet un poc de bent de garbí.

Lo dia 17 ha fet molt bon dia. Tan dematí com tarde ha fet calma. Sols ha fet un poc de uratge de garbí.

Lo dia 18 ha fet bon dia. Sols ha fet un poc de bent a garbí.

Lo dia 19 ha fet bon dia y bastanta calma.

20-IX-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 20 ha fet calma fins a las nou del dematí. Después ha comensat a entrà lo bent a garbí y n'ha fet tant com ne podia fer, de manera que ha estat una bentada molt forta. A dos cuarts de deu habem surtit a casera ab Maspera y Juan Sagrera y las pardius sempre fugian de molt llun. A las tres de la tarda encara no habia tirat cap tiro, y después, antes de culgar-se el sol, he tirat sis tiros y he mort tres pardius. Y Maspera ha tirat ab don¹⁹² y ne ha mortas tres.

21-IX-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 21 ha fet un poc de tremontana fins a la una, que ha entrat un poc de bent del cap de Sant Sebastià, y a las tres ha dunat algun ruxat. He anat, después de habè parat, a casa, cap a Murena. He tirat dos tiros ab una gual·lla¹⁹³ y la he morta. He tirat dos tiros a las pardius y me ha fet falta.

22-IX-1842 **Dia plujós**

Lo dia 22 lo ayre ha sigut a garbí y a las dos se ha pusat a ploure y ha ruimajat tota la tarda.

23-IX-1842 **Anada a casera**

Lo dia 23 habem anat a casera a las 11 del dematí cap al mas Rustell. He tirat ab tres pardius y no me ha tret més que a la primera y la he morta. Juan Sagrera ha morta una y Anglada ha mort una altre. La causa de haber-me fet tantas faltas ha sigut per causa de haber-me la molla real flaca. Abuy ha fet molta tramontana fins a las tres, que ha parat; y después ha entrat lo ayre a garbí, y después ha plogut dos ruxats.

24-IX-1842 **Garbinada. Jornada de cacera**

Lo dia 24 ha fet calma fins a las nou y después ha entrat lo ayre a garbí y anat aumentan, y después ha sigut garbinada molt forta. Habem anat a casera ab Anglada, que ha morí dos pardius, Francisco Prats, dos. Jo he tirat ab un engañapastós y sis pardius. Y he trubat tres pardius, una de alada,¹⁹⁴ vista caura per tots tres; una de feta malbé, que li tiràrem ab Anglada, y una de arrada de ben surtida.¹⁹⁵ També bas tirà ab una guatlla y, alada, la baix perdre.

25-IX-1842 **Tempesta**

Lo dia 25 tot lo ayre ha sigut a garbí. Y después, a la tarde, ha comensat a trunà y antes del bespre ha plogut un poc. Y después, a la nit, se ha pusat altre begada una tempestat de trons y llamps, y ha fet una ploguda molt bunica. Ha fet un tro molt horrible, que ha espantat molta jent.

26-IX-1842 **Casament**

Lo dia 26 ha fet bon dia tot lo dematí. Aparexia que habia de ploure però no ha plogut ni una gota. Abuy se ha casat Jusep Aballí y Deulofeu.

27-IX-1842 **Plantació d'un terme**

Lo dia 27 ha fet molt bon dia y molta calma. Sols ha fet un poc de uratge de garbí. Habem anat ab Juan Juanama a plantà un terme que habia caigut a la closa, y habem registrat un altra ab Reig y ab Caixa que fa per tots tres y nos dóna lo rec que afrontem ab Reig de Armadàs.

28-IX-1842 **Anada a Palamós**

Lo dia 28 també també ha fet bon dia, sols que nos pensàbam tenir pluja y no ha plogut. Lo uratge ha sigut a tremontana. Abuy habem anat a Palamós a rèbrer lo diné de l'emeño de la casa de Anton Muxó, mestra de aixà, que l'ha comprada Jusep Camós, àlias Baý, per preu de dos mil sinc-sentas lliuras.

29-IX-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 29 ha fet bon dia, però ha fet molt bent a garbí. He surtit a dunà una vista. En el bosc he tirat ab dos guatllas y una llebra, y no he mort més que una guatlla.

30-IX-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 30 ha fet molt bon dia. Lo uratge era a tremontana. Abem surtit de las nou a las 12 cap al mulí de bent y he arribat fins al puix d'en Rocas, ab al pare. Y solament no habem pogut tirà un tiro: sols habem bist una pardiú.

1-X-1842 **Anada a Tamariu**

Lo dia primer octubre ha fet bon dia. Sols ha fet lo aire a tremontana. He anat a casa ab Francisco Prats y Francesc Riera cap al mas Rustell y Tamariu, He tirat ab sis pardiús y tres engañapastors y no he mort més que una perdiú y un engañapastors. Riera, un pigot. Y al gos li ha trubat un cuní que tenia al cap menjat de la nit pasada. Y Prats, dos pardiús, una tortra¹⁹⁶ y un engañapastors.

2-X-1842 **Fa tenyir una xarxa moixonera**

Lo dia 2 ha fet molt bon dia y molta calma. Abuy habem anat a buscà la muxunera a Calella, que Pau la ha teñida.

3-X-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 3 ha fet bon dia. He surtit a las dos de la tarde cap a San Sebastià, a casà, y me he agut de suplujà a sota de una roca que hi à a debant de casa d'en Mina dels Turrent y he estat allí com a cosa de tres cuars. Después me he pusat a casà. He tirat ab una perdiú y una guatlla y no he mort res. Lo bent era garbí.

4-X-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 4 ha fet calma fins a las 10 del dematí y después ha entrat lo garbí y ha durat fins a la posta del sol. He anat cap al Llansers a dunà una vista al bosc. He tirat ab quatre pardiús y he mort una y ferida una altre.

5-X-1842 **Anada a Sant Sebastià**

Lo dia 5 ha fet un poc de aire a gargal. He anat cap a Sant Sebastià. He tirat ab dos pardiús y he esplumisada la una.

6-X-1842 **Anada a mar**

Lo dia 6 ha fet tot lo dia lo aire a gargal. Habem anat a mar.

7-X-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 7 ha fet un dia bastant regular. Tot lo dematí ha estat núbol y a la tarde ha fet sol. Habem anat a pescà de dematí y un rato a la tarde ab Matías Serra, Francisco Prats y Anton Plaja. Habem agafat com a cosa de dos carniseras de sarrans. Tot lo dia ha fet un poc de gargal. A la tarde, mitja hora antes de pòndrer-se lo sol, habem bingut casant lo pla de Farena y he tirat ab una pardiú molt lluñ, però no la he morta. Abuy cuasi aurían reñit Martí Silbestra ab Juan Feliu, perquè, sabent que Martí no era amic de arròs y lo sufragit de ai y julibert no li agradaba, ell l'i à fet.

8-X-1842 **Verema**

Lo dia 8 ha fet molt bon dia y calma y mar blanca. Tot lo dia hebem beymat¹⁹⁷ la viña dels comuns. Y sinc l'àn beymada tota lo dematí y n'i à agut sis sumals.¹⁹⁸ A mitja hora de sol he anat a esperà la Aneta y ja era fosc quan era a Sant Antoni; y no la he trubada perquè habían pasat per lo camí de Palamós.

9-X-1842 **Dinada de peix**

Lo dia 9 ha fet tot lo dia núbol y gargal. Lo dematí habem cumprat una carnisera de molla y la habem menjada ab Mascort del Padró, Faya, Juan Sol, Anton Plaja, Juan Serra y Bonabentura Genís. Habem fet dotse cuartos de gasto a par.

10-X-1842 **Extracció del vi blanc**

Lo dia 10 tot lo dia ha fet gargal. Lo dematí he tret lo bi blanc. A la tarde a las tres ha comensat a ruimejà y se ha pusat a ploure, y contínuament està pluent.

11-X-1842 **Dia plujós**

Lo dia 11 a [sic] la pluja de aí ha durat fins a las sinc de la tarda y quant ha agut parat se ha pusat molt petement de marc.¹⁹⁹

12-X-1842 **Dia canviant**

Lo dia 12 fins a las nou és estat núgul²⁰⁰ com si agués de ploure y después se pusà a fer sol, y féu tot lo dia serè y calma.

13-X-1842 **Dia ennuolat**

Lo dia 13 féu tot lo dia núgyl y el aire a tremontana.

14-X-1842 **Malaltia per un culpa d'un tumor**

Lo dia 14 crec que féu un dia molt bo y de calma, menos que feya un poc de aire del cap de Sant Sebastià. No ho puc dir de sert perquè des del dia 12 queestic jaién per causa de un tumor.

15-X-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 15 féu lo mateix dia que lo dia antes.

16-X-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 16 féu lo mateix dia que los dos dias antes.

17-X-1842 **Dia de calma**

Lo dia 17 féu molt bon dia y molta calma. Sols féu un poc de aire de garbí.

18-X-1842 **Dia boirós**

Lo dia 18 féu un dia molt boyrós, majorment lo dematí. No se veyá res de boyra y tot lo dia féu un poc de bent de garbí molt umit.

19-X-1842 **Vent a garbí**

Lo dia 19 ha durat tot lo dia lo bent a garbí.

20-X-1842 **Convalescència**

Lo dia 20 tot lo dia ha fet gargal y de tant en tant cabia²⁰¹ algun ruxador. Abuy he comensat de baxà a baix de resultas del tumor, que lo dia 19 lo quirurgià me lo rebentà ab un cop de llanseta.

21-X-1842 **Anada al molí de vent**

Lo dia 21 ha fet bon dia. Habem surtit ab al pare cap al mulí de bent. He tirat ab un tort y l'è mort.

22-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 22 ha fet molt bon dia. Habem surtit ab al pare cap a Sant Sebastià. Al puix de Rais y Farena he tirat ab quatre pardiús y n'è mortas dos. Me ha vingut una llebra fins a trenta pasos y per causa de la Menuda no li he pogut tirà. Lo ayre era a garbí.

23-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 23 ha fet bastant de garbí. He casat tot lo puix de Rais y Farena y no he trubat res. Habem dinat a Llefranc, ab Antó Plaja, Lila Boix, Juan Sol y Mascort y del Padró. Lo dematí ha fet molt malbé lo art ab una roca an Poc, y en Pau a la tarde li auria succeït lo mateix si no lo agués anat a llebà. Feya molt bent a garbí.

24-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 24 ha fet una puentada molt forta. Martí Silvestra y Juan Feliu habían anat a pescà bulantí y se han quedat a darrera la punta del Pinell fins a mitjan tarda, que ha entrat la tremontana. Hem surtit cap a la font d'en Sureda ab al pare. He tirat ab una llebra, un cuní y dos pardiús y he mort una pardiú y un cuní. La llebra li he tirat molt llun.

25-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 25 ha fet bastant de bent a garbí. Habem anat a casera a Llufríu ab Miquel Flaqué, Combis y Fransesc Riera hi²⁰² tirat ab dos pardiús, però la una molt malament, y no n'è morta cap. Al pla de Bunida habem tingut maldada de sinc cuarts ab la fura d'en Riera dins de una clabaguera d'en Estela. Y han mort una pardiú cada hu. Y an Combis, dos.

26-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 26 ha fet molt de bent a garbí tota la tarda. Habem surtit ab Miquel Maspera. He tirat ab dos pardiús y una llebra y tot ho he mort, però la una no l'habem trubada perquè me ha caygut de la altre part de puix. Ell ha mort un tort y un tort merlí.

27-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 27 ha fet molt bon dia. Sols ha fet un poc de aire a gargal. He anat cap a Sant Sebastià. He tirat ab tres pardiús. La primera la he feta malbé, la segona la he vista caure al turrent dels Avellans y no la he trubada y la tercera la he errada. He trubat dos conills y no he pogut tirà a cap.

28-X-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 28 ha fet molt de bent a garbí. Habem surtit a casà ab Francisco Prats, Salvi Girbal, cap a Salines, las Bruguedas y Mas Rustell y he tirat ab una pardiú, una llebra y un cuní, y no he mort més que un cuní. Abuy me he pusat la roba de ibern. Y a las sinc de la tarde se ha pusat a ploure y ha plogut fins a las nou de la nit.

29-X-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 29 ha fet molt bon dia tot lo dematí y a la tarda comensà a pucar-se núbol y plogué algun ruxat.

30-X-1842 **Treballs a la mina**

Lo dia 30 ha fet tot lo dia gargal. Habem anat a la mina del mas Rustell, que hi ha bingut en Mariano Grasot de la Bisbal ab un italià per dirigi los treballs de la mina, que hi hem manjat quatre carniseras de peix, ab Vilanoba, Juan Sagrera, Sirés de Bagú, Darna de Bagú, lo rejolé d'en Sagrera, també de Bagú, y dos seus fills y Barbat, mestra de casas de Bagú, y Juan Sol.

31-X-1842 **Dia a Calella**

Lo dia 31 ha fet bon dia. Sols ha fet un poc de gargal. Habem portat la caixa del sardinals a Calella y habem dinat ab Francisco Prats y Salbi Girbal. A la tarda habem surtit a casà cap a casa d'en Masoni. He tirat ab un tort y l'é mort.

1-XI-1842 **Bon dia**

Lo dia primé novembre ha fet molt bon dia y lo poc ayre que ha fet ha sigut garbí.

2-XI-1842 **Mar blanca**

Lo dia 2 ha fet molt bon dia y calma. Tot dia ha sigut mar blanca. He surtit cap al Llor ab an Martí. He tirat ab un tort. La ximenea²⁰⁵ se me ha rebentat y no lo he mort.

3-XI-1842 **Anada a les Formigues**

Lo dia 3 ha fet un dia molt variable. Abem anat a las Furmigas, ab al Manut alegre. Ja a la surtida de casa à comensat a pucar-se nùgul. Quant anàbam a las Furmigas lo uratge era a garbí. Quant habem sigut allí, calma. Y después ha aumentat molt lo gargal y, veién que a Sant Feliu ploïa molt y la pluja venia cap a nusaltres, habem marchat; y antes de ser a Llefranc ja era calma. Y habem pescat a l'Ullastre y entre totas dos parts he agafat dos carniseras de peix. Y antes del vespre ja era garbí.

4-XI-1842 **Tramuntana**

Lo dia 4, lo dematí ha fet un poc de ayre de garbí y a la tarde se habia pusat tremuntana y donaba señals de fer-ne molta, però no ha sigut res. Abuy habem tingut tres jurnalés, que han arrebasat una alibera²⁰⁴ y ne han

tellat una altre, y una figuera dels trastos²⁰⁵ que habem avensat al camp del Nuguer; y después han estellat.

5-XI-1842 **Feina al bosc**

Lo dia 5 ha fet una tremuntana molt forta y freda. Habem tingut per estellà a Juan y Miquel Avellí; he surtit a tení cuydado al bosc y he pasat al Llor y a las rocas d'en Taulé. La Manuda ha trubat un cuní. Li he tirat y la ximenea me ha fuit de la escopeta.²⁰⁶

6-XI-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 6 ha fet molt bon dia, sols ha fet un poc de aire de gargal. Abuy han fet partida de l'ancant²⁰⁷ de Don Llorens. Ha fet una tarda molt nùgol y fresca.

7-XI-1842 **Feines al camp**

Lo dia 7 ha fet un dia molt fret. Abuy he anat a Armadàs a avisà al masové per vení a treginà fems. Y después he anat cap al bosc a tení cuydado y he trubat una llebra al puix de la Pineda y no li he pogut tirà. Y después la he trubada al Llancés y tampoc no he pogut tirar-li.

8-XI-1842 **Passejada al bosc**

Lo dia 8 tot lo dematí ha fet lo aire a tremontana. He anat a dunà una vista al bosc y me he turnat a casa sens podè tirà.

9-XI-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 9 ha fet bon dia, sols ha fet un poc de gargal. Habem anat a casà per lo dia de Sant Martí ab Miquel Maspera cap a cap de Gall, la muntaña de de Sant Sebastià y puix de Rais. He tirat ab set pardius y un cuní y no he mort més que una y he esplumisadas dos; y Maspera una pardiu y un cuní y demés que una. Y he esplumisadas dos y Maspera una perdriu y un cuní. Y después, al puix de Rais, ba ferí una llebra y al Patcho la agafà. També ha mort una serp que tenia un cuní al ventre.

10-XI-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 10 ha fet bon dia, sols ha fet un poc de aire de garbí. He anat a casa ab Miquel Maspera cap al mas Cañet, cap de Planas, sobre de font Murisca, Cubert y la Guardiola. He tirat ab sinc pardius y una llebra y tot ho he arrat. Maspera ha mort una pardiu. Tots dos dias crec que no he mort per causa que lo menut sarrallé me ha pusat una ximenea²⁰⁸ molt gran de forat y la polbra²⁰⁹ no té forsa.

11-XI-1842 **Bon dia**

Lo dia 11 ha fet bon dia y molta calma.

12-XI-1842 **Preparatiu de pesca**

Lo dia 12 ha fet ha fet molt bon dia y sols ha fet un poc de gargal. He anat a estendre la muxunera y he arreglat un palangró.

13-XI-1842 **Anada a Llafranc**

Lo dia 13 ha fet bon dia. Sols ha fet un poc de gargal. He anat a Llefranc y Francisco Prats ha anat a Calella ab Alimeño, Bara, Tuena y Mascort de la Caritat. Han anat a pescà bulantí a l'Ullastre y no han agafat més que sis serrans y habem comprat peix de l'art. A la tarde habem anat cap al turrent d'en Dumena. He tirat ab un musol molt llun y no lo he mort.

14-XI-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 14 habem anat ab Francisco Bufill y Francisco Prats a cala Estreta a fer lo rancho. Y después que han agut casat sobre font Murisca y rocas de Asses, han baxat Combis, Vergoños, lo seu mozo Pumà, Francès Riera, Maspera. Y después de haber dinat habem casat tota bora de peñas cap a Calella y an Puma ha mort una pardi. Y después hem casat las viñas de Calella y Farena y han mort dos pardi y jo una llebra, y he arrat tres pardi. Ha fet molta calma, sols ha fet un poc de aire de garbí.

15-XI-1842 **Mort de Francisca Sagrera**

Lo dia 15 ha fet molt bon dia y molta calma, sols ha fet un poc d'uratje de garbí. Abuy ha mort la senyora Francisca Sagrera a las set y mitja del dematí.

16-XI-1842 **Dia de cacera. Malaltia de l'Anneta**

Lo dia 16 ha fet un dia molt nugulós, però ha fet mar blanca fins a las onse del dematí. Habem anat ab Francisco Prats a Calella, a las nou, a buscar lo gusi, que lo dia 14 l'i dexàrem. Habem pescat una hora y mitja lo bulantí y habem agafat nou serrans. Y Jusep Sagrera y los dos nois, junt ab Salvadó Prats, han cuit lo rancho. Y después habem anat cap al puix de Rais. He tirat ab dos perdi y he morta una, y lo gargaló²¹⁰ ha durat fins a la posta del sol. Abuy se ha quedat al llit la Anneta perquè lo cañó li fa mal. Pensem que és de haber-se rentat los peus la nit antes. Y també té doló de cap.

17-XI-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 17 ha fet molt bon dia, part ha sigut núgol. Sols ha fet un poc de aire de garbí. Habem anat ab Francisco Prats a la tarde cap a San Sebastià y puix de Rais. He tirat ab dos pardi y he morta una y después habem tirat tots dos ab una altre y no sé qui la ha morta. Ha caigut més aball del pou del mas de Llafranc que hi ha al turrent. Li habiam tirat sota lo d'en Vilella en aquell turó de Garrigàs.

18-XI-1842 **Dia de tramuntana**

Lo dia 18 ha fet molta tremontana, que ja ba entrà al vespre a las sis. He anat al bosc, he tirat ab una pardi molt llun, y después he tirat ab dos pilsàs.²¹¹ Totas dos habían quedat [sic] y después han fuit.

19-XI-1842 **Revolució a Barcelona**

Lo dia 19 ha fet bon dia. Ha fet lo aire a tremontana. Abuy habem tingut dos cartas d'en Jaume, que són una del dia 15 y altre del dia 18, las que esplican la rebolució que està reinan en Barcelona, de manera que tota la tropa ha agut de retirar-se en Monjuïc ab pèrdua de sis-sents hòmens; la dels paisans no se diu.

20-XI-1842 **Nou president de la mina**

Lo dia 20 ha fet molt bon dia y sols ha fet un poch de aire de tremontana. Abuy habem tingut una reunió ab los sòcios de la mina y habem nombrat junta de un president y quatre vocals. Lo president és Darna y los dos vocals no me recorda si són Sirés y Rumagàs, y de Palafrugell jo y Jusep Sol.

21-XI-1842 **Verema**

Lo dia 21 ha fet molt bon dia y molta calma. Sols ha fet lo dematí un poc de aire de tremontana y a la tarde de garbí. Habem tingut quatre homes que han tret lo vi y rentat bótes. Habem tingut nou pipas de vi. Lo dia 19 ensetàrem la última pipa de bi bey.²¹² [Hi ha una bóta dibuixada.]

22-XI-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 22 ha fet molt bon dia y calma tot lo dematí. Y a la tarde ha fet un poc lo aire furanell y ha anar rudant y después ha sigut garbí. Habem anat a pescà bulantí y habem agafat unas quatre tersas de peix ab Maspera y Sagrera. Però an Caixa ha bingut a tirà l'art y cum no y à agut res ha bingut a dinà ab nosaltres.

23-XI-1842 **Reunió d'oficials**

Lo dia 23 ha fet molt bon dia y poc bent. Habem tingut una reunió de oficials per anar un a la Bisbal y a y a²¹³ anat Plaja. Y de part de l'Ajuntament, Marquès. Abuy se corria la notícia de que Venalen²¹⁴ bol bombardejà Barcelona.²¹⁵

24-XI-1842 **Naufragi per excés de pes**

Lo dia 24 ha fet molt bon dia y molt poc bent, que ha sigut furanell, però anit pasada se pusà una garbinada furtíssima. Aí, a la posta del sol, marcharen Juan Poc, mariné, y son fill, pescador en dita plaja de Llafranc, junt ab un tal Agustí, mestra de aixà de Bagú, y son fill, carregats de alsina per fer llaguts. Y, carregant demasiat²¹⁶ per causa de no haber-i molt gens de bent, se faltaba un pam que la aigua no los entrés, y quant fórent als Freres los entrà un poc de uratge y al bolguè fer bela lo llegut se umplí y se n'anà a fons. Y sols se ha salbat lo noy d'en Poc.

25-XI-1842 **Notícies de Barcelona**

Lo dia 25 ha fet un dia molt trist. La majort par del dia ha sigut núgol. Ha fet un poc de bent furanell. Habuy se ha sabut que no podían bombardejà Barcelona hasta que los francesos fósian embarcats y tots los seus efectes, y que del contrari quedaba declarada la guerra al govern de Espartero per la Fransa. A las buit del vespre ha bingut en Jaume, mon germà, que estaba cursant lo últim añ de farmàcia en Barcelona. No déxan surtí ningun home, menos²¹⁷ que se arréglian ab la guàrdia. Ell los hi ha donat mitx duro però hi ha aguts homes que han dunat deu y altres onse duros. Tota la costa està plena de barcelonins. Jaume, a l'ustal de Calella, ha durmit a la cort de las mulas.

26-XI-1842 **Anada a la mina**

Lo dia 26 ha fet un dia regular. Anit ha plogut un poc. Ha fet tot abuy molt poc bent y ha sigut garbí. Abuy he anat a dunà una bista a la mina ab an Maspera. He tirat ab una pardiu y una garza y no he mort res.

27-XI-1842 **Avís de mobilització**

Lo dia 27 ha fet una punentada molt forta, però cap al tart habia parat un poc y se *ba* tirat a garbí y tota la nit ha fet una garbinada molt forta. Abuy han tucat llamada. Se han reunit las compañías y se los hi à llegit una proclama de la diputació.

28-XI-1842 **Anada al bosc**

Lo dia 28 ha fet molt bent a garbí. He anat a dunà una bista al bosc. He

tirat ab una pardiu y un tort. Tot ho he ben ferit y per causa dels suros no he pogut veure càurer abon.²¹⁸

29-XI-1842 **Reunió política**

Lo dia 29 ha fet calma fins a las onze y después se ha pusat un bent a garbí molt fort. He anat a casà, he tirat ab tres pardius y he morta una. Y quant he sigut al puix d'en Gruí he sentit tuçà la caixa y la curneta y he vingut cap a la bila y ja habían desfilat. La reunió ha sigut per fer cumisionats per anà a Gerona per fer una felisitació a Espartero, y han sigut nombrats Martí Puix y han²¹⁹ Plaja.

30-XI-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 30 ha fet calma fins a las onse y después ha fet molt bent garbí. He anat cap a San Sebastià y puix de Rais. Y beient que las pardius no bolían aguanta, he anat cap al turrents de Temariu per torts, y no he tirat ab cap. Y después, al Fabàs, he tirat ab una pardiu y l'é morta.

1-XII-1842 **Expatriades de Barcelona**

Lo dia primer desembre ha fet molt bon dia y molt poc bent, lo aire ha sigut garbí. Abuy habem tingut las espatriadas de Barcelona a dinà, que éran la Mayolas ab dos fills y una filla, la señora d'en Lasarte ab una filla, una germana y la sua mare.

2-XII-1842 **Treballs a la mina**

Lo dia 2 ha fet molt bon dia y mar blanca tot lo dia. He anat al mas Rustell a veure los mestres de casas que trebàllan a la mina. Y han fet unas quatre arrobas de cufoll.

3-XII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 3 ha fet bon dia y lo aire ha sigut gargal. Habem sortit ab Lasarte cap a Sant Sebastià y an Pumà ans anaba debant. He tirat ab dos pardius a las viñas de Farema y no he morta cap. Después, al puix Rudent, he tirat ab una. La habem vista que anaba caient y no la habem sabuda trubà. Y cuant estàbam casan-la, la Franesa ha trubat un cuní. Lasarte li ha tirat y al Pacho lo ha agafat. No li he vist cap pardigó.

4-XII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 4 ha fet bon dia, sols ha fet bastant gargal. He anat a dinà a Llefranc tot casant, que al ranhero, Joaquim Sol, Tià Llugaya, un noi d'en Mureu y

altre d'en Laus, sol, habían anat a pescà. Al Pacho, a l'anada, sota la viña d'en Concha ba trubà un cuní, li bas tirà y lo bax matà. Y ab un tiro baix matà dos cugulladas. Y quant beníam baix veure una merla en el berde²²⁰ de cerca la font del mulí d'en Silvestre. Baix²²¹ pujà dalt, sobre la viña. Me féu surtí altre cuní y també lo baix matà.

5-XII-1842 **Dinar**

Lo dia 5 ha fet tot lo dia lo bent entre gargal y llabant y ha plogut alguns ruxats. Habem surtit a casà ab Lasarte, Rocas y Gelabert, que Lasarte nos ha dunat un dinà a Calella, el qual ha sigut escudella, una gran plata de carn de olla ab una butifarra de sanc y una gallina, y después un plat de congra ab alioli. Pera Rocas ha mort una pardiú, Gelabert un musol y jo sols he pogut tirà ab una llebra y l'é morta.

6-XII-1842 **Reunió política**

Lo dia 6 ha fet un dia núgul. Abuy ha arribat Anton Plaja, que han tingut una reunió de tots los comandans de batalló a Girona que marcharen a la matinada del sinc y li he dexat la euga per vagatge.²²²

7-XII-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 7 ha fet lo aire gargal y ha plogut algunas ruimadas, però a las tres de la tarde se ha girat lo aire a tremontana y se ha aclarit un poc.

8-XII-1842 **Oratge a tramuntana**

Lo dia 8 ha fet un dia molt bo y molta calma. Lo dematí el uratge era a tremontana y las boiras venían de garbí.

9-XII-1842 **Anada a bosc**

Lo dia 9 ha fet molt bon dia y tot lo dia el aire ha sigut a tramontana. Aquesta nit pasada ha plogut un poc. A las onze he surtit de casa. He anat a dunà una bista al bosc y he baixat a dinà a Calella. He tirat ab tres pardiús y he morta una. Gelabert, Rocas y Lasarte han anat a casà a Sant Sebastià y puix de Rais y ne han mort res.

10-XII-1842 **Bon dia**

Lo dia 10 ha fet bon dia.

11-XII-1842 **Dia de pesca**

Lo dia 11 ha fet molta calma. Habem pescat xerambecs, que Casardó nos

ha dunat tres xufans.²²³ Ell ha agafat tres toràs y jo quatre y tres porcs. Juanama, Francisco Arrero y Francisco Farum y Narcís de Regencós han anat a pescà bulantí y han agafat dos carniseras de peix.

12-XII-1842 **Diada de cacera a Castelló**

Lo dia 12 ha fet molt bon dia y calma. Tot lo dia habem marchat a las sis de la matinada a Castelló per anà a fer una casera a la Selba ab Fransesc Riera, Joaquim Dumena, Prats de la Carrera, Pons de Bilaseca y Mató de Regencós y Francisco Jubert, y después se han reunit los dos Pumàs y Combis, que nos ha aconseguit quant dinàbam a las rocas que hi ha de tremuntana de Belcaire. Y a la posta del sol habem arribat a Castelló, però habem tingut molts treballs ab al fanc.

13-XII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 13 ha fet un dia de molta calma però no se veia res de tanta boira. Habem surtit de Castelló antes de surtir al sol. Habem trubat molt de fang. Lo germà d'en Pumà nos ha caigut ab un rec; y jo portava una camisa y un jec y Riera unas calsas, y a la caseta se ha mudat. Habem dinat a la font Rubellada. Y habent dinat hem agafat 4 cunís y antes de dinà habíam²²⁴ agafat un. La tarde ha sigut bunica sinó que ha fet bent de garbí.

14-XII-1842 **Diada de cacera**

Lo dia 14 ha fet un dia molt boirós, tot lo dia lo bosc ha estat moll. Havem casat per las cercanias de la Birba. He tirat ab un cuní y una pardiú. Lo cuní lo he arrat y la pardiú la he esplumisada. Aí baix tirà ab un cuní y lo baix matà. Havui ne habem agafats setsa.

15-XII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 15 ha sigut moll també tot lo dia, de la boira. Habem comensat al mas Bell y nos habem dirigit a Tabaler.²²⁵ He tirat ab un cuní y l'é mort. Abuy ne habem agafats dotse y quatre pardiús.

16-XII-1842 **Dia de cacera**

Lo dia 16, abuy, és estat gran dia de boyra, cosa mai vista. Al dematí no n'hi havia tanta. Habem casat al Rebasés y Galletera. He baixat a cullí pelleridas. Ab mitja ora ne he cullidas un mucudorat²²⁶ sens descalsar-me, perquè tots aquestos dias ha estat mar blanca y las aigüas baixas. Però a la una de la tarde se ha pusat una boyra tan forta que no-ns vèiam los uns als altres y habem caminat dos horas perduts, sens saber allí a hont éram. Habem mort sis cunís. A las tres y mitja se ha pusat un dia molt serè y molt clar y

nos habem anat a Cadequés ab Joaquim Berçoñós y an Tita. Y habem cumprat dotse dutsenas y mitja de muxons a cuarto y una carnisera de sarrís, a bint-y-cuatre, y 18 lliuras de pa. No he vist Cadequés per causa de la boira. He perdut la Menuda per Cadaqués y no ha vingut *fins* al dia 18 al mitxdia.

17-XII-1842 **Nota sobre el clima**

Lo dia 17 ha fet molt bon dia y molta calma y no hi ha agut gens de umitat. Habem casat tot anant a Castelló y habem mort quinze cunís y dos pardiús.

18-XII-1842 **Sortida de Castelló**

Lo dia 18, antes de surtir al sol, habem marchat de Castelló y a la posta del sol habem arribat.²²⁷ A Palafurgell ha fet molt bon dia y molta calma.

19-XII-1842 **Dia de tramuntana**

Lo dia 19 ha fet molt bon dia, sols ha fet un poc de tremontana. He anat al bosch, he tirat ab una pardiú y l'é morta.

20-XII-1842 **Bon dia**

Lo dia 20 ha fet bon dia. He anat al bosc, he tirat ab una pardiú y l'é morta.

21-XII-1842 **Anada al bosc**

Lo dia 21 ha fet molt bon dia. Lo aire ha estat garbí. He anat al bosc ab Sebastià. Habem baixat a pescà un rato. Tenia molta cuqueta y sols habem agafat mitja tersa de peix.

22-XII-1842 **Anada a pescar**

Lo dia 22 ha fet bon dia. Tan abiat teniam el aire a garbí com a tremontana. Habem fet dinà y esmorsà ab Sagrera y habem anat a pescà bulantí y habem agafat unas quatre tersas de peix.

23-XII-1842 **Un ferit a la cacera**

Lo dia 23 ha fet un poc de tremontana tot lo dia. Abuy habem anat a casa cap a Furnells ab Francesc Riera y Pons de Vilaseca. He tirat ab tres cunills y he mort dos y l'altre lo ha agafat Salbi Serbià, que después lo àn trubat ferit de una cuixa. Después habem tirat tots dos ab una perdiú ab an Fransesc, però no sé qui l'à morta. La casera ha estat tres cunills y una pardiú.

24-XII-1842 **Dia de pluja**

Lo dia 24, tot lo dematí y la nit pasada ha plogut y después al mitgdia ha parat.

25-XII-1842 **Dia de pluja**

Lo dia 25 ha pluinejat tot lo dia. A la tarde ha plogut algun ruxat, però al bespra ha parat.

26-XII-1842 **Anada al bosc**

Lo dia 26 ha fet molt de bení a garbí. He anat a al bosc, he romput dos cañas ab dos noyas [?] y después he trubat lo ortelà. Estat del farré [*sic*] ab un noy que tenian dos burras y esbrancàban suros, y lo hi he pres una destraleta. Als gosos me han trubat un cuní al puix Gros, y me ha fet falta.

27-XII-1842 **Dia de tramuntana**

Lo dia 27 ha feta molta tremuntana. Tot lo dia me he estat al bosc. He tirat ab un gaix²²⁸ y lo he mort. Habia molta gent a la Serra Llarga a fer garrigas. He dunat un suret a Gil de Calella.

28-XII-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 28 ha fet molta tremontana. També me he estat tot lo dia al bosc y ha bingut bastanta gent. Per Garrigàs he tirat ab un bol de pilsans y he mort dos. Abuy he comprat un capot de cucurull.

29-XII-1842 **Anada a cacera**

Lo dia 29 ha fet molt poca tremuntana. He tirat ab dos ausells y los he morts.

30-XII-1842 **Anada a pescar**

Lo dia 30 ha fet un dia molt bunic; habent anat a pescà bulantí ab an Sagrera. Hem fet dinà y esmorsà. Tot lo dia lo aire ha estat garbí, però ne feya molt poc. Habem agafat dos tersas y mitja de sarrans. Ha vingut lo señor Selbadó Prats y el doctó Bunet y el noy d'en Salbi Girbal y nos lo habem menjat.

31-XII-1842 **Bon dia**

Lo dia 31 ha fet molt bon dia.

1843

1-I-1843 **Anada al bosc**

Jané dia 1. Lo dia 1 ha feta molta tremuntana. He anat al bosc y me he estat tot lo dia allí.

2-I-1843 **Anada al bosc**

Lo dia 2 ha fet molta tremuntana y me he estat tot lo dia al bosc.

3-I-1843 **Tirada de l'art**

Lo dia 3 ha fet bon dia, sols ha fet un poc de aire de tremuntana. Hem anat a beure tirà l'art a Llefranc, ab Salbí Girbal, Anton Plaja y Francisco Sagrera. A la binguda, la Menuda ha trubat un cuní al marge de la vinya d'en Barnat Busot y als gosos que manaba Fransesc Riera, que benia ab nosaltres, lo han agafat sobre la biña d'en Roig.

4-I-1843 **Anada a cacera**

Lo dia 4 ha fet bon dia, sols ha fet un poc de aire de tremuntana fins a las dos de la tarde, que despús ha entrat lo garbí. He anat al bosc. A la bora de la barraca d'en Simon he trubat una llebra y per causa del Pacho no he pogut tirar-li. He tirat ab una pardiú y la he errada.

5-I-1843 **Entrada de la tramuntana**

Lo dia 5 ha entrat la tremuntana a la nit, però no ha estat molt forta. Aí al bespra bàrem tirà tres cuets.

6-I-1843 **Anada a buscar pellarides (pagellides)**

Lo dia 6 ha fet molt bon dia, sols que ha fet un poc de bent a garbí. He anat al bosc. He baixat a cullí pellaridas y he anat a menjar-las al puix Gros.

7-I-1843 **Dia de pesca**

Lo dia 7 ha fet molt bon dia, sols ha fet un poc de aire de garbí. Habem anat a pescà la muxunera ab Eugeni Dumena. Ne habem agafat tres-cents bint però éran molt grosos. Ell no ne ha bolgut cap y ne he enviat 25 a Maspera, a Bargoños, Plaja, Mont y casa del Grabat.

[...] ²²⁹

4-III-1843 **Previsió d'un part difícil**

Lo dia 4 ha fet una tremuntana molt forta y freda y he fet *cap* al bosc. Abuy bespra han marchat quatre, dos a Pals a buscà an Mulinas y dos a la Bisbal a buscà an Coll per tenir consulta, que la Antònia Prats ba de part y ba mala; y al mateix temps l'àn cumbregada.

5-III-1843 **Cesària**

Lo dia 5 ha fet un dia molt fret y nùgul y ha fet tremuntana. Abuy han fet la operació a la Antònia Prats y li àn arrancat la criatura.

8-III-1843 **Menjada de garoines i pellarides**

Lo dia 8 ha fet bon dematí però ha fet una tarda molt freda. Habem anat ab la Anneta a menjà garoynas y palleridas a la Portura, però hem fet poca cosa.

[...]

10-III-1843 **Anada de pesca**

Lo dia 10 habem anat a mar ab Maspera y Sagrera. Habem pescat la muxunera y habem agafat 100 muxons. Y después han arribat Jusep Jardí y Salbí Girbal y han purtat tres raps petits y un gall²³⁰ y los habem menjat ab alioli.

[...]

13-III-1843 **Aclariment dels suros**

Lo dia 13 ha fet molt bon dia. Ha fet un poc de bent de garbí. Habem anat al sot del puix de la Pineda a espurgà y aclarí los surus petits ab Miquel Abellí y Juan Abellí. Y hem fet com a cosa de dos carratadas y mitja de suros y espurguisos.²³¹ Damià ha fet dos biatges y Blau, un.

[...]

2-IV-1843 **Assaig musical per a la festa dels Dolors**

Lo dia 2 ha fet garbí lo dematí y a la tarda gargal. Cuasi tota la tarde se han asejat²³² dotse músics y quatre cantòrs per la funció dels Dolors.

4-IV-1843 **Anada a buscar llenya**

Lo dia 4 ha fet molt bon dia. Tot lo dematí lo aire ha estat tremuntana y a la tarde, gargal. He pasat a Cañellas ab an Prats, que abem anat a casa d'en

Julità per lleña y no han bo/gut bendre-ne y habem *anat* cap a cubert y a Calella a pescà caña. Prats ha agafat un porc y dos tabans y yo res.

5-IV-1843 **Plantada d'arbres**

Lo dia 5 ha fet molt bon dia. Sols ha fet un poc de garbí y he anat a Cañellas. He dextat la euga fermada al pou y he anat a la riera a plantà bint-y-un arbres.

6-IV-1843 **Serradors**

Lo dia 6 ha fet bon dia. Sols ha fet garbí. He anat a bèurer los serradors.

7-IV-1843 **Pesca amb volantí**

Lo dia 7 ha fet garbí tot lo dia. De las 7 a las 11 ne ha fet molt poc, però después se ha pusat una garbinada molt forta. Lo dematí habem pescat bulantí ab an Sagra y habem agafat quatre tersas de serrans però molt grosos. La seña era la butiga del port dels Freres per casa d'en Masoni, a casa del Nagret per casa d'en Terroella y al cap de Bagú per el cap antes de arribà a Furnells. Y an Jubert y an Anric àn dinat ab nosaltres.

[...]

13-IV-1843 **Processó**

Lo dia 13 ha fet molt bon dia y molta calma, però al dematí aparexia que habia de fer mal temps. A la professó hi habia molta gent. Los apòstols éran de 12 a 15 anys. Y luego de arribar la profesó a l'hospital ha caygut una ruimada.

[...]

28-IV-1843 **Dinar**

Lo dia 28 ha fet una nit molt quieta, però después ha entrat lo aire entre gargal y tremuntana y ha fet una bentada molt forta. Lo dematí he agafat una guatlla anant a Llefranc, que hi habem anat ab Matias Serra, Plaja, Salbi Girbal. Y después han arribat an Rocas y Lasarte, a las dos, que ja habían de bení a dinà, y com ja habían hagut palleridas se han pusat a menjar-na y después se han comprat una llagosta de quatre tersas y mitja y la han cuyta a la brasa. Y después, a la turnada, li he dextat la escopeta y li he fet bení tres guatllas. Ha tirat ab dos y las ha erradas. Y a mitjan tarda era garbí.

[...]

30-IV-1843 **La pluja malmet les vinyes**

Lo dia 30, aquesta nit pasada, se ba pusà a ploure a las 8 y tota la nit y fins a las 10 del matí sempre és estat un ruxat contínuo; y és estat una cosa grossa la aigua que ha caygut. Del custat de Sant Sebastià y Tamariu no és estat res, però a Palafrugell y Mont-ras és estat una cosa grossa, y molt més a Llufríu, que ha desgraciat molt las biñas. Lo aire ha estat xaloc. A la tarde estaba molt carregat. Ha plogut un poc entre una y tres, però no és estat res.

[...]

4-V-1843 **Canar la fusta**

Lo dia 4 ha fet lo aire a gargal tot lo dematí y a la tarda a garbí. He anat al mas de Armadàs a purtà brenà als serradors, que los hi tenia prumès que el dia que canaríam²³³ la fusta los hi purtaria, y habem branat al peu del Llantí.²³⁴ Lo dia ha estat molt bo.

[...]

8-V-1843 **En mar**

Lo dia 8 a las 4 y mitja habem anat a Tamariu y habem urmejat lo llegut d'en Prats de la Carrera ab lo arbre y bela del llagut d'en Català. Y habem marchat de Tamariu a las 6 y tres cuars, ab un poc de bent a garbí. A las nou se nos ha pusat gargal, que éram debant de l'Estertit. Habem plegat la bela y habem entrat al rem que éran las deu. Luego de saltar en terra se ha pusat a ploure. Y ha plogut y habem cullit un sac y mitj de funeis,²³⁵ sinó que a la illa petita no n'habem trubat més que una sistella. Éram Rigau del Padró, Pera Gros, Català de Tamariu, Prats, Riera, jo, Baldiri Font; y Maspera se habia quedat a l'Estertit.

9-V-1843 **Collita de fonolls a l'illa Pedrosa**

Lo dia 9 lo aire era tremuntana y habem anat a l'illa²³⁶ Padrosa y habem cullit set sacs de funeis y dos sistellas y dos sistells. Y después habem anat a l'Estertit y mentres los uns estàban arreglant lo llegut altres feyam un sufragit de llus. Y luego de haber-lo menjat anàrem a la illa petita a fer bela y encara no arribàrem al Ter. Y después nos posàrem al rem y anàrem a la Riereta, que saltàrem en terra jo, Fransesc Riera y Maspera. Y nos vinguérem a Palafrugell.

10-V-1843 **Processó a Sant Sebastià**

Lo dia 10 ha fet lo aire a gargal. Han fet una professó a Sant Sebastià per esterminal las llegostas, que ja hi ha tres anys que fan molt dañ y cada añ ban aumentan, que hi ha *camp* que no han cullit ni un sol gra de fasola. Fan dañ al blat de moro y moltas altres biandas; hi ha agut figuera de no dexar-i cap fulla. A la tarda ha plogut y ha parat lo gargal.

[...]

13-V-1843 **Passeig pel camp**

Lo dia 13 ha fet un dia superior, sols ha fet un poc de uratge de garbí y las aigüas éran molt baxas. He pujat a caball de la euga y he anat a Esclañà a bèurer alguns cansinals que me guarda Juan Sagrera per pular termes a Santa Maria, afruntant ab an Miró de las Ortas. Después he anat a bèurer lo olibà²³⁷ dels comuns y después he agafat cap a Tamariu, la Parica, y he anat a Llefranc y cap a Santa Margarida.

16-V-1843 **Emblanquiment de la botiga**

Lo dia 16 ha fet bon dia y lo bent ha fet lo mateix que lo dia 15; y las ayguas són baxas cada dia, però cap al tard pújan. He anat a caball de la euga a Llefranc y he emblanquit tot lo frente de la butiga.

17-V-1843 **Bateig**

Lo dia 17 ha fet un dia molt bariatble de bents. Ha fet gargal, llabant, garbí y tremuntana. Ha pasat lo sogre, la Siseta, la Dolores, an Manel y la noya petita ab la criada, que anàban a bateix a casa d'en Anglada. Y los he acompanyats a casa d'en Mascort y casa d'en Bunet. Y después nos habem tingut que tornà a casa per causa de la pluja, però luego ha parat.

18-V-1843 **Ventada**

Lo dia 18 ha fet calma fins a las 10, que ha entrat lo aire furanell, y después se ha furmat grupada ab lo garbí. Y a las dos han caygut quatre gotas però luego se ha espergit tot. He enbiat la Brígila²³⁸ a casa d'en Talladas de Regencós a buscà una càrrega de tella.²³⁹

19-V-1843 **Dia de pesca**

Lo dia 19 a las sinc del matí habem marchat cap a Llefranc ab Juan Sol y Sagrera, confiats del bot d'en Casardó y, en cas de no trobar-l'i, del llagut d'en Poc; y no habem pogut anà ab un ni altre. Y aloras nos habem embarcat ab al gusi, que Fransisco y an Pera Jubert bolían anà ab an Faliu a cala Estreta, però no habem pogut pescà per causa de tant de bent y

current de garbí. Y después ha baixat lo rectó de Funtanillas, musèn Jaume Pannon, Fransisco Prats, señor Baldiri, an Pagès, Sixt Rexac, Buxó y Martí Silbestra; y después ha bingut Papet Sol ab al sastre Salgàs. Habem anat tots a bèurer a la font del Congra. Lo bent ha sigut gargal y ha anat rudant; y a la tarda, garbí. May habia pescat ab tanta current de garbí.

[...]

27-V-1843 **Calafatament del gussi**

Lo dia 27 tot lo dia ha fet garbí. A la tarde habem anat a Llefranc ab an Matias Prats, Salbi Girbal y Leandro Pilot, y no abem abarat²⁴⁰ al gusi per causa del bent y de mar. Habem anat del custat de garbí a pescà caña y habem agafat dos julubias, un sarrà y un tort. An Matias, mestre de aixà, me habia promès que iria a calafatà lo gusi, y tal home no he bist.

[...]

4-VI-1843 **Fira a la Bisbal**

Lo dia 4 ha fet molt poc bent. He anat a fira a la Bisbal, hi antes de arribar a Bulpellac ha caygut un ruxat que quant he arribat a casa d'en Aldric las calsas ja me trabesàban. Y después en tot lo dia no ha plogut més y ha fet molt poc bent, que a la tornada la mar semblaba blanca.

5-VI-1843 **Dolor a la cama**

Lo dia 5, lo dematí y part de la tarde ha estat gargal y después un poc de aire de garbí. He anat al mas Rustell, que me toca de cumisiunat. Per lo camí no me he sentit apenas de res y al cap de poc rato he observat que la cama me feya mal y he bist que la tenia inflada y bermella. Y he enbiat a dir que me enbiésent la euga y he anat a caball a casa; y arribant a casa, al llit.

[...]

7-VI-1843 **Notícia de Barcelona**

Lo dia 7 ha fet una punentada molt forta. Abuy ha arribat la notícia de que Barcelona se ha pronunciat a favor del ministeri López.²⁴¹

8-VI-1843 **Sobre la guàrdia nacional**

Lo dia 8 ha fet molt bon dia. Tot lo dia ha estat gargal. Encara *no* me he mogut del cuarto. Ha arribat la notícia que la guàrdia nacional ha de marchà.

9-VI-1843 **Marxa de voluntaris**

Lo dia 9 ha fet gargal tot lo dematí y a la tarde, garbí. Han tucat llamada al mitjdia y al bespra, y no han bolgut marchà boluntàriament, de oficials, més que Leandro Pilot, Grasot, Tomàs Girbal y an Faya Perpó y una bintena de nacionals. A la nit han arribat los de Palamós. Tot abuy no me he mogut del llit.

[...]

12-VI-1843 **Préstec d'una euga**

Lo dia 12 ha fet xaloc tot lo dia. A la tarde, que serían las sis, ha bingut Ramon Riera y Sebastià Girbal per bèurer si les [sic] dexaria la euga y los he deixada per enbiar-la a Plaja, median que,²⁴² si la matàban, ells ne responían. Y luego ha marchat a la Bisbal.

13-VI-1843 **Les tropes entren a Girona**

Lo dia 13 ha fet gargal tot lo dia. Abuy se diu que la columna de nacionals han entrat a Gerona y que la tropa de Barcelona se ha pronunciat. Àn caygut alguns ruxadots però no és estat res.

[...]

18-VI-1843 **Pronunciament militar. Ball i sarau a la plaça**

Lo dia 18 ha fet un dia bunic. Lo aire, a gargal. Y ha anat rudant y después ha estat garbí, però a la nit pasada ha fet una punentada molt forta. Abuy se han pronunciat; y bàllan a plasa, y después a sarau.

20/23-VI-1843 **Reclutament de solters**

Lo dia 20, 21, 22, 23, cada dia ha fet un poc de calma però después ha fet lo uratje a garbí. No sé si fou lo dia 19 o 20 que marcharen los solters, però molts se han amagat. Aí abisaren lo meu jermà, que és borni de l'ull dret, per anar a pendre la arma, però no y ha anat. Y ba arribà an Jaume.

[...]

10-VIII-1843 **Bany**

Lo dia 10 ha fet gargal. He anat ab la euga a bañar-me y he brenat ab los del cabo Martí, los de casa Maspèra, Juan Bunet y la seba dona, Font, Rafel Forgas, Anton Bunet y Salvador Bunet.

12-VIII-1843 **Dia de cacera**

Lo dia 12 ha fet gargal, y ha rudat y a la tarda ha estat garbí. Habem anat a batuda y habem mort una llebra y un llebrot.

13-VIII-1843 **Berenar de cacera**

Lo dia 13 ha fet gargal y ha estat núgul tot lo dia y ha fet molt poc bent. Y a la tarda habem menjat la llebra.

7-IX-1843 **Pronunciament**

Lo dia 7 setembre se ha proposat fer un nou pronuntiamet y tots los principals habem estat combidats a la casa de la vila per firmar un acuerdo per auxiliar a l'ajuntament. Y no lo he bolgut firmà y per serbil²⁴³ he estat tret per lo subbatlle Juanama.

8-IX-1843 **Arribada de la milícia nacional**

Lo dia 8 se ha pronunciat²⁴⁴ lo ajuntament y ha combidat el popble. Abuy a las deu del matí han arribat los nacionals, que aí surtírent una partida de bint.

9-IX-1843 **Sortida dels nacionals**

Lo dia 9 han turnat surtí los nacionals, en número de 40, entre deu y onse de la nit.

10-IX-1843 **Nacionals amagats**

Lo dia 10 ha surtit una altre partida de nacionals, de 20. Tots se amàgan y lo ajuntament té molts treballs a buscar-los y fer surtir.

[...]

13-IX-1843 **Aiguat**

Lo dia 13 ha estat un dia molt horrorós a causa de la gran aigua que ha cayguda. Ha fet molt dañ per totes parts. A nosaltres se ha empurtat l'ort de Canellas y un tros de camp del custat afruntat a la riera, y un cairat del camp, el cànem, el ort de Ermadàs, tres suros a la Canela y tres alsinas al parat de ploure. He pujat a caball de l'euga y no he pogut pasà la riera que be del pla de Santa Margarida; la de l'Aumell sí.

[...]

24-IX-1843 **Toc de generala**

Lo dia 24 a las sis del matí se ha tucat generala y los batlles Juanama y Pilot nos han manat surtí tots los casats, armats. Y habem anat a la la Bisbal y nos habem estat allí fins al dia 28, però a mi me donaren llicència al 27 perquè la Annetta estava malalta.

[...]

1-X-1843 **Toc de generala**

Lo dia 1 octubre han turnat tucà generala, però ha surtit poca gent. Han surtit los bal·les,²⁴⁵ cumandant Salbi Girbal, Samion y alguns nacionals a Terroella; y Faya y alguns altres se han marchat a Calella ab un carro de armas y munitions.

2-X-1843 **Moviments de tropes**

Lo dia 2 habem anat a las Guardiolaes ab Juseb Oliu y entre nou y deu se han pusat a la bela tres barcas carregadas dels pronuntiatos ab armes y munitions, però a causa de las currents se han quedat a Tamariu. Y a la nit se han marchat a las Medas y la tropa ha arribat a Gerona.

3-X-1843 **Sortida dels nacionals**

Lo dia 3 los nacionals han sortit de Terroella y han arribat a Castelló. Y de resultas de una alarma hi ha agut una gran dispersió.

4-X-1843 **Canonades a Girona**

Lo dia 4 ja se senten canonadas a Gerona.

[...]

6-X-1843 **Companyies de tropa a Calonge**

Lo dia 6 se ha sabut que a las huit del matí han arribat dos companyies de tropa a Calonge, ab 25 caballs. Y ha disolt la guàrdia nacional y después ha pasat a Palamós.

7-X-1843 **Rendició**

Lo dia 7 se diu que los de Montjuïc han traït a la tropa ab señal de rendició y después li han tirat matrellada.²⁴⁶ Ha arribat la banguàrdia de sis caballs, y an Coll ba al frente.

8-X-1843 **Arribada de la tropa**

Lo dia 8 ha arribat la tropa a las nou y luego han marchat de las sis a las set. Han recullit las armas y a la tarde se ha armat noba milícia de gent de responsabilitat.

[...]

15/16-X-1843 **Continuació de la guerra**

Lo dia 15 i 16 han tirat moltas descargas y canonadas. Habem surtit cap a Cañellas y habem mort dos pardijs, un cuní y una guatlla. Diuen que a Terroella han agafat el Fasol y algun altre; y se ha escapat an Martell y, a San Sadurní, el cabecilla Ruset, ab dos altres.

19-X-1843 **Més sobre la Junta Revolucionària**

Lo dia 19 ha vingut Francisco Ros, àlias el Muliné, ab Mulinas, los dos de Pals, ab comisió de mudar lo ajuntament, ab un ofici molt picant²⁴⁷ tractan-los de protectors de la junta revolucionària.

1-XI-1843 **Ordre de lliurar dos carros**

Lo dia primer nobembre ha arribat un propi ab un ofici a las 5 de la tarde demanant que demà a punta de dia se tròbian en la bila de Palamós dos carros de sis tiros caposos per purtà pesas de trenta quintars, lo que se ha complert. Ja dias atrás ne embiarem deu de parell²⁴⁸ y lo mateix lo ajuntament pasat, també altres deu.

? **Entrada de l'exèrcit a Barcelona**

Lo dia . . .²⁴⁹ abuy se ha sabut la entrada de las tropas a Barcelona per una carta d'en Pelegrí Gasot. Y lo dia . . . se sentiren canonadas cap a las Medas, y diuen que fou un bapor que prengué los pronuntiatos de Vigo, que fugían a Fransa ab dos bergantins.

1844

Nota sobre el temps

Tot aquest hibern y primavera de l'any 1844 ha estat molt abundant de aigua, de manera que no habia vist may, y per totas parts se veu que han caygut grosos ayguats, en lo hibern com en la primavera.

1845

24-IV-1845 **Treballs al camp**

Dia 24. Aquest matí he refet las metillas²⁵⁰ que no me habían nascut en lo arol.²⁵¹ Lo dia 15 y 16 habem fet la pineda de sota de casa d'en Parot.

1846

7-IV-1846 **Mort del mossèn**

Lo dia set abril 1846, entre 8 y 9 del matí, ha pasat²⁵² musèn Esteba Coromina, que és el organista de Palafrugell, fill de Olot. Ha pasat en la botiga de Juan Bonet. Y luego de haber comensat lo offici se ha ferit y a las onze del matí lo han combregat. Y lo dia onse a las set del matí ha mort.

17-IV-1846 **Naufregi d'una barca de palangres amb cinc tripulants**

Lo dia 17 abril a las cinc de la tarde, se ha pardut una barca de palangres ab cinc homes, los quals éran lo hareu Ambrós de Calella, patró, Jusep Mon, mariner, Camilo Campanar, mariner, un de mariné de Rosas, casat a Calella.

28-IV-1846 **Processó a Sant Sebastià**

Fas memòria de que lo dia 28 abril de 1846 se ha fet una profesó a San Sebastià per causa de que nos trobem a una gran secadat. Y a las sis del dematí habem surtit ab profesó junt ab la profesó de Llufríu. Los de Mont-ras nos esperàban a casa del Birrei.²⁵³ Y ha estat molta la gent que ha bingut a dita profesó, que habia gent de los pobles y bilas més cercas, com és Bagú, Esclañà, Regencós, Turrent, Palamós, San Juan, Ball-llobrega, Mont-ras, Llufríu *et cætera*. La gent se calculaba a dos mil: arribaben del quintà d'en Dumena a Sant Sebastià. May se los ha pogut fer està arrengranats, sinó que aparexia que estàban a montons. Y a l'arribà a la sínea²⁵⁴ d'en Serbià ha comensat a ploure, però no és estat *res*: ha entrat quatre trebesos de dit y después ha entrat tramuntana²⁵⁵ y encara ho ha asecat més.

[...]

14-V-1846 **Nota sobre el clima**

Lo dia 14 ha fet lo bent a xaloc y entre tres y quatre de la tarde se ha pusat

a ploure. Y ha plogut molt seguit fins que ha estat fosc, però tota la nit las gotas éran molt claras.

15-V-1846 **Nota sobre el clima**

Lo dia 15 també ha plogut la major part del dia, y tota la pluja ha consistit que ha plogut per fangar; y encara se trobà terra axuta, però molt poca. Lo que és el blat y besas²⁵⁶ derrarencas ja se han reberdit, però las fabas ja són mortas.

16-V-1846 **Estadístiques**

Lo dia 16 he anat a Mon-ras sobre las sèdulas, per arreglar la estadística. Y lo dematí també ha plogut però molt poc:

17-V-1846 **Processó a Sant Sebastià**

Lo dia 17, són las quatre de la tarde que del cuarto de mitjdia me estic mirant com la professó està arribant a San Sebastià. Que han portat lo sant a la capella, que lo dia 28 abril se anà a buscà ab profesó per causa de gran sequeadat que hi habia.

21-V-1846 **Recerca d'una dona desapareguda**

Lo dia 21, que és el dia de la Ascensió, ha plogut tot lo dematí, però a la tarde és estat núgol però no ha plogut sinó molt poca cosa, però també se ha fet lo marcat.²⁵⁷ Abuy se ha trubat a faltà la dona de Hermenigildo Subiranes, que ayí se n'anà a buscà funeis marins cap a Furnells y no ha comparegut més.

[...]

12-VI-1846 **Compra d'un gussi**

Lo dia 12 Juan Reix y Feliu anà a San Feliu de Guíxols a comprà un gusi per anar dibertir-nos a pescà, y lo dia 18 y tornà a fer la escriptura. Y lo dia 20 ha arribat a Calella y a la tarde lo habem pasat a Llefranc.

6-VII-1846 **Esquilada de bestiar²⁵⁸**

Lo dia sis de juliol se ha pasat a pelà lo masové de Cañellas y quatre homes. Ab tres dias y mitj ha pelat cent cuarenta-set dotzenas y han balgut vint-y-tres onsas en or. El manescal lo ha comprat.

7-VII-1846 **Dia de pesca**

Lo dia 7 de juliol habem anat a Llefranc y habem agafat una carnisera de serrans, un dèntol de quatre carniseras y un cabàs ple de muxons.

21-VII-1846/20-IX-1846 **Esquilada de bestiar**²⁵⁹

Lo dia 21 juliol nos habem pusat a pelà a Armedàs y los peladós han estat an Anton y el campané de Mont-ras; al ferré de Ermadàs y Pau Punet de Palafrugell, los trosos. Los matxots²⁶⁰ los ha comprats Anton Feliu, àlies el Blanqué, lo dia 20 setembre 1846, per lo preu de quatre onsas y mitja, y *per* lo suro nos donàban 30 onsas. No lo habem donat y después lo habem fet treballà.

7-XI-1846 **Anada a cacera**

Lo dia 7 nobembre de l'any 1846 habem anat a casera a la ermita dels Àngels ab Maspera y lo seu noy, Pera Prats de la Carrera, Fransesc Riera, Joaquim Bonet y Cornell y lo doctor en lleis y beneficiat Joaquim Bellsoley. Y habem turnat lo dia 10 y habem mort trenta cunills.

1847

5-IV-1847 **Pescador ofegat**

Lo dia 5 abril de l'any 1847, que era la segona festa de Pascua, se ha negat... Pagès, àlies Carol, de Cañellas, que se havia anat a pescà caña cap a font Murisca. Y lo areu Malaret de Esclañà se espeñà a la plaja fonda de Furnells y se trancà una cuxa, y lo portaren a casa sua.

8-IV-1847 **Porten l'euga a ser coberta pel cavall**²⁶¹

Lo dia 8 abril 1847 habem manat la euga ab lo caball d'en Cors, a Selrà. Als 20 mars 1848 ha pullinat una poltre.

14-IV-1847 **Nota sobre la situació social**

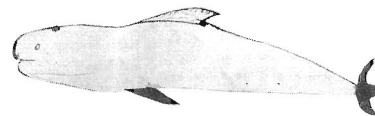
Lo dia 14 abril 1847 ha fet una ploguda de un pam. Que ja hi havia bastanta sequedat y, com lo any pasat se féu una añada molt petita per tot lo món, donaba molt de cuydado. En ninguna part hi ha hagut tanta misèria com en la Irlanda, que és una part del regne de Inglaterra, que han mort ja pasat de onze mil personas de fam; han arribat a pagà las trumfas a 27 cuartos la lliura. Nosaltres, en Palafrugell, estem donant una sopa diària de arròs, fideus y fasols molt bona, la que se cou ab tres parols y val 18 pesetas diàrias los tres parols de sopa. Per cada rectió²⁶² *que* se los dóna y ha²⁶³ un bon plat de culó de xocolate, que són los plats més usuals.

10-VIII-1847 **Pagament de peix**²⁶⁴

Lo dia 10 agost 1847 he entregat sinc onsas menos tres duros dels diners dels sardinals, o sinó que per alguns duros de augment que hi havia barrejats pasaba algun poc.

? **Captura d'un gran peix a Tamariu**

Lo dia . . . juñ, troban-se una barca de Malgrat fondejada en la plaja de Tamariu per causa del gargal, ha reparat que entraba un gran peix que perseguia un bol de llisas. Y ha anat de la part de garbí y ha embestit aquella roca que se troba al tall de aigua en la plaja. Al moment y han anat ab la llancha los mariners de dita barca y ha donat la burdada del costat de llebant y ha anat a trebés en aquella regana²⁶⁵ de la plaja del custat de llebant anomenada el Xucladó. Y veient los mariners que las suas forsas no érant bastans, han demanat ajuda a tres o quatre tapers de Palafrugell que habían anat a dinà a dita plaja y an Juan San, que és mariner. Y ab fitoras deufineras²⁶⁶ lo han arrendit, li han donat un cop de gancho y lo han romput en tronc. Feya vint-y-sis pams de llarc, gros com una pipa.²⁶⁷ Lo peix ningú lo ha conegut. Habem mirat un autor de casa Bonet que és de història natural y no se ha encontrat ni sols un que fos semblant. No penso que may la plaja de Tamariu tinguia tantas visitas com ha tingut en aquestos dos dias. Y luego han acudit vàrias donas a vèndrer aiguardent, vellanas, etcètera. Allí hi ha acudit gent de totas las poblacions veinas, fins de Palamós, la Bisbal, etcètera. Y fèyan pagà dos cuartos a cada un per vèurer-lo y lo tenían dins de un toldo de velas. Y lo han tingut dos dias de aspectació en dita plaja. Y después *han* fet oli, ha Bagú, en la plaja de la Tuna, y ha dunat dos bótas de oli. Y com ne ha dunat tan poc, còntan que era molt tendra, y era un semblant en aquesta forma y del color de una pesa de badellet negra.

[. . .]

1848

2-IV-1848 **Nota sobre el temps**

Lo dia 2 abril 1848 se pusà a plòurer aicí a las 10 de la nit y ha continuat ploent tot abuy, dia 2, que son las tres de la tarde y apart²⁶⁸ lo dia del dilubi. Y totas las plujes de aquest any han estat ab tremontanes o gargals bastant forts, però a la mar són llebans. Y no se pot pensar ningú lo abundant que és estat de plujes.

Aí bas tornar fer los melons que se habían negat y temo que altre vegada succeirà lo mateix. Dos o tres dias ha que y à un temporal molt fort. Ja dias pasats ne pasà un altre que des de el añ 1840 no n'habia pasat cap de tant fort. Lo temps que pasa és més de ibern que de primavera, quince dias ha que no ha pasat un dia bo per anar a mar.

1849

25-III-1849 Nota sobre l'hivern

Lo any 1849 ha tingut lo hibern com si fósem a la rerabera,²⁶⁹ de manera que no ha fet gens de fret. Y la proba: que las tumateras que se tròban un poc a redorso²⁷⁰ no se han mort. Però ha amenasat gran sequedat hasta dos dias o tres ha, que comensà a plòurer un poc, de manera que hi ha camps de vianda que quasi és morta. Lo farratge, part, no sé si se retornarà perquè apart²⁷¹ que és molt sec; el fabà, com lo teníam molt primerenc y no ha fet fret, se trobaba molt abansat y tota la flor ha caygut de axut. No se tròban més que tres o quatre flors a cada cama y, com anit pasada à nebat y abuy també quasi tot lo dia, no sé com anirà. Som lo 25 de mars y tot lo die ha estat blanc de neu, los teulats encara ban degotan. Som a las nou de la nit y la neu no és ben fosa.

1853

30-V-1853 Sobre l'hivern

Lo añ 1853 ha pasat un ibern sens fret, però al mes de mars se han pusat unas frets molt fortas y ha caygut una nebada de mitj pam y se ha gebrat, y ha durat dos o tres dias. De custat de Temariu y Boet ha esbrancat molts aliberas.²⁷² Hi ha nebat molt més que per aquí y no ha arribat més que a Cañellas y encara molt poc. Y a Terroella tampoc hi ha arribat. Al Llancers nos ha fet unas tres carretadas de brancs de suro, però a Fitó ere una cosa extraordinària: a mils carretadas, suros com el bras, com la cama y com la cuixa, tots esbrancats. Ha pasat quatre o cinc anys que la terra no se habia ben atampirat,²⁷³ però ara y ha deu dias que plou de dias i de nit. Temo que perderem la añada de masa aigua. Som lo dia 30 de maig y me apar que fou del 23 al 24 que pasà un temporal de llebant dels més forts a la costa.

Ha anat una barca a trebés²⁷⁴ y dins lo moll de Barcelona una fragata inglesa carregada de ferro per lo ferrocarril de Granollers. La mar ha tret molta lleña, pots, arbres, saules, bèstias negadas. Sota lo mas Sebríà, que

crec que és antes de Verges, ha un carro entoldat ab tres mulas negadas. Se ha perdut una galera de Gerona a Figueras. La terra està tampira²⁷⁵ y ben borratxa de aigua.

12-VI-1853 Nota sobre el clima

Abuy dia 12 juñ també plou un poc, però aif s'i posà a las nou del matí y no ba parà fins a las tres de la tarde, que plugué un ruxat molt gros y se serenà molta part y féu una hora de sol. Se turnà núgol y turnà ploure algun poc. El camp del mitx aparexia un estañ y a las nou del matí abuy encara hi *ba* part de *aigua* embasada.

1854

10-IV-1854 Hivern

Lo hibern de 1854 és estat molt escàs de aigua. Som lo die 10 de abril y no ha plogut més des de Nadal, que ba càurer una nebada bastant grosa que féu molt dañ a los suros y ha mort los llimoners.

10 i 26 -IV-1854 Sembra de melons

Lo die 10 de abril habem fet los melons: la 4 regas arribant²⁷⁶ són de un meló de l'ort, ruñós y bert, valencià; las dos següens de un ruñós de diferent culó, mitjanser de gros y de bo; y las 4 restans de un meló molt bo y molt ruñós.

Lo die 26 abril habem fet los melons de l'hort: las dos regas més a mitxdie són ruñosos, las altres tres són també ruñosos, de un meló de l'hort, y las demás penso que són valencians.

1864

Febrer 1864 Memòria de l'hivern

En lo hibern de 1864 ha pasat que quasi no se ha conegut la fret, si no hagués estat una fret molt forta que sols ha durat vint-i-quatre horas y ha mort los llimonés y part de terongés. Se pusà de promte una tremuntana molt forta y en tanta manera freda que jo, que no som delicat del fret y sí del calor, quasi me hauria espantat la fret a las 8 de la nit, al vení de jugar de casa de Pere Prats, adrogué, que allí nos reunim només que lo die de festa Jusep Sagra y Juan Reix y Faliu. Y después ha pasat un carnabal molt fret, que al diumenge de carnabal, dia 7 de febré, a la nit se ha pusat a

nebà y la neu s'hi ha glasat y ha estat un dia a fondre's. Y lo dimars a las deu del matí se *ba* turnat pusà nebà y ha nebat de tres a quatre horas, però tota se funia. Però lo dia 19 se turnà pusà a nebà, però tota se funia. Però lo dia 20 turnà a nebà y cuasi ba nebà tot lo dia y nit, però se funia molt. Però a pesar de fondrer-se, lo dia 21 n'hi havia cosa de un pam. Som en una ocasió que hi ha molta pigota.²⁷⁷

1868

Memòria de l'any 1868

Lo añ 1868 serà memorable per la escasés de la cullita. Bastarà dir-bos *que* jo tenia sembradas en lo quintà 3 cuarteras *de* furment y he cullit 3 cóps, y de arrabesar-lo me costà 8 pesetas. Lo que he tingut abarato és estat el batre. Quan Banet Boera ha tingut cuasi batut y vehièn que no hi havia blat, ha enbiat un recado perquè ho veiésem y que después no pensésem que ell se lo havia quedat. Se ha dunat la entrada libra [*sic*] y habem menjat el blat de 16 a 18 pesetas la cuartera. La palla n'è cumprada al prinsipi y de la arrebasada a 22 rals el quintà, y últimament a 16 rals. Boera de ninguna manera ha bolgut cubrà res per batre. Y últimament, el dia de Pascua se ha pusat a nebà y ha nebat quatre horas contínuas y ab tanta abundàntia com jo hagués vist en la meba vida, y que tinc 50 anys. Ha mort las biñas que se habían pudat primerenc. Han turnat brutà, però los rahims han estat molt pocs en las viñas mortas.

1869

2/4 -X-1869 Tocs a sometent

Lo añ 1869, en la nit dels 2 als 3 de octubre, entre 3 y 4 de la matinada, se ha comensat a senti la corneta y tucà a somatén. Y és estat que los rebolucionaris han furmat una junta rebolucionària y al moment han fet un pregó que de ordre de la Junta se entreguesen totas las armas de foc y blancas. Lo meu fill Juan ha parlat ab al Farré del Clos y li ha dit per el fusill. Y li ha dit que el serrallé lo estava arretglant ab misto y han quedat que cuan estaria llest li portaria.

A las 3 de la tarde han bingut armats Juanet Mascort y altre que per motiu li diuen Xera y han dit que dintra mitja hora pòrtia cinquanta duros a la Junta. Al moment los he entregats a Juan. Los hi porta, y me ha dit Juan que el hareu Barnadí ha dit a Jusep Llusent que li entregués el rebòlver y ell ha dit que no lo tenia, y después ha fet la mateixa demanda a Juan Plaja

y també li ha respost que no tenia. Cuan lo demanaba a Llusent ha pasat Tumàs Bassó y li ha dit "Si lo tens, dóna-li". El tal Barnadí és un home que per haber estat còmplise ab un robo de sal a Temariu és estat a desterro.

En la nit del 3 al 4 a las 11 han tucat llamada. Jo he estat a la finestra de tremuntana, de dos cuars de nou fins tucada mitjanit y no han marxat n'hi ha arribat el coche de las deu. A las onse se ha sentit un tiro que apareixia en la Creu Ruguñola.

4/11 -X-1869 Moviments de tropes

A las 6 del matí he arribat al Llinàs y luego he turnat a casa. A dos cuars de 8 he turnat al Llinàs y he bist marxà una partida de 50 homes, poc més o menos; y se diu si a la una de la nit ha marxat altre de dos-sens. He trubat a Anton Genís al Bilà, ab una escopeta de dos cops, que marchaba. El 4 lo han pasat²⁷⁸ en la Bisbal. Alguns han bingut a buscà roba, entre altres el jobe Poc, àlies Llarc.

A Palamós y à un vapor que se aguanta capejan a la vista. Se diu que y à com a cosa de sent monàrquits culongins parapetats ab dos casas, y que se resisteixen y que no volen entregar las armas.

A la una de la nit del 5 he sentit tucà llamada. He vijilat fins a *les* dos, però no he sentit marchà, y después han dit que habían anat a Palamós. Después Juan Turró del peix, Ribas pare i fill, que han bingut a purtà el ters de blat de moro del camp Fel y han dit que habían pasat los de Calonge per la carretera en direcció a la Bisbal. Aquí se han quedat alguns que no han sentit la curneta.

A cuars de tres de la tarde del dia 6 han marxat uns 18 homes. No sé si han pogut entrà en la Bisbal. Serían serca las tres de la tarde que ha vingut lo meu fill Manuel en la horta dels Cuatre Camins, a Llinàs, y ha dit que el *senyor* mestre Juan Llabià los havia deixat marxà per motiu que las tropas venían. Y en seguida las mares han anat a buscà las noyas a costura y a las 4 se han comensat a tirà. Penso que éran canonadas, descàrregas o tiros, y contínuament han tirat fins al vespre. Y se sentia contínuament una campana que pensem seria la campana de la Bisbal. Últimament se ha sabut que era la campana grosa, y la tropa diuen que han tingut 200 homes entre mors y ferits. Y a las 10 de la nit del dia 7 han marxat y no se sab a un,²⁷⁹ però se diu *que* a Gerona.

Serían poc més o menos de las set del matí del dia 7 que he vist arribà el noy d'en Bayba ab un mucadó lligat al cap, molt espantat. Y diu que se ha espantat a motiu de que lo volían matà al fer-lo presoné y que a la nit se ha fugit. Serían las 10 del matí que he anat ab la ullera al Puix Gros d'en Terroella ab al serrallé per mirà la Bisbal y allí he trubat Salvadó Terroella

ab tres mosos, y a un cuart de dos habem arribat a casa. Y al vespre, mentras estàbam supan, han arribat 40 republicans de Tossa, y també han arribat Banet Rugé y Matas de Palamós, que són de la junta rebolusionària y fugen per motiu de que a Palamós y à dos vapors y temen un desembarc. Se ha vist arribà donas que fugen de la Bisbal.

El dia 8, abuy, també arriban donas que fugen de la Bisbal y a las 10 marxàban 13 armats cap a la Bisbal. També marxa molta gent de Palafrugell a la Bisbal per vèurer als seus interesats.

El dia 9 he anat cap Ermadàs y Cañellas y al marxà de casa he sentit un repic de trillo²⁸⁰ y és estat la seña de que arribaba gent armada. Y éran los republicans, que habían desemparat la Bisbal y se han retirat cada un a çasa seba, no obstant que alguns han marxat a Fransa y altres se estan fugitius.

El dia 10 he anat a la Bisbal ab al tìlburí,²⁸¹ ab la señora Tuneta Vancells, que també habia fugit per temor. Y habia molta gent a vèurer la artilleria y la tropa a debant de casa Català o bé en la plasa Noba. Y habia nou pesas de artilleria y al pasà deban de las boltas en la carretera y habia un obús carregat. Ab un carro ha marxat part de la tropa del custat de Funteta.

El dia 11 ha surtit la tropa de la Bisbal, part per Gerona y part per Terroella. Y habia una partida de carrabinés a la Barceloneta de Llufríu que ha mogut molta alarma als republicans, que molts han durmit fora. Al ratu també marxaba, y después ha reulat.

12-X-1869 **Arribada de carrabiners**

El dia 12 han bingut una partida de carrabinés y marinos del vapor de guerra *La Goleta Lìgera* y se han empurtat un carro de armas a Palamós y han deixat 50 armas per defensa de la vila.

14/16 -X-1869 **Lliurament de les armes**

Me apar que fou el dia 14 que vingué una columna de 200 carrabinés y se n'empurtà totas las armas de la bila. Féu pregonà un bando manan se entregasen totas las armas tan de foc com blancas y se aculliren a l'indult part dels rebolusionaris. Y al dia 16 marcharen a Palamós.

1870

4-IV-1870 **Aldarulls a Barcelona**

El dia 4 abril 1870 han comensat a Barcelona a mòurer-se; y en la nit, entre

nou y deu, Monjuïc ha tirat tres canonadas, que és el seña de que quédian despejats els carrés o del contrari seran tractats com a rebolusionaris. El moviment ha pres més increment a Gràsia, Sans y és regular que altres auran saguit. En Sans se diu que ha estat ferit el alcalde, y que han asesinat el tinent de alcalde.

8-IV-1870 **Problemes derivats de la revolta**

Nos trobem al 8 y no be correu de Barselona. El carril és romput, com y també el telègrafo. Aquesta nit pasada ha pujat per la paret Felicià Boera. Se *ha* pusat deban de la finestra de la cunya y ha dit a la criada, que és Llúcia Veyes de Sant Jordi: "No tinguías por, som an Felicià". Ella se ha asustat y ha pujat a dalt pluran y cridant: "A la cuina y ha un home!". Y ell se ha anomenat cuant ha sentit que jo he cridat: "Juan, surt a la finestra de l'ort, que jo surto al terrat". Nos ha dit que la demagògia se bolían levanta²⁸² y *que* a la matinada pusarían guàrdia per las bocacalles y no dexarían marchà dingú. Y las deu de la nit han marxat lo noy Juan y Felisià Boera y el seu jermà, y se han anat a la barraca del puix Gros, en el Llansés. Y lo vespre següent se han retirat a casa.

1871

5-V-1871 **Anada a Montgó, cala Pedrosa i Llafranc**

Lo dia 5 maix 1871 habem marxat a durmí a Mongó, cerca la Escala, y el dia 6 al matí habem anat a la isla Padrosa. Han cullit sinc sacs de funolls. La mar era molt grosa y después habem tret a cala Padrosa y habem dinat. Después ha parat la tremuntana y habem marchat ab vela y a las nou de la nit habem arribat a Llafranc. Éram Joaquim Fina, el patró Juan Reix y Feliu, bora de la Caritat, y Juan Jutge, àlies Xato.

[1871] **Anada a pescà**

En lo añ 1871 habem marchat a durmí a cala Ferriola ab Manuel, mon fill, jo, Joaquim Fina, y lo patró Juan Reix y Feliu. Lo andemà habem cullit funells y musclas. Después se ja pusat gargal y molta mar, que ja ha entrat cuan cullíam los funolls, y no habem pogut marchà afins que ha parat el bent y la mar. Y me apar habem arribat a més de mitjan tarda. No sé el dia que era.

1872

Memòria de l'any 1872

En el hibern no ha fet fret. En el principi plugué molt, que y agué molts treballs per poguè sembrà. Sempre los bents han estat garbí o bé punent. Ha fet molt poca tremuntana aquest hibern.

Jo, Joaquim Fina, he fet sembrà de suros tres alibàs,²⁸³ que són: els Comuns, el alibà del mulí d'en Sureda, i el Balitra o puix Xifre per el moso Juan Silvestre, fill dels masos de Pals. E proba de que no ha fet fret, que tot lo hibern habem segat fals²⁸⁴ vert, però quedaba molt petit. En la feixa de l'hort més prop de casa teníam una feixa de pebrots a l'hort, la que be frenta a la finestra del menjadó, que tot lo hibern las matas han estat bibas, però las fullas mortas.

1873

11-III-1873 Anada a Llafranc

En el dia 11 mars 1873 habem anat ab al moso a Llefranc a tràurer lo terreno que ab las plujas de l'hibern se esllabisà en la exida de la botiga y que tirà una part de paret al sòl. Y, me apar fou el 12, surtí de Calella el patró Fransisco Escura, y tingué que refugiar-se a Tamariu per causa del garbí. Después entrà mar de llebant y de xaloc y en la nit del 17 al 18 mars, a las dos de la nit la mar la ha tirada en la playa, que, abonansada, ja la mar se troba de 12 a 14 pasos apartada del mar.

30-III-1873 Carlins a Berga i Ripoll

Los carlistas han entrat en Berga. El diumenge ha bingut la notísia per els periòdics. Dit diumenge és el dia 30 mars 1873. Ja alguns dias antes entraren en Ripoll, que lo defensàban uns sent bint carrabinés y uns trenta soldats o bé 40. Han pres o trobat en Ripoll 300 fusills Reminton²⁸⁵ y 80.000 cartuchos.

31-III-1873 Voluntaris republicans

El dia 31 mars 1873 ha pasat Don Antonio Orense y lo han seguit de Palafrugell una companyia *de* boluntaris republicans. Cuasi tots éran tapés forestés. Han arribat a Rísec. Los uns bolían per capità a Ramon Barris y altres a Alsina, y com no se han pogut avenir se han enturnat.

6-IV-1873 Alarma a Palafrugell

El dia 6 abril 1873, a las 10 del matí, hi ha hagut gran alarma. Ha bingut Orense y ha marxat ab una companyia.

18/19 -VII-1873 Partida carlista

Crec que fou el 18 juliol 1873 que una partida carlista desarmà als voluntaris de Santa Cristina. Y a tres cuars de dos han marchat els voluntaris, y més tart han bingut els de Bagú y Pals y han marxat per la carretera de La Bisbal. Y el disapte dia 19 diuen que los voluntaris de la Bisbal han mort tres carlins als Àngels, y ells han tingut un mort y un ferit. Los de Palafrugell han regresat el *mateix* dia, entre onse dotse de la nit.

19-VII-1873 Rendició d'Igualada

El dia 19 juliol 1873 ha bingut la notísia de la rendició de Igualada a las forsas de Saballs²⁸⁶ después de trenta-sis horas de defensa desesperada y sens ausili.²⁸⁷

1874

20-III-1874 Alarma de guerra

El dia 20 mars 1874 han tingut gran alarma: els armats han tancat els portals. El moso que cababa la biña de detrás de la paret de l'horta,²⁸⁸ que era Juan Silvestra dels masos de Pals, per bení ha tingut que saltà la paret de l'horta per bení a casa, y el altre cabadó, Manuel Marquès, *àlies* el Aragonès, que habita al pla de Mont-ras, a casa Català del mas Plana del Pla, entrà per el portal d'en Geli y tenia que surtí per el purtalet de casa Bunay, no lo han deixat surtí. De res ha servit que jo digués que benia de cabà de la biña de casa. Antes de pondre's el sol se ha tucat llamada y a la nit han fet pusà llum a las finestras. Y entre 8 y 9 del vespre han bingut dos que han dit ser boluntaris y me han manat que obrís la porta y he respost que no la bolia pas obrí. Y han vingut una partida manada per Marc Rusell de Calonge y li he respost que sens una autoritat no obriria, y que si ho dèian a Juan Girona y venia, obriria. Y m'ha respost que ell no era cap criat de ningun carlista y que me retiràs de la brana del terrat antes que no me tiràs un tiro. Y jo he respost que pudé li refotaria primé jo. Han deixat guàrdia y han turnat ab dit Girona y me ha dit si faria el favor de obrí la porta. He obert, me ha preguntat per Jusep Abellí y he dit que era sert que habia estat a casa però que habia marxat; y me han cregut y han marxat. Y a las sinc de la tarde del disapte 21 han obert els portals. Estan tan espantats per la entrada dels carlistas en Olot y per habert fet p...²⁸⁹

17-IX-1874 **Arribada dels carlins**

El dia 11 setembre 1874, a las 4 de la tarde, han arribat los carlistas ab el recaudadó de contribusions Pujol. He cuntat 54 de caballeria y de infanteria uns tres-sens, y se habían quedat una cumpañia escasa en Vall-llobrega. Y com purtàban alguns presos de San Juan y de Calonge per no haber pagat la contribució, y com entre aquestos se trobàs Papet Pallimonjo, al moment he marxat a Mont-ras a parlà ab Martí Pagès per veure si podríam rescatar-lo, però res se ha alcansat. Y cuant arribaba sota la iglésia han comensat los boluntaris a rompre el foc ab los de Vall-llobrega. Acabo de arribà a casa de Pagès y la sua dona me diu que és en la Bisbal. Al moment me marxo a casa y cada instan los tiros se sentían més serca. Y cuan he estat a casa encara ha durat uns 3 cuars. Han sortit los carlins una partida cap Ermadàs y altre a Mont-ras. La caballeria ha arribat pasat el mas Patit d'en Riera y se diu que los carlins, un caballé, ha mort dos miñons del mas y el moso o boé. Y 25 o 30 pasos més a mitxdie del pont d'en Micas, en el marge del camp de Solixén, los voluntaris han mort un carlista de Gerona de apellido Planas, y crec que han tingut dos ferits.

1875

6/20 -VI-1875 **Nova arribada de carlins**

El dia 6 juñ 1875 han vingut de 40 a 50 carlins entre una y dos de la tarde. Han pujat al casino dels señors y se han fet seguí de 18 a 20 individus. Y cuan han estat a Llufríu han deixat marxà a tots menos a Bonaventura Jubert, Juan Frigola, Francesc Jirbau i Juseb Juanama. Se los ha embiat uns quatre mil duros y el dia 20 juñ han arribat.

VI/XI-1875 **El temps de juny a novembre**

El dia 22 juñ 1875 a l'últim de la tarde se ha pusat lo bent a gargal y en mar se conexia que éran llebans. Y ha plogut tot el dematí y a la tarde ha fet bon temps; a la nit ha turnat ploure y ha plogut per llaurà. No me recordo *quins* dias à plogut, però lo *sert* és que ha plogut molt més que per fangà, y si no se ha atempirat a lo menos las deus han revingut. Han caigut pedregadas ab moltes parts. En Fransa, de la part de Tolosa, los aiguats han estat espantosos. Se ha arrastrat el riu tres-sentas casas. Encara no estaba tot registrat y ja se han desenterrat dos-sentas quinse personas. Y en esta ocasió que escric, que som el 18 juliol, farà uns 4 o sinc dies que de Caldas de la Malabella a Riudellots la pedregada tot se ho ha empurtat y per Girona el Uñà arrastraba molts garbas. Entre Castelló y Paralada de un

camp de sis vesanas no hi ha quedat una sola garba y en Tolosa també se ha empurtat molts garberas, de manera que en lo mitxdie de Fransa han suferit més que en aquesta part de aquí.

Y después en lo agost no ha plogut y al setembra ha plogut tant sobint, a lo menos la mitat dels raïms se han podrit. La abundància de raïms era extraordinària. Ara bebem els triats dos o tres dias antes de San Miquel y és molt bert y lo benen a dos cuartos el purró. Debeu advertí que nos trovem a mitjan novembra de 1875.

Novembre 1875 **Sometent de 1875**

Somatén de 1875. El dia 18 novembra, de ordre del capità general Don Arsenio Martines Campos, se han fet tres dias de somatén, que és estat lo més tonto que se pot pensà. Se pot ben dir milló que fèyam carnastoltas. El primer dia me tucà anà a Llufríu. Fransisco Monserrat, com a batlle, manaba la partida, que era de uns 8 o 9-sens [*vuit o nou-cents*], y representàrem tan bon papé que, habent surtit de Palafrugell a las huit, cuan arribàrem a la carretera férem alto, y el alcalde se pusà a pagà la gent y acabà de pagar la gent un quart después de post el sol. Beién a las 11 del matí que acababa els diners, me digué que anés a buscà a Palafrugell sent duros més. Baix²⁹⁰ pujà a caball del tñluri y baix purtà los sent duros. Sebastià Sagrera los purtà de casa d'en Escarrà. La marxa fou tan llarga que arribàrem de casa d'en Aballí, a la Barceloneta. Ja podeu pensà que bon resultat podia dunà, pues que a pesar de que en Palafrugell si totom hagués purtat las armas que tenim, penso que entre pistolas, revòlvers, fusills y escopetas de casera se reunirían unas dotse-sentas,²⁹¹ y en Llufríu potsé que no éram una bintena. Y habia el farré, Martí Fina, ab una carbasa lligada dalt de un pal que hi purtaba sinc purrons de bi. Altre purtaba una caña llarga ab la escombra de emblanquinà; altres un bastó de caña y altres una berga.

En dit dia 18 se féu un pregó que el dia 29 se presentéssian armats. Nosaltres marxàrem uns . . . armats a Bagú y cuan fórem a dalt de la pujada de casa d'en Marquès del Puix, y que comensà a descobrir-se los baixos del llor d'en Regencós, en ocasió que estàbam repusan, arribà el moso de casa ab el carro y la euga. Y preguntan-li com no venia Manuel, mon fill, y Jusep Joanama, contestà que el batlle interino Joaquim Abellí los habia pregat que no lo dexesen, que temia un desordre. Y que alashoras baix dir al batlle Montserrat que era de modo de pensà de entornar-nos a Palafrugell. Y ell bolguén anà a Bagú. Y cuan hi habia²⁹² uns tres cuarts que estàbam allí, vingueu²⁹³ un propi²⁹⁴ que regresésim immediatament, que la bila estaba rebultada. En seguida binguérem molt de presa y ja estaba apasiguat. El arcalde interino me pasà un ofici donan-me part del desordre

(me trobo jutje municipal) y el dia 19 al vespre ja baix arrestà a Jusep Parals, y el dia 20 a l'hareu Cruañas del Padró y el Pipet. Los baix tení tres dias arrestats y, finits, los baix pusà en llibertat. Y de cual resultat vingué un adecan²⁹⁵ del comandan general ab una cumpaña de tropa y ell com a fiscal y me mana que li preséntia el sumari. Y li responguí que no los habia pres per altre cosa que per contení un desordre. Y ell me ha manat ubrí un sumari y se los ha purtat presos a Gerona. Y después de alguns *dies* han tornat.

1878

28/29 -IV-1878 **Mort de tres lladres**

En la nit del 28 al 29 de abril de l'añ 1878, y a las deu y mitja de la nit, ha vingut Juan Miró y Martinell, individuó del somatén armat de Palafrugell, y que jo só cabo, a donar-me part de que en casa d'en Frigolet del Brugà los guàrdias habían mort tres lladres y que los sivils ja éran retirats en el cuartel. Y li he dit no tenim neseditat de anar allí perquè no podem fer res. Al moment he anat a contar-o al meu fill Manuel, que també és del somatén, y tan ha insistit en anar allí que per donar-li gust habem anat. Cuan habem estat deban de la regoleria²⁹⁶ he preguntat al regolé²⁹⁷ què habia sucseït en casa Frigolet y ha dit que no ho sabia, que ha [*síc*] sols habia sentit fresa, y le [*síc*] he dit: "Bina, que a tu te coneixeran milló". À tustat y respònent: "Qui ha?". Diu: "Lo regolé". Contéstan: "Tenim ordre de no obrí a ningú". Me aserco de la porta y dic: "Som el cabo del somatén de Palafrugell". Y me responen: "A pesar de que tenim ordre de no obrir a ningú, obrí". Y a l'entrar, en la porta, hi habia, mort, el mariné Arenas, natural de Mont-ras, al menjadó, un tal Antolín, de Calonge, y a l'aber pujada la escala, el Pipet, fill de Pals; però tots veïns de Palafrugell.

[Full solt] **Alletament del noi per una dida**

Lo dia 23 juliol ha comensat ha dunà mamà al noy la joba grabada del carré de la plasa del mercat.

Al dia 26 agost se li ha pagat la mesada. Als 28 setembre se li ha pagat la mesada. Als 21 octubre. Als 27 novembre. Als 25 desembre. Als 24 jané. Als 26 febré. Als 20 març.

V. Nota del produït del suro (1861 - 1867)

Nota del produït del suro

Lo dia 8 juliol 1861, habem comensat a pelà el bosc de Ermadàs. Aquest añ no habem tingut més que quatre peladós perquè un d'ells, anomenat Jusep Vidal, ha mort asesinat per mans de son jermà. Los peladós han estat Pau Punet, Parot de Cañellas, Joaquim Blau y Juan Ferré. Habem pelat tota la semana, però Ferré ha bingut dos dias menos y Miquel Abellí també ha bingut un dia menos perquè lo dilluns se girà un peu; a més, hi habia lo moso Juan Peric, que ajudaba pelà y traginà. Ab una cuarta part més de suro que lo añ pasat n'é tret dos onsas y mitja menos. Aquest any, 38 1/2 y lo añ passat, 41. Martí y Banet se lo han quedat.

Lo dijous dia 10 juliol 1862, habem comensat a pelà el bosc de Ermadàs ab los mateixos peladós de lo añ anterior. Habem pelat lo dijous, divendres, disapte y dilluns, y lo dimars bingueren Joaquim Blau y Parot a fer lo rusqué. Hi calculem 119 dotsenas y uns dos carrets de tendrals. Sebastià Abellí a la primera dita me prometé 25 onsas y ningú més me las ha promesas, ja les prometé el dia 14 y li he venut lo dia 31. Aquest añ és estat el primer añ que habem pelat las brancas del suro gros del . . .²⁹⁸

Lo dia 7 juliol 1862, habem comensat a pelà el bosc de Cañellas y habem continuat pelan lo dia 8 y part del 9. Y el dia 10 se vengué a Batlle de Palamós per lo preu de dotse onsas y dotse duros. Hi calculem 63 dotsenas, un poc de trosos y majots.²⁹⁹

Lo dia 2 juliol 1863, habem comensat a pelà el bosc de Cañellas, y habem continuat pelan el 3 y part del quatre. Al mijdia ja teníam lo rusqué fet y lo ha comprat el dia 10 Sebastià Abellí per lo preu de set onsas quatre duros, y calculem 36 dotsenas y els trosos y magxots³⁰⁰ podían valè una unsa.

Lo dia 6 juliol 1863, comensem a pelà a Armadàs, y habem continuat lo dia 7, 8, 9 y part del 10. Habem fet quatre carros de suro cada dia, menos lo dia 9, que habem fet sinc, y lo dia 10, 1: total 18 carros, però habem pelat mols pelagrins.³⁰¹ Los peladós éran Parot y Mont de Cañellas, Joaquim Blau y Pau Punet y treginaba lo suro a carragadó Miquel Abellí.

Lo rusqué tenia de alsada sis pesas y mitja, sis pasos de ampla y 18 de llarg; dos carros de maxots, hi calculo de 114 a 120 dotsenas de suro. Y lo han comprat Sebastià Abellí la mitat y l'atra mitat Martí y Banet. Per lo preu de 25 onsas y mitja y lo he benut lo mateix dia 10.

El 1 juliol 1864, habem comensat a pelà a Armadàs y los peladós éran Josep Mon y com ha mort Joaquim Blau en puesto de ell ha pelat Joaquim

Domènec, àlies el Rey, y per purtà el suro à carregadó, Miquel Abellí. Habem pelat el dia 1, 2, 4, 5 y el 6 fins a las dos de la tarda. Pau al mitjdia ha anat a bullí a casa Josep Piera, àlies Pilot, y a entrada de fosc habem estat l'estos de fer lo rusqué. Habem tingut 19 carros de suro, la llargària del rusqué són 23 pasos 3 pams, sis pesas de alsada y sis pasos de ampla, y dos carrets de matxots y después una porsió de trosos. Hi calculo 138 dotsenas. Y lo dia 11 a las 6 del matí me lo ha comprat Josep Juanals per lo preu de 25 unsas, 4 duros. El de Cañellas se lo han partit Juanals y los meus jermans per lo preu de 12 unsas y 12 duros, però dels meus jermans no he entrat més que sinc unsas. Los he fet sis duros de gràcia.

El dia 10 juliol 1865, habem comensat a pelà a Armadàs ab los matexos peladós anteriors, y habem pelat lo dia 10, 11, el 12 fins a las tres, que ha plogut, el 13 y el 14. Y ha 18 pasos de rusqué y de amplària 6 y un pam y set pesas de alsada. Y lo dia 15 al dematí lo he banut a Sebastià Avellí per preu de 24 unsas y mitja. A los peladós, a pesar de haber pelat un poc més de quatre jornals y mitj, als hi pago tots cinc jornals.

El dia 3 agost me ha pagat 14 unsas y las restans el dia 24.

El dia 16 agost 1865, han comensat a pelà a Cañellas Pera Mon y el masové Josep Blau. Y han pelat el 16, 17, 18 y el 19, y han fet lo rusqué antes de ser fosc. Y habia 12 pasos menos un pam de llargària y sis de ampla, y de alsada pasaba de sis pesas. Y calculaba 74 dotsenas de suro y lo he venut per setza unsas a Sebastià Abellí el 25 agost.

El dia 28 juny 1866, ha comensat Josep Blau, masové de Cañellas, a pelà. Y han pelat dos peladós 4 dias, que són el 28 y 30 de juñ y dos y tres juliol. No sé lo suro que hi habia, per resultas de la enfermedad de Ramon no lo he vist estibat. Y el dia 15 lo ha comprat Sebastià Abellí per 10 unsas y mitja.

El dia 4 juliol 1866, habem comensat a pelà a Ermadàs y los peladós han estat Pera Mon, Parot, Pau Punet y Joaquim Domènech, àlies Rey, Miguel Abellí y el moso Juan Ferré. Han purtat lo suro a carregadó y han pelat el dia 4, 5, 6, 7 y 9. En el dia 9 han pelat fins a las quatre de la tarde, que habem vingut a fer lo rusqué. Parot, que no ha vingut més que quatre dias, à marchat ab al carro a las Alibas. Y el dia 10 lo he banut a Josep Juanals y Narsís Abellí, a Xuflà [?], per preu de bint-y-cuatro unsas. El die 9 han trencat y el moso ha treginat des de les 9 del matí fins a las 8 del dia 10. Y el dia 9, habent esmursat, me han pagat.

El dia 2 juliol 1867, habem comensat a pelà a Ermadàs y habem pelat el dia 2, 3, 4, 5 y 6, y los peladós han estat Parot Punet, Domènec y Josep Palet, behí de Mont-ras, y el moso Juan Muragas ha espelegrinat⁵⁰² y Miquel Abellí

ha treginat lo suro a carregadó. Y han pelat 19 carros de suro, y un que-n tenia de pelat són 20. El rusqué tenia 25 pasos de llarg y 6 de ampla, y de alsada 6 pesas y 1/2. La calculo de 160 a 170 dotsenas, y entre matxots 200. Sebastià Abellí el dia 7 me dunaba 36 unsas y el dia 8 se lo ha mirat ab al seu hareu y ha dit que no daria més que 33 unsas. Juanals ha ofert 24. Y al mateix dia Narsís Abellí lo ha cumprat per trenta-y-cuatro y mitja.

VI. Notes sobre el curs d'una malaltia (abril del 1866)

El dia 21 abril 1866, Pepet ha observat que Ramon habia vomitat 3 o 4 dies seguits, y ab una mateixa hora, que serían las sinc de la tarde. Y ha dit que podían ser febras y ha ordenat que el dia 22 prenguéis sis píldoras, comensant de bon dematí y de dos en dos horas. Las ha presas y no ha vomitat.

Dia 23. Ha tret dos glupadas, y encara escasas.

Dia 24. Dia tranquilo.

Dia 25. Dos glupadas de aguas amargantas y li ha quedat gana sens mal de cap. Ha pres xocolata a la tarde.

Dia 26, 27 y 28. Los ha pasat tranquilos y sens vòmits.

Dia 29. A las tres de la tarde li ha bingut tos y, al momén que ha bolgut pujà al llit per jàurer un rato, pensant que trubia⁵⁰³ un gargax ha vomitat lo dinà sens ascos.

El dia 30 ha pres píldoras per las febras y no ha vomitat.

Maig

El dia primer maix, a las 7 ha pres xocolata y ha menjat un recuit. Y a las 12 ha vomitat y no ha pres píldoras de ninguna clase. Y a las sis ha menjat supa [sic] y un poc de pullastre. Y a las 7 ha vomitat, però sembla que no ha pas vomitat tot lo que ha menjat.

El dia 2, el dematí, ha pres xocolata sens ganas. Y a las 12 ha menjat sopa y pullastre, de gana. Y a las 5 ha vomitat y luego se ha pusat al llit. Y a las 10 li he dunat una tasa de sopa y a las 5 del matí li he dunat altre tasa.

Dia 3 maix. Ha dinat a las 12 y a la una ha vomitat y se ha pusat al llit ab un poc de mal de cap. Después li ha pasat y tenia molta gana, y a las set ha pres xicolate y ha begut un bas de aigua de alfàbrega y después ha menjat pa ab mel y se ha deixat de menjà ab molta gana.

Dia 4. Ha pres xicolate. A las 6 ha begut un bas de aigua de alfàbrega y ha menjat un poc de pa sucat de mel. Al mitxdie sopa, una cuxa y altre tall de pullastre. Y a las set sopa y después de uns ratos un biscuit sucate ab bi blanc. Y ha pasat un die molt alegre.

Dia 5. Ha pres xicolate a las 6 2/4. A las 8 y 1/4, un poc de mal de cap. A la una, sopa y pullastre. Y a las nou ha pres sopa y después un biscuit sucate ab bi blanc. Se troba molt tranquilo.

Dia 6. Ha pres xicolata y a las 10 se ha llebat. A las 12 ha dinat y a la una ha tingut un cap-rodo,³⁰¹ ha caygut, y ha quedat asentat ab una cadira y ha vomitat y se ha pusat al llit ab més fret que los demás dias, el mal de cap més fort. A las 9, sopa y un ou cuit al caliu, y encara té mal de cap. És el dia que lo trobo més abatut, y el mal de cap li ha durat tota la nit.

Dia 7. A las sis, xicolate. A las 12, sopa y culomí ab patates, ab molt gust. A la tarde, xicolata ab melindros, aigua de alfàbrega. A las nou, sopa y un biscuit ab bi blanc. Abuy se troba molt animós.

Dia 8 maix 1866. A las 6, xicolata ab turrada. A las 12, sopa y culomí ab patatas. A las 4, xicolate ab malindros. Dematí y tarde, detràs del xicolate, aigua de alfàbrega. Y a las 9, sopa y un biscuit sucate ab bi blanc. No tenia gana y ara diu que se menjaria un bou.

Dia 9. A las sis, xicolata y aigua de alfàbrega. A las onsa y mitja, sopa, culomí rustit y ansiam y un biscuit sucate ab bi blanc. A las 5, xicolata ab melindros. A las 9 del vespre, sopa y dos bascuits sucats ab bi blanc y a la tarde ab al xicolate aigua de alfàbrega. El dia, tranquilo.

Dia 10. Al dematí, xicolate ab turrada. A las 12, sopa y dos ous per beure. A las 5, xicolate ab melindros. A las 9, sopa y un biscuit. Dematí y tarde, aygua de alfàbrega. Aquesta tarde ha bingut el metje Moret de Pedra-tallada y ha dit que Ramon no té res de malaltia de pit y que altra dia tornarà. El dia que he bist a Ramon més tranquilo y animós: ell mateix ha pres las píndolas de la tarde y se ha preparat la aigua per pèndrer-las, y se ha pasejat per el cuarto y ha xiulat.

Dia 11. A las 6, xicolata. Abuy se ha suspès la aigua de alfàbrega. A las 12, sopa y pullastre ab pèsols y patatas y bascuit ab bi blanc. Y al vespra sopa y bascuits ab bi blanc. Se troba més animós y la tarde ha pasat al cuarto de mitxdie per vèurer la gent a Sant Pons.

Dia 12. Al dematí, xicolate y una turrada. Alfàbrega a las 12, sopa, pullastre y un biscuit ab bi blanc. A la una li ha bingut una tos que aparexia tenia de vomità. Se ha ajagut, y a las quatre se ha alsat. Li he dunat medicina y después de poc rato ha vomitat. Ni lo vòmit ha estat tan fort com dias pasats ni lo maldecap, de modo que ha pasat una tarde regular. A las 5 ha pres xuculata y melindros y aigua clara. Y a las 9 y 2/4, sopa y dos bascuits y bi blanc. Y se troba bé.

Dia 13. A las 5 y mitja, xicolata y aigua de alfàbrega. A las 12, sopa y pullastre ab pèsols. A la tarde, xicolata, melindros y alfàbrega. Y al vespre, sopa y dos bascuits ab bi blanc. Se deixa³⁰⁵ ab molta gana y diu qu'és el dia que se troba més alegre. Ahí a la nit y aquest dematí ha tingut molta tos.

Dia 14. Xicolata, turrada y alfàbrega. A las 12, sopa, pullastre ab pèsols y dos bascuits ab bi blanc, y enseguida ha vomitat y que ha tret tot lo que habia menjat, però no lo ha atropellat, de modo que a las 5 ha pres xicolate ab melindros y aygua clara. Y a las 9, sopa y un biscuit sucate. Continua la tos.

Dia 15. A las 6, xicolate ab turrada y aigua clara. No bol més aigua de alfàbrega. A las 12, sopa y culomí ab patatas. A la tarde, xicolate y malindros. A las 8 se ha pusat al llit, li ha bingut tos. Ha pres una pastilla; no sé si ha estat la dulsó, ha tret cosa de dos culleradas. Y a las 10 ha pres un poc de sopa y un biscuit sucate, i fins a las 10, esgarriansas. Continua la tos y beix que té molt poc humor y-m fa creurer que no va prou conforme.

Dia 16. Xicolate y turrada, aigua clara. A las 12, sopa, culomí ab patatas, y después butifarra dolsa ab pèsols; postas,³⁰⁶ un biscuit sucate ab bi blanc. Y las 5, xicolata y melindros, aigua clara. Y a las nou, sopa y dos bascuits sucats ab bi blanc. Cuan ha anat a fer mitxdia à vomitat la mitat del dinà.

Dia 17. El dematí, xicolate y turrada. A las 12, sopa y pullastre amb pèsols, y enseguida ha vomitat. A la tarde, xicolate y al vespre sopa y dos ous per veure. Y se ha deixat ab molta gana.

Dia 18. A las 6, xicolata y turrada. A las 12, sopa. No ha menjat res més perquè tenia vòmits. Se ha pasejat y se ha pusat una pruna a la boca y li ha

pasat, y no ha anat a fer mitxdia. Se ha pasejat mols ratos. A las 4, xocolate ab turrada. Y a las 8 ha anat al llit ab mols ascos. Y cuan ha estat al llit ha tret aigüas amargantas. A las 9, ha supat y ha menjat sopa y un bascuit sucát ab bi blanc.

Dia 19. A las 6, xocolata y turrada ab aigua de font de la Teula, dematí y tarde. A las 11, sopa, pullastre, y dos ous per beure. A las 4, xocolata y turrada. Y a las 9, sopa y un bascuit sucát ab bi blanc. A dinà també ha begut aigua de la font de la Teula.

Dia 20. De la febra de ahí ha estat sopit tot abuy y no se ha llebat. A las 6, xocolate y turrada. Y a las 12, sopa y pullastre ab bulets y aigua de la font de la Teula. A las 5, xocolate y turrada. A las 9, sopa y un bascuit sucát ab bi blanc.

Dia 21. A les 6, xocolate y turrada. A las 9, un bascuit sucát ab bi blanc. A las 12, sopa y un poc de pullastre ab pèsols y un bascuit ab bi blanc; ha tingut poca gana. A las 4, xocolate y turrada y a las 9, sopa y un bascuit ab bi blanc. Cuan ha dinat deia que tindria el dia dulent perquè li entraba duló de cap, però li ha anat pasant y ha tingut una tarde bona.

Dia 22. A las 6, xocolata y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 12, sopa, un poc de pullastre ab pèsols y patatas y un bascuit ab bi blanc. A las 4, xocolata y turrada y aigua de la font de la Teula. Y a las 9, sopa y una turrada sucada ab oli y bi blanc.

Dia 23 maix. A las 6, xocolata y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 10, un recuit. Y a la una, sopa y aigua de la font de la Teula. A las 4, xocolate y aigua de la font de la Teula. Y a las 9, sopa y un bascuit sucát ab bi blanc.

Dia 24. A las 6, xocolata y turrada y aigua de la font de la Teula y recuit. A las 12, sopa, pullastre ab carbasons. A las 4, xocolate y turrada, aigua de la Font de la Teula. A las 9 y mitja, sopa y un bascuit sucát ab bi blanc.

Dia 25. A las 5 y mitja, xocolate y turrada. A las 8, recuit y turrada. A las 12 y mitja, sopa y cuasi tot un culomí ab 3 o 4 patatas y una tumate ensiendada.³⁰⁷ A las 4 y mitja, xocolate y turrada. A las 8 li ha entrat duló de cap, però no molt, y a las 9 y mitja sopa un bascuit sucát ab bi blanc. El dematí se trobaba molt bé. Habèn esmursat, cantaba.

Dia 26. A las 5 y mitja, xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. A las 12 y mitja, sopa y colomí ab bolets y un bascuit

sucát ab bi blanc. A las 4 y mitja, xocolate y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 9, sopa y una turrada sucada ab oli.

Dia 27. A las 5 y mitja, xocolate. A las 8, recuit y turrada. A las 12, sopa y fasolinas.³⁰⁸ Habent dinat ha tingut molta tos y anat a jaure fins a las 4. Li ha repetit la tos y ha vomitat. A las 5, xocolate y turrada. Y a las 9 y mitja, sopa, un ou per beurer y un bascuit y bi blanc.

Dia 28. A las 5 y mitja, xocolate. A las 8, recuit y turradas. A la una, sopa. A las 5, xocolate y turrada. A las 9 y mitja li ha bingut molta tos y ha menjat sopa, y per beurer dos ous.

Dia 29. A las 5 y mitja, xocolate y turrada, aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit. A las [sic] una no té gana sinó mal de cor, y ha menjat sopa. A las 4, xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 9, sopa y dos ous un poc mase cuits.

Dia 30. A las 5 y mitja, xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. A las 12 y mitja, sopa y aigua de la font de la Teula. A las 10, sopa, dos ous per beurer y un bascuit ab bi blanc.

Dia 31. A las 5 y mitja, xocolate y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. A las 12 y mitja, sopa. A las 5, xocolate y aigua de la font de la Teula y un poc de recuit. A las 9 y mitja, sopa, dos ous per beure y un bascuit sucát ab bi blanc.

Juny

Dia primé juñ. A las 5 y mitja, xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. A las 12, sopa y aigua de la font de la Teula. A las 5, xocolate y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 9 y mitja, sopa y dos ous per beure y un bascuit y bi blanc.

Dia 2. A las 5 y mitja, xocolate y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. A la 1, sopa. A las 5, xocolate y recuit ab turrada. A las 10, sopa, dos ous per beure y un poc de bi blanc. Y al despullar-se li ha bingut tos y ha vomitat un poc.

Dia 3. A las 5 y mitja, xocolate y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit, turrada y aigua de la font de la Teula. A la 1 ha pres sopa y a mitg menjar-la ha vomitat y no ha volgut res més. Ja el dematí se ha llebat a las 11 perquè no se trobaba bé; y ab la beu se conexia que no se trobaba tan fort com los

dias anteriors. A las 10 ha menjat un colomí y una tomate ensiamada y después un ou ab truita y una tomate. Ja en la tarde se ha sentit molta picó, y a las 10 y mitja se ha *desbestit* per causa de la picó y ha resultat ser tot ell carregat de guírolas. A las 12 y mitja he vist que tenia molta tos. Li he dit que se posés al³⁰⁹ llit per vèurer si contindríam el vomit, però no ha estat posible. Y a las 12 y 3/4 ha vomitat tot el supà y no ha pogut durmí.

Dia 4. A las 5 y mitja, xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8 recuit y turrada. Abuy no ha dinat. A las 1 2/4 li ha bingut molta tos y ha vomitat. A las 4 y mitja, xocolate y turrada. A las 9 y mitja, sopa y dos ous per beure. Y a las deu ha vomitat tot el supà, li ha bingut molta tos antes y después del vòmit. Tot abuy las guírolas li dónan molta pruija, de modo que sempre està gratan.

Dia 5. A las sinc y mitja, xocolate y turrada y aigua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. Y no ha pres res més fins a las 4, que ha pres xocolate, turrada y aigua de la font de la Teula. Continuament ha de està gratan ab totas dos mans, però me sembla que se troba un poc més animós. A las 10, sopa y dos ous per beure. Y a tres cuarts de deu,³¹⁰ un bulló ab aigua de fullas de terongé. Y a las 11 ha vomitat sens tení gens de tos. Reparo que el vòmit és después de haber menjat molt y per això no conbé menjar tant.

Dia 6. A las 5 y mitja, xocolata y turrada. Y a las 8, recuit y turrada. Entre dia ha pres caldo y a las 4, xocolata y turrada, y sempra aigua de la font de la Teula. No ha supat, que cuan ha tingut el supà dalt ha tret aigüas amargantas y lo ha deixat molt trasturnat y mal de cap. Y li he dunat dos tasas de sopa clara, una a las 10 y altre a las 11 y mitja.

Dia 7. A las 5 y mitja, xeculate y turrada. A las 8, recuit, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 12, una presa de caldo. A las 4, mitj plat de sopa. A las 6 y mitja, dos bescuits sucats ab *vi blanc*.³¹¹ A las 7 y mitja ha bomitat una tersera part dels dos bescuits y en seguida ha begut aigua y no ha vomitat més. A las 10, mitj plat de sopa y una turrada.

Dia 8. A les tres, una collarada de pagliano.³¹² A las 6, una presa de caldo. A las 7, recuit y turrada. Y a las sinc li he purtat el horinal y ha anat molt. A las 10, una presa de caldo. Y después de un rato ha anat a l'orinal y a las dos hi ha turnat. A las dos, sopa. A las 5, xocolate, turrada y aygua de la font de la Teula. A las deu, sopa y dos ous per beure. Poca tos.

Dia 9. A las tres, pagliano. A las 6, xocolata, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 7 ha anat molt poc. A las 9, recuit y turrada. A las 11, caldo. A la una, caldo. A las 2, a l'orinal; ha anat un poc més que el dematí. A las 4, un plat de sopa. A las 5, caldo. A las 6, una taronja y un tall de pa. Y a las 8 y mitja, un plat de sopa.

Dia 10. A las 4, pagaliano [*sic*]. A las 7, caldo, y después a l'orinal. A las 8 y mitja, recuit, turrada y aigua de la font de la Teula. A las 9 y mitja, a l'orinal. A las 11, caldo. A las dos, mitj plat de arròs ab una cuixa de gallina, muxons y pallaridas. A las 5, caldo. A las 6, caldo. Y a las 9 y mitja, sopa.

Dia 11. A las 3, pagliano. A las 6, caldo. A las 8, orinal. Y a las nou, recuit y turrada, y en seguida a l'orinal. A las 11, caldo. A la 1, caldo. A las 2, sopa. A las 6, una turrada. A las 9, un bas de aigua. A las 10 y mitja, sopa; y después a l'orinal.

Dia 12. A las 6, xocolate, turrada y aygua de la font de la Teula. A las 8, recuit y turrada. Entre dia ha pres moltes vegadas caldo, y a las 5 ha menjat tres bascuits sucats ab oli y vinagre y después caldo y en seguida ha vomitat. Se li ha cuit arroz ab gallina y muscles y ha menjat molt poc. Y después ha menjat un tallet de turrada sucats ab oli y vinagre. Ha turnat perdre la gana.

Dia 13. A las 5, caldo y cada vegada se li barreixa un poc de sopa. A las 6, xocolate y turrada. A las 9, caldo y un poc de sopa. A las 13, ha menjat sopa, fasolinas y tomate ensiamada, y después dos cuas de surell ab un sufexit de all, julibert y tomate, que ha dinat molt de gust. A las sis, caldo ab un poc de sopa. A las 10 y mitja, sopa y una turrada.

Dia 14. A las 4, caldo ab un poc de sopa. A las 6, xculata y turrada. A las 10, sopa ab caldo. A las 12, sopa y después dèntol ab un sufexit de all, julibert y tomate. A las 3, caldo ab un poc de sopa. A las 6, un poc de culomí y tumate ensiamada. Y a las 8 ha vomitat. Y a las 10 y mitja, sopa y turrada ensiamada.

Dia 15. A las 4, caldo ab sopa. A las 6, xocolate. A las nou, caldo ab sopa. A las 12, macarronis y dos ous³¹³ per bèurer. A las 4, xocolate. A las 6, caldo. A las 10, turrada. Y a las dos, a l'orinal.

Dia 16. A las 2, caldo. A las sis, xocolate. Y a las 8, caldo. A las 10, caldo. A las 12, macarronis, surell ab sufregit y crema. A las 5, xocolate. A las 7, bòmits. A las 8, caldo. Se troba molt atropellat. A las 10, caldo. Y a las 11 y quart, caldo. Té hastanta tos.

Dia 17. A las 4, caldo. Y bist que la tos lo atropellaba, li he dunat una collarada de bi blanc ab quinze gotas de una medicina que ha purtat de Figueras el Juan y ja no ha tusit més de molt ratos. A las 6, xocolate. A las 8, caldo. A las 10, caldo. A las 11 y mitja, se ha vestit y a las 12 ha menjat macarronis y turradas. A las 3, caldo. A las 5, xeculate y turrada. A las set, caldo. A las 9, caldo y un poc de sopa y una turrada y bi ransi. A las 12, caldo ab sopa.

Dia 18. A las 3, caldo ab un poc de sopa. A las 6, xocolate y turrada. A las 8, caldo ab un poc de sopa. A las 10, caldo ab sopa. A las 12, macarronis, molla ab all y julibert y tumate. A las 2 tot ho ha vomitat. A las 4, caldo ab sopa. A las 5, xocolate y turrada. A las set, caldo ab sopa. A las 9, escarola molla fregida y bi ransi.³¹⁴

Dia 19. A las 12, caldo ab un poc de sopa. A las 4, caldo ab un poc de sopa. A las 6, xocolate. A las 8, caldo. A las 10, caldo. A las 12, macarronis, una guatlla nobella ab platillo. A las tres, caldo. A las 5, xocolate. A las sis, una píldora. A las 7, caldo. A las 10, dos talls de molla frexida y una turrada. Abuy se troba més tranquil.lo.

Dia 20. A la una, caldo ab un poc de sopa. A las 6, xocolate. A las 8, caldo ab un poc de sopa. A las 10, caldo. Aquest dematí ha pres dos píldoras. A las 12, macarronis y un poc de arròs cuit ab caldo y mitja tomate ensimada y un poc de bi ransi. A las 3, caldo. A las 5, xocolate. A las 9 ha vomitat axís que ha estat despullat y a las 10 ha menjat...

Dia 21. A las 2, caldo ab sopa. A las 6, xocolate y turrada. A las 9, caldo ab sopa. A las 12, macarronis. A las 5, mitj plat de arròs y mitja tumata. A las set y mitja ha vomitat y tot abuy se troba molt malamen. Tots los ossos li fan mal y diu que may se habia trubat tan mal com abuy y no bol pendre res. Són las nou y mitja y no bol pèndrer caldo, que diu que lo vomitaria. A las 10 ha menjat un bascuit sucab ab bi ransi, estan ajegut. Tan promte com lo ha menjat ha vomitat una quarta part del bascuit.

Dia 22. A la una y mitja y a las 5, caldo ab sopa. A les 6, xocolate. A las nou, caldo y sopa. A las 12, macarronis. A las 5, arròs ab caldo y mitja tumate. A las dos y a las set ha vomitat. A las 10, una turrada ab oli y vinagre.

Dia 23. A las 5 mitja, tasa de caldo ab sopa. A las 6, xocolate y turrada. A las 9, caldo ab sopa. A las 12, macarronis. A la tarde ha estat fora, però és regular que ha pres arròs. Y a las 10, dos ous per bèurer y un tall de turrada.

Dia 24. Ja comensem mal de bon dematí. A la una y mitja li he dunat una presa de caldo ab sopa y en seguida lo ha tret tot.

1. Llegiu *any*.
2. 'Aiguats'.
3. Llegiu *major*.
4. 'Així'.
5. 'Que feia llàstima'.
6. Llegiu *gener*.
7. 'Darrerencs'.
8. Llegiu *mig*.
9. Una *mitgera* és una mesura de líquids.
10. Una *quartera* són setanta litres de gra.
11. Llegiu *ja*.
12. En fragments com aquests, que s'han conservat en una còpia del segle XIX, els punts suspensius corresponen a paraules que el copista no va poder entendre en el text antic.
13. 'Crueses'.
14. Significa que la terra va quedar només mig amerada.
15. Llegiu *darrejaven* 'anaven endarrerits'.
16. En el manuscrit diu *vaieu*, que hem corregit.
17. 'Petits'.
18. Llegiu *mijan maig* 'mitjan maig'.
19. 'S'hi posà'.
20. Llegiu *maig*.
21. 'Perdés'.
22. 'Síndics'.
23. Llegiu *vuit*.
24. 'A(n) en Joan'. Llegiu *Joan*, com cada vegada que escriu *Juan*.
25. Llegiu *poques*.
26. *Un bell tempir* significa que la terra va quedar ben amerada.

27. Llegiu *garbes*.
28. Llegiu *negres*.
29. Per *carestia* 'mancaça'.
30. Hem corregit *catanyula*.
31. Llegiu *maig*:
32. Llegiu *Margarida*.
33. 'Cinquagesma', la Pasqua Granada.
34. Llegiu *arrencat*.
35. 'Era'.
36. 'Diluvi'.
37. 'Especialment'.
38. 'Moltes cases' (?).
39. 'Setge'.
40. Llegiu *vuit*.
41. És a dir, es negaren dues terceres parts de tot el blat de l'Empordà.
42. Llegiu *gaire*.
43. 'Ocells'.
44. És a dir, els ocells van prendre dues terceres parts del blat.
45. 'Març'.
46. Llegiu *poques*.
47. 'Guarets'.
48. Llegiu *lladre*.
49. Les grafies *dossa*, *tressa* i *sessà*, freqüents a partir d'ara, cal llegir-les com a *dotze*, *tretze* i *setze*, respectivament (la doble *essa* hi representa el so africà).
50. Llegiu *apòstols*.
51. 'Amb el cap descobert'.

52. Llegiu *àngels*. No es conserva la pàgina on continuava aquest text.
53. Llegiu *batejat*.
54. Hem corregit *Miquolau*. Cal llegir *Nicolau*.
55. Llegiu *major*.
56. 'Quatre'.
57. 'Mil quatre-cents'.
58. 'Reservat per a ell'.
59. Per *cestell* 'cistell'.
60. Grafia per *barquer*?
61. És a dir, a l'Església li'n correspon la meitat.
62. Llegiu *Calella*.
63. *Llops* 'llobarros'.
64. Llegiu *vint*.
65. 'Quart'.
66. 'Disset'.
67. 'Transport per terra' (?).
68. Per *recebut* 'rebut'.
69. En la còpia del XIX, *treballar*, que hem corregit.
70. Llegiu *jornals*.
71. En el manuscrit sembla més aviat que diu *Fonner*.
72. 'Aixàvega, art per pescar a l'encesa'.
73. 'Menys'.
74. 'Mestre Joan Longí ha mesurat'.
75. Llegiu *mija* 'mitja'.
76. 'Li'n venguí'.
77. Llegiu *l'any passat*.
78. 'Paredar'.
79. La mateixa quantitat de mestall que de forment.
80. Llegiu *mija* 'mitja'.

81. 'Quatre'.
82. 'Feina'.
83. Llegiu *any*.
84. 'Quart'.
85. *Recebut* 'rebut'.
86. *Ne* 'en'.
87. *Bis* o *biso* 'espècie de verat'.
88. 'A en'.
89. *Són-se* 'se són'.
90. 'Tretze'.
91. *Sargs* 'sards'.
92. Per *Pelegrí*.
93. 'Peülles' (?).
94. Llegiu *cuixa*.
95. 'Divina'.
96. 'Dissolutes (?)' (relacionat amb *galiar* 'entabonar, seduir?').
97. 'Fóssim visitats'.
98. *Ací*.
99. Llegiu *Reig*.
100. 'Prohoms'.
101. Llegiu *baja* 'hagi'.
102. Llegiu *danyar*.
103. 'Se són'.
104. 'Se'n són anats'.
105. 'Disset'.
106. Llegiu *major*.
107. Llegiu *Roig*.
108. Llegiu *puig*.
109. 'La guarda'.
110. 'Masover'.
111. 'Guanya'.
112. 'Pólvora'.
113. 'Una arrova i mitja'.
114. 'Bales d'arcabús'.
115. 'Avui'.
116. Error per *borregues*?
117. *Proceiran* 'procediran'.
118. Variant de *motxa* 'sense banyes'.
119. Enteneu 'sobredites'.
120. 'L'ordre'.
121. Antigament, el *dinar* era el primer àpat del dia.
122. 'Una tassetta'.
123. El *berenar* era en alguns llocs el nom de l'àpat del migdia.
124. 'Dragea'.
125. 'Amanida'.
126. 'I ho mesclaran tot'.
127. 'També, igualment' (llatí).
128. 'Crespinell'.
129. 'Agrimònia' (planta medicinal).
130. *Quarter* 'mesura de líquids (vi, especialment) amb diferents valors segons les localitats'.
131. 'Tan calent com puguin resistir-ho'.
132. Llegiu *Joan*.
133. La *lliura carnissera* equival a tres terces (uns 1.200 g).
134. 'Caseta o barraca vora el mar on s'hi guarden xarxes i ormeigs de pesca'.
135. 'Que fa'.

136. 'Avi'.
137. 'Vogava'.
138. 'Esculls'.
139. *Cóp* 'bossa de xarxa per arreplegar-hi el peix'.
140. 'Gregal'.
141. 'Haguí, vaig tenir'.
142. Per *monsieur*.
143. 'Postres'.
144. *Peça* 'tros de terra de conreu'.
145. 'Vaig sortir'.
146. 'Alcofol, antimoni o sulfur de plom (usat per les dones per a pintar-se els ulls)'.
147. Potser és una mala lectura de *a boca de fosc*.
148. 'Ploure'.
149. 'Cavitat practicada en terra per a trepitjar-hi el raïm o dipositar-hi el most'.
150. És a dir, *de casa el Paísà* 'de cal Paísà'.
151. Enteneu 'mar'.
152. 'Feia'.
153. 'A mar'.
154. Llegiu *caixa*.
155. *Embosta* o *almosta* 'quantitat d'alguna cosa que cap dins les dues mans juntes'.
156. 'Postres'.
157. *Ollada*.
158. 'Amanida'.
159. 'Nuvolades'.
160. Pescar amb *gavità*, variant de *gavitana* o *garbitana* 'nansa petita de pescar'.

161. *Gelovia* o *juriola* 'peix de roquer i d'alguer'.
162. Nom de diferents espècies de peixos grossos.
163. O *xirimbec* 'volantí molt llarg i reforçat que sosté de quatre a sis hams'.
164. Potser vol dir *domer*.
165. Per *coralladors* 'corallers, pescadors de coral'.
166. 'Barca d'un sol pal'.
167. Llegiu *Puig*.
168. *Moixonera* 'xarxa de malla estreta per a pescar moixó'.
169. *Roimada* 'roïna, pluja menuda i seguida'.
170. *Bis* o *biso*, espècie de verat.
171. 'Pesca de nit amb fanals'.
172. 'A redós, a recés'.
173. *Satpa* o *saupa* 'peix teleosti molt saborós'.
174. *Foranell* 'vent suau de banda de mar'.
175. 'Habitants'.
176. Mot il·legible.
177. Grafia per *gaig*.
178. No transcrivim les entrades del 20 al 26 de juliol perquè són molt repetitives.
179. *Mabre* 'peix de cos pla semblant al sard'.
180. 'Vaig'.
181. Per *Fructuós*.
182. *Sardinal* 'xarxa per pescar sardines' (usat sovint en plural).
183. 'Digué'.
184. 'Domer'.
185. El puig Grúí.
186. Llegiu *cotxe*.
187. Llegiu *esqueixat*.
188. 'Rengles de ceps plantats'.

189. Per *Juanama*.
190. Llegiu *Roig*.
191. 'De seguida'.
192. Possiblement, 'habilitat, encert' (castellanisme, usat com a sinònim de *тино*).
193. Llegiu *guatlla* (és a dir, *guall·lla*).
194. 'Ferida d'una ala'.
195. 'Errada de bon començament'?
196. 'Tórtora'.
197. *Veimat* 'veremat'.
198. 'Semals'.
199. Enteneu *petament de mar*.
200. 'Núvol'.
201. 'Queia'.
202. Per *i*.
203. 'Canó d'arma'.
204. 'Olivera'.
205. 'Porcions de terreny'.
206. Li ha saltat el canó de l'escopeta.
207. Possiblement vol dir que han inscrit en registre el resultat de la subhasta dels béns de don Llorenç.
208. 'Canó d'escopeta'.
209. 'Pólvora'.
210. 'Gregaló, vent lleuger de gregal'.
211. 'Pinsans'.
212. 'Vi vell'.
213. Ho interpretem com 'i (-e) hi ha', amb una vocal neutra d'enllaç.
214. Antonio Van Halen (1792-1858), capità general de Catalunya.
215. L'episodi al qual es fa referència és el de les «grans bullangues» de

Barcelona contra la política d'Espartero, que es dirigí a Barcelona amenaçant de bombardejar-la des de Montjuïc.

216. Per *demesiat* 'excessivament'.
217. 'A no ser que'.
218. 'A on'.
219. 'En'.
220. Per *verder* 'aplec de plantes, verdor de fullatge'.
221. 'Vaig'.
222. Per portar el *bagatge*.
223. *Xufanc*, crustaci marí molt apreciat com a esquer en determinades formes de pesca.
224. Corregim *habian*.
225. Nom de lectura dubtosa.
226. Un *mocadorat* 'un mocador ple'.
227. Han arribat a Palafrugell, se sobreentén.
228. Llegiu *gaig*.
229. A partir d'ara tornem a suprimir algunes entrades perquè el text es feia molt reiteratiu.
230. 'Peix teleosti'.
231. Per *esporguissos* 'esporguims (les branques i els brots esporgats d'un arbre)'.
232. Llegiu *assajat*.
233. 'Mesuraríem'.
234. La lectura del nom és dubtosa.
235. 'Fonolls marins'.
236. En el manuscrit *al illa*.
237. 'Olivar'.
238. Per *Brigida*?
239. Llegiu *teia*.

240. *Avarar* és 'posar en mar una nau'.
241. President d'un govern provisional de coalició després que Espartero hagués d'embarcar cap a Anglaterra.
242. Per *mediant que* 'mitjançant [el tracte] que'. És a dir, 'havent acordat que'.
243. Sembla que dóna a *servil* el sentit contrari del que li és propi.
244. Llegiu *pronunciat*.
245. Llegiu *batlles* (és a dir, *ball lles*).
246. Enteneu *metrallada*.
247. 'Feridor, ofensiu'.
248. Un *carro de parell* és un 'carro reforçat que en lloc de braços té una perxa a la qual es junyen dos animals'.
249. Els punts suspensius corresponen a espais en blanc en el manuscrit.
250. 'Ametlles'.
251. Enteneu *erol*.
252. 'Ha traspasat, ha mort'.
253. En el manuscrit, *Bi Rei*.
254. 'Sínia'.
255. Hem corregit *tremomonta*.
256. Enteneu *veces*.
257. Enteneu *mercat*.
258. Nota en full solt, que hem intercalat cronològicament amb les altres.
259. Nota en full solt, que hem intercalat cronològicament amb les altres.
260. 'Suro de la segona pela, la que ve després del suro verge o pelagri'.
261. Anotació en full solt, que hem intercalat cronològicament.
262. Llegiu *racció* 'ració'.
263. Enteneu 'hi ha'.
264. Anotació en full solt, que hem intercalat cronològicament.
265. 'Clivella més aviat fonda en un penya-segat o una costa rocosa'.

266. Dita també *dofinera* 'llança per pescar peixos grossos (dofins, tonyines...) amb dues aletes mòbils que es despleguen un cop dins de l'animal perquè no pugui desfer-se'n'.
267. 'Bóta més aviat allargassada'.
268. Enteneu *apar* 'apareix, sembla'.
269. Per *rerevera* 'tardor'.
270. 'A recer'.
271. 'Sembla'.
272. 'Oliveres'.
273. No havia quedat ben amerada de l'aigua de la pluja.
274. *Anar a través* una nau és 'ser empesa cap a les roques' (on embarrancarà o naufragarà).
275. 'Amerada de l'aigua de la pluja'.
276. 'Les quatre primeres regues'.
277. 'Verola'.
278. Corregim *pasut*.
279. Enteneu 'no se sap a on'.
280. 'Tritlleig'.
281. "Carruatge de dues rodes i un sol cavall, sense coberta'.
282. 'Revoltar-se'.
283. 'Olivars'.
284. 'Alfals'.
285. El fusell de recàrrega Remington.
286. Francesc Savalls, cèlebre militar carlí. El setge d'Igalada tingué lloc durant la Tercera Guerra Carlina.
287. 'Auxili'.
288. En el manuscrit, sempre escrit *del borta*.
289. Interromput. A continuació hi ha set ratlles pautades deixades en blanc.

Índex alfabètic onomàstic i toponímic

Hi hem introduït els topònims en la forma actual normalitzada (si la coneixíem). Igualment normalitzem l'ortografia (però no la forma) dels noms propis, respectant en canvi la dels cognoms (excepte en els casos en què un mateix cognom presenta més d'una grafia; aleshores hem escollit la forma més habitual). Quan un personatge és al·ludit només pel nom propi o pel cognom, no sempre és fàcil indentificar de quina de les persones que el comparteixen es tracta: hem hagut d'escollir amb la seguretat que podíem estar-nos equivocant.

Afra, 23, 26
AGUSTÍ (mestre d'aixa, de Begur), 60
ALDRIC, 71
Alibes, les, 92
ALIMENO, 57
ALSINA, 86
AMBRÓS (de Calella), 76
Àngels, els (ermita), 78, 87
ANGLADA, 51, 70
Anglaterra (Inglaterra), 78
ANNETA (muller de Joaquim Fina), 35, 37, 40, 46, 53, 58, 67, 74
ANTOLÍN, 90
ANTON, 78
Aragó, 21
ARENAS (mariner), 90
ARRERO, Francisco, 63
Ases (roca dels), 58
Aubí, 21
Aumell (pla), 73
Avellans (torrent dels), 55
AVELLÍ, Joan, 34, 67
AVELLÍ, Joaquim, 87, 89
AVELLÍ i DEULOFEU, Josep, 51
AVELLÍ, Miquel, 44, 57, 67, 91, 92
AVELLÍ, Narcís, 92, 93
AVELLÍ, Sebastià, 91, 92, 93

BARA, 58
BARBAT (de Begur), 56
Barcelona, 21, 59, 60, 61, 71, 72, 75, 80, 84
Barceloneta (de Llofríu), 84, 89
BARNADÍ, 82
BARRIS, Ramon, 86

290. 'Vaig'.
291. 'Mil dues-centes'.
292. 'Feia'.
293. 'Vingué'.
294. 'Persona enviada expressament per a una comanda'.
295. Del castellà *edecán* 'ajudant de camp' (del francès *aide de camp*).
296. Llegiu *rajoleria*.
297. Llegiu *rajoler*.
298. A continuació hi ha dos mots incomprensibles (*parcit xirlo?*).
299. Enteneu *matxots* 'suro de la primera pela que ve després de la del suro verge o pelagri'.
300. Llegiu *matxots*.
301. *Pelagri* és 'el primer suro que dóna l'alzina surera que encara no ha estat pelada mai'.
302. *Espelagrimar* és 'pelar per primera vegada una alzina surera, és a dir, llevar-li el suro anomenat pelagri'.
303. 'Treia'.
304. 'Rodament de cap'.
305. 'Para de menjar'.
306. 'Postres'.
307. 'Amanida'.
308. 'Mongetes tendres'.
309. En el manuscrit, *all*.
310. Sembla que hauria de dir *a tres quarts d'onze*.
311. En l'original, *sucats abi blanc*.
312. Es tracta d'un depuratiu de la sang molt popular, invenció del professor Girolamo Pagliano. Copiem un anunci del producte: «El mejor depurativo y refrescante de la sangre. Jarabe, polvos y cachets del Prof. Girolamo Pagliano de Florencia (inventado en 1838). La medicina de los padres de familia. Pídase en todas partes. Todo frasco o caja debe llevar la marca de fábrica en tinta azul. Agentes en España: J. Uriach & C., Bruch, 49 - Barcelona».
313. En el manuscrit, *uus*.
314. En el manuscrit, *bi rànsia*.

BARULL, Esteve, 28
BARULL, Sebastià, 27
BAS, 28
BASSÓ, Salvi, 32
BASSÓ, Tomàs, 83
BATLLE (de Palamós), 91
BAYBA, 83
Begur, 38, 45, 56, 60, 76, 79, 87, 89
Begur (cap de), 68
Belitre, el, 86
Bellcaire, 63
BELLSOLEY, Joaquim, 78
BENET, 44, 45, 91
Berga, 86
Besalú, 47
Birba, 63
BIRREI, 76
Bisbal, la, 22, 45, 49, 56, 60, 67, 71, 72, 74, 79, 83, 84, 87, 88
BLAU, Joaquim, 67, 91
BLAU, Josep, 92
BOERA, Benet, 82
BOERA, Felicià, 85
BOET, 80
BOFÍ, Bernat, 26
BOIX, Francesc, 34
BOIX, Lila, 55
BONET, Joan, 65, 70, 72, 76,
BONET i CORNELL, Joaquim, 78, 79
BRÍGILA, 70
Brugar, el, 26, 90
BRUGAROL, 28
Bruguedes, 46, 55
BUFILL, Francisco, 32, 58
Bunay (casa), 87
BUNET, Anton, 72
BUNET, Salvador, 72
Bunida (pla), 55
BÚSOT, Bernat, 66
BUXÓ, 71
Cadaqués, 64
CAIXA, 51, 59
Caldes de Malavella, 88
Caldes de Montbui, 47
Calella, 23, 28, 38, 42, 44, 47, 52, 56, 58, 60, 62, 65, 68, 74, 76, 77, 86

Calonge, 74, 83, 87, 88, 90
CAMÓS, Josep (àlies Vei), 51
CAMPANAR, Camilo, 76
CÀNDIDO, 43
Canela, la, 73
Canelles (hort de), 73
Canyelles, 28, 34, 41, 67, 68, 75, 77, 78, 80, 84, 91, 92
Canyet (mas), 42, 57
CARBONELL, Guerau, 27
Caritat, la, 55
Carnisser (serra), 46
CARRERAS, Joan, 20
CASARDÓ, 62, 70
Castella, 21
Castelló, 63, 64, 74, 88
CASTELLS, Damià, 23, 27
CATALÀ (de Tamariu), 69
Català (casa de la Bisbal), 84
Catalunya, 21
Celrà, 78
CISETA, 70
Clos, el, 82
Cobert, 57
CODINA FINA, Rafel, 22
COLL, 67, 74
COMBIS, 55, 58, 63
Comuns, els, 86
Conxa (vinya d'en), 62
Congre (font del), 71
COROMINA, Esteve (capellà, organista de Palafrugell), 76
CORS, 78
Creu Ruguinyola, 83
CRUAÑAS (del Pedró), 90

DAMIÀ, 67
DARNA (de Begur), 56, 59
Dellà (pla), 73
DEULOFEU, Josep, 35, 39, 41, 44,
DOLORES, 70
DOMENA, Joaquim, 42, 63
DOMÈNEC, Joaquim (àlies el Rei), 91, 92
DUMÉ, 38
DUMENA, Eugeni, 66
Dumena (quintar d'en), 76
Dumena (torrent d'en), 58

Empordà, 19, 20, 21
ENRIC, 61
Ermadàs, 22, 41, 51, 57, 69, 73, 78, 84, 88, 91, 92
Escala, l', 49, 85
ESCARRÀ, 89
Esclanyà, 33, 70, 76, 78
ESCUDE, Maties, 36
ESCURA, Francisco, 86
ESPARTERO, J. B., 60, 61
Estartit, l', 69
ESTELA, 55
ESTREBAU, Salvador, 33
Estreta (cala), 33, 38, 39, 58, 70

Farena, 44, 48, 54, 55, 58, 61
FARRÉ (del Clos), 82
FARRER, Miquel, 22, 23, 25, 26,
FARUM, Francisco, 63
FASOL, 75
Favars (Fabàs), 61
FAYA, Feliu, 39, 44, 74,
FAYA PERPÓ, 72
Fel (camp), 83
FELIU, Anton (àlies el Blanquer), 78
FELIU, Joan, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 53, 55, 70
FELIU, Joanama, 39
FELIU, Miquel, 45
FERRÉ, Joan, 81, 82
Ferriola (cala), 85
Figueres, 44, 81, 100
FINA, Benet, 35
FINA, Caterina, 22
FINA, Francisco, 37, 40
FINA, Jaume, 31, 44, 45, 46, 59, 60, 72
FINA, Joan, 82, 85
FINA, Joaquim, 31, 32, 33, 85, 86
FINA, Manel, 83, 85, 89, 90, 100
FINA, Martí, 28,
FINA, Martí, 35, 36, 44, 48, 56, 89
FINA, Montserrat, 26, 27, 28
FINA, Pere (Pere PLANA), 22
FINA, Ramon, 92-100
FINA, Sebastià, 35, 48
Fitor, 45, 80

FLAQUÉ, Miquel, 55
Fluvià (riu), 47
FONT, Baldiri, 69, 72
Fontanilles, 71
Fonteta, 84
FORGAS, Rafel, 72
Formigues (illes), 31, 32, 33, 36, 38, 39, 56
Fornells, 64, 68, 77, 78
FORNER, Joan, 23, 26
França, 75, 84, 88, 89
Francesa, la (gos), 61
Frares (port dels), 68
FRIGOLET, Salvador, 48
FURNET, Miquel, 32
Fosca, la, 22
França, 21
FRIGOLA, Joan, 88
FRIGOLA, Salvador, 26, 45
FRIGOLET (del Brugar), 90

Gall (cap), 46, 47, 57
Gallart (casa), 49
GALLART, Pere (àlies Parlet), 45
GALLETERA, 63
GALSERAN, àlies Faya, 45
Garrigàs, 65
Garrigàs (turó de), 59
GASOT, Pelegrí, 75
GELABERT, 62
Geli (portal d'en), 87
GENÍS, Anton, 83
GENÍS, Bonaventura, 44, 53
Gens (cala), 37, 41
GIL (de Calella), 65
GIRBAL, Salvi, 32, 39, 46, 55, 56, 65, 66, 67, 68, 71, 74
GIRBAL, Sebastià, 33, 72,
GIRBAL, Tomàs, 72
GIRBAU, Ramon, 31
GIRONA, Joan, 87
Girona, 21, 45, 61, 62, 72, 74, 81, 83, 84, 88, 90
GORGOLL, Guerau, 28
Gràcia, 85
Granollers, 80
GRASOT, 27, 28

GRASOT MARANGES, Mariano, 45, 49, 56, 72
GRAVAT, el, 66
GROS, Pere, 69
Gros (puig), 65, 66, 83, 85
Gruí (puig), 47, 61
Guardiola, 57
Guardioles, les, 74

Igualada, 87
Irlanda, 78

JARDÍ, Josep, 67
JIRBAU, Francesc, 88
JOAN, 5
JOANAMA, Joan, 48, 51, 63, 73, 74
JOFRE, 27
JOFRE, Tomàs (àlies Gallet), 33
JUANALS, Josep, 92, 93
JUANAMA, Josep, 88, 89
JUANOLA, Anton, 32, 38, 45
JUBERT, Bonaventura, 88
JUBERT, Francisco, 33, 42, 63, 68, 70
JUBERT, Pere, 36, 47, 70
JULIÀ, 68
JUTGE, Joan (àlies Xato), 85

LASARTE, Camilo, 50, 61, 62, 68
LLABIÀ, Joan, 83
Llafranc, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 39, 43, 44, 46, 47, 49, 55, 58, 61, 66, 68, 70,
71, 77, 78, 85, 86
Llafranc (mas), 59, 60
Llagostera, 50
Llancers, 50, 52, 57, 80, 85
Llantí, 69
Llarga (serra), 65
Llinars, 83
Llobregat (riu), 47
Llofriu, 27, 55, 69, 76, 84, 88, 89
Llor, 56, 57

LLORENÇ, don, 57
LLUBET (professor de mineralogia), 50
LLUGAYA, (Sebas)tià, 61
LLUSENT, 83

LONGÍ, Joan, 23
LÓPEZ (ministre), 71

MADIR, Montserrat, 27
MALARET, 78
Malgrat, 79
MANEL, 70
MARQUÈS, Antoni, 22
MARQUÈS (del mas Oliver), 29
MARQUÈS, Manuel (àlies l'Aragonès), 60, 87
MARQUÈS (del Puig), 46, 89
MARTELL, 75
MARTÍ, 23, 72
MARTÍNEZ CAMPOS, Arsenio, 89
Martorell, 47
MASCORT (de la Caritat), 58
MASCORT (del Pedró), 53, 55, 70
MASCORT, Joanet, 82
MASONI, 56, 68
MASPERA, Miquel, 37, 38, 42, 46, 47, 48, 50, 55, 57, 58, 59, 60, 66, 67, 69,
72, 78
MATALÍ, 23, 24, 25
MATAS, Fructuós, 38
MATIES (mestre d'aixa), 71
MATÓ (de Regencós), 63
MAYOLAS, 61
Medes (illes), 74, 75
MENUDA (gos), 54, 57, 64, 66
MENUT (gos), 56
Micas (pont d'en), 88
MINA DELS TORRENT, 52
MIRÓ de les Hortes, 70
MIRÓ i MARTINELL, Joan, 90
MON, Josep, 76, 91
MON, Pere, 92
MONT, 66
Montgó, 85
Montjuic, 59, 74, 85
Mont-ras, 26, 27, 28, 35, 45, 46, 49, 50, 69, 76, 77, 87, 88, 90
MONTSERRAT, Francisco, 45, 89
MONTSERRAT, Toni, 22
MORELL, 61
Morena, 47, 48, 50
MORET (metge de Peratallada), 94

Morisca (font), 32, 57, 58, 78
MULINAS, 67, 75
MURAGAS, Joan, 92
MUXÓ, Anton, 51

NARCÍS (de Regencós), 63
NAVARRO, 29
NEGRET, 68

OLIU, Josep, 74
Oliver (mas), 29
Olot, 76, 87
Onyar (riu), 88
ORENSE, Antonio, 86, 87

PAGÈS, Martí (àlies Carol), 78, 88
Paisà (cal), 34
Palafrugell, 19, 21, 22, 31, 38, 59, 69, 78, 79, 84, 86, 87, 89, 90
Palamós, 22, 40, 51, 53, 72, 74, 75, 76, 79, 83, 84
Palau, 28
PALET, Josep, 92
Palet (vinya), 50
PALLIMONJO, Pepet, 88
Pals, 67, 75, 86, 87
PANNON, Jaume (rector de Fontanilles), 71
PARALS, Josep, 90
Paret (camp de la), 37
PATXO (gos), 57, 61, 62, 66
PAU, 52, 55
Pedratallada, 94
Pedró, el, 53, 55, 69
Pedrosa (cala), 85
Pedrosa (illa), 69, 85
PELEGRÍ, 26
PELEGRÍ, Josep, 34
PELEGRÍ, Vicenç, 34
PEPET, 93
Pelegrí (port), 28
Peralada, 88
PERIC, Joan, 91
Perica (cala), 46, 70
PEROT, 76, 91
Perpinyà, 21
Petit d'en Riera (mas), 88

PEYA i TAULER, Josep, 29
PI, Joan, 22, 26, 42
PIERA, Josep (àlies Pilot), 92
PILOT, Leandro, 33, 71, 72, 74
Pineda (puig de la), 57, 67,
Pinell (punta), 55
PIPET, 90
PLA, 21
PLA, Joan, 32
PLA i GARRIGA, Cisa, 32
PLAJA, Anton, 31, 33, 35, 37, 39, 40, 42, 44, 46, 47, 53, 55
PLAJA, 82
PLANA, Pere (àlies Fina), 22
Plana (mas), 24, 87
PLANAS, 88
Planas (cap), 57
POC, Joan, 32, 55, 60, 70
POC (àlies Llarg), 83
POMÀ, 42, 58, 61, 63
PONS, 42,
PONS (de Vila-seca), 63, 64
Portura, la, 67
POU, 28
PRATS, Antònia, 67
PRATS, Francisco, 33, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 55, 56, 58,
59, 65, 67, 68, 69
PRATS, Maties, 71
PRATS, Pere, 81
PRATS, Salvador, 58
PRATS DE LA CARRERA, 63, 69, 78
Puig, el, 89
PUIX (Puig), Martí, 39, 61
PUJOL, 88
PUNET, Pau, 78, 91, 92
PUNET, Perot, 92

Quatre Camins (horta de), 83

Rais (puig), 48, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 62
RALF, Lluís, 32, 33
RAMON, Jaume (rector de Mont-ras), 35, 38, 46
REBASÉS, 63
Regencós, 63, 70, 76, 89
REITX (Reig), Josep, 33, 51

REIX (Reig) i FELIU, Joan, 77, 81, 85
REXACH, Sixt, 71
REY, Miquel, 27
RIBAS (pare i fill), 83
RIERA, Antic, 25
RIERA, Anton, 45
RIERA, Francesc, 35, 42, 52, 55, 58, 63, 64, 66, 69, 78
RIERA, Ramon, 72
Riereta (cala), 69
RIGAU (del Pedró), 69
Ripoll, 86
Riudellots, 88
Rocas (puig), 52
ROCAS (amb casa a Mont-ras), 45, 50, 62, 68
Roig (cap), 28
ROIG, 49, 66
ROS, Francisco (àlies el Moliner), 75
Roses, 76
ROSICH, Montserrat, 28
Rovellada (font), 63
Rudent (puig), 61
RUGÉ i MATAS, Benet, 84
RUMAGÀS, 59
RUSELL, Marc, 87
RUSET, 75
Rustell/y (mas), 33, 34, 45, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 61, 71

SAGRERA, Francisca, 58
SAGRERA, Joan (àlies Reig), 27, 33, 45, 48, 50, 51, 56, 70
SAGRERA, Josep, 32, 35, 36, 37, 39, 46, 49, 58, 59, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 81
SAGRERA, Sebastià, 89
SALGÀS, 71
Salines, 46, 55
SALVAT, 45
SAMION, 74
SAN, Joan, 79, 88
Santa Margarida, 21, 27, 70, 73
Santa Maria, 70
Sant Antoni, 53
Sant Climent de Peralta, 46
Sant Feliu de Guíxols, 21, 56, 77
Sant Feliu de Pallarols, 47
Sant Joan, 76
Sant Jordi, 85

Sant Llorenç de la Muga, 47
Sant Martí (església), 22
Sant Ponç, 95
Sant Sadurní, 75
Sant Sebastià (cap), 32, 37, 41, 44, 47, 50, 52, 54, 55, 57, 59, 61, 62, 69
Sant Sebastià (ermita), 32, 47, 70, 76, 77
Sants, 85
SARDÀ, Esteve, 49
SARVIÀ, Nicolau, 22
SAVALLS, Francesc, 87
SAYS, 28
SEBRIÀ (mas), 80
Selva, la (comarca), 63
SERRA (rector de Sant Climent), 46
SERRA, Climent, 46
SERRA, Joan, 53
SERRA, Martí, 42
SERRA, Maties, 33, 36, 37, 47, 53, 68
SERRALLÓ, 46
SERRE, Jaume, 24
Servià (sinya d'en), 76
SILVESTRE, Joan, 86, 87
SILVESTRE, Martí, 35, 36, 53, 55, 71
Silvestre (molí d'en), 32, 62
SIMON, Josep (àlies Tort Llanas), 36, 66
SIRÈS (de Begur), 56, 59
SOL, Joan, 34, 40, 44, 45, 53, 55, 56, 70
SOL, Joaquim, 61
Solixent (camp), 88
SUBIRANES, 77
SULÉ, Josep, 32, 36, 40, 45, 49, 59, 71
SUREDA (na Sureda d'Ermadàs), 22
Sureda (font d'en), 55
Sureda (molí d'en), 86

Tabaler, 63
TALLADES, 70
Tamariu, 22, 23, 25, 26, 52, 61, 69, 70, 74, 79, 80, 83, 86
Tarragona, 20
TAULER, 23
Tauler (roques d'en), 57
Ter (riu), 69
TERROELLA, Salvador, 68, 83
Teula (font de la), 96, 97, 98, 99

TTTA, 64
TIXADOR, Vidal, 28
Tolosa, 88, 89
Torrent, 25, 76
Torroella, 74, 75, 80, 84
Tossa, 84
Tramuntana (serra), 46
TUENA, 58
Tuna (cala), 79
TURRÓ, Joan, 83

Ullastre, 39, 56, 58

València, 21
Vall-llobrega, 76, 88
Vancells, Toneta, 84
Vell (mas), 63
Venalen (Van Halen), 60
VENTURA, 44,
Verges, 81
VERGONYÓS, Francesc, 23
VERGONYÓS, Joaquim, 40, 42, 43, 44, 58, 64, 66
VERGONYÓS, Toni, 27
Vermell (mas), 36
VEYES, Lúcia, 85
Vigo, 75
VIDAL, Bernat, 26
VIDAL, Josep, 91
VILANOVA, 33, 56
Vilar, el, 49, 83
Vila-seca, 42
Vilella, 59
Vulpellac, 71

XERA, 82
XERUM, 38
XIBILLO, 39
XIFRA, 86
Xifre (puig), 86
Xuclador (regana), 79
Xufrà, 92

Les Notes i dietaris de la família Fina (1561-1878)
són una tria del material memorialístic que els hereus actuals d'aquesta família han donat a l'Arxiu Municipal de Palafrugell. Hi destaca el dietari de Joaquim Fina (1817-1895) testimoni de la vida d'un hisendat palafrugellenc durant la segona meitat del segle XIX, dominada per l'oci (la caça, la pesca, el menjar) i l'observació constant del temps.

Ms. B. de ... per ... de ...

Diputació de Girona

AJUNTAMENT DE PALAFRUGELL

SISTEMA DE LECTURA PÚBLICA DE CATALUNYA

1304652339